

ပဃာပပို
IL J

PHRU PWGO



ကညီကံသရန်လံာ်တၢ်ကစီၣ်ဆံးမုၢ်, ၂၇၆၂

KAREN TEACHER NEWSLETTER, 2762

ပဉ္စပပွဲကမိးတံင်တဖန် PHRU PWGO COMMITTEES



နိုလါဝ်ထူ
Naw Ler Htu



စကီး
Scott



စီယံနိုလိင်ထူ
Saw Kolo Htoo



နိုဖိကိန်လိန်ထူ
Naw Paw Ko Lo Htoo



နိုဖိယွမူ
Naw Paw Ywa Moo



နိုဖိရှိုဝါ
Naw Hpaw Shee Wah

Acknowledgement

This newsletter is made possible through Myanmar Education Consortium (MEC) with the generous support of the Foreign, Commonwealth & Development Office (FCDO), Department of Foreign Affairs and Trade (DFAT), the Ministry for Foreign Affairs of Finland, and the American people through the United States Agency for International Development (USAID). The contents of this newsletter are the responsibility of the Karen Teacher Working Group (KTWG) and do not necessarily reflect the views of MEC, FCDO, DFAT, the Ministry for Foreign Affairs of Finland, USAID, or the United State Government.

တံင်ဒးသ့န်ညါ

ကညီကိသရန်မသေကိးတံင်ကရူ၊ လိတ်တံင်ကစီန်လိတ်ရလိတ်တဘွန်အံင်ဘန်တံင်ဆိန်ထွဲမၤစၢၤအိလၢ၊ ကိပ်ယိတံင်ကူန်ဘန်ကူန်သ့ပုၤမၤသေ ကိးတံင်ကရူကရီ (MEC) ခိဖျိထံဂုၤကိပ်ဂၤ၊ ထံဖိကိပ်ဖိတံင်ဂုၤထိပ်ပသိထိပ်ဝဲဒၢး (FCDO) ထံဂုၤကိပ်ဂၤပုၤဂုၤဝိ ခိးမုၢ်ကျိဝဲၤကွၢ်ဝဲၤကျိၤ (DFAT), ကိပ်ဖုလန်ထံဂုၤကိပ်ဂၤ ပုၤဂုၤဝိဝဲၤကျိၤဒီး အမဲရကၤထံဖိကိပ်ဖိကမုၢ်ခိဖျိဘိမုၢ်စၢၤဖိန်ခၢၣ်စးကရၤ လၢဟိန်ခိန်ဒိဖျိတံင်ဂုၤထိပ်ပသိ ထိပ်အဂီၢ် (USAID) သ့န်တဖန်န့ၣ်လီၤ. တံင်ဂုၢ်တံင်ကျိၤလၢလိတ်တဘွန်အံင်အပူၤ ဘန်ထွဲဒီးတံင်ဖိးတံင်မၤမုၢ်ဒါလၢ၊ ကညီကိသရန်မသေကိးတံင်က ရူၢ် မၤတုၢ်ဝဲသ့န်တဖန်န့ၣ်လီၤ. တမ့ၢ် MEC, FCDO, DFAT ကိပ်ဖုလန်ထံဂုၤကိပ်ဂၤပုၤဂုၤဝိဝဲၤကျိၤ (USAID) မ့တမ့ၢ် ဘိမုၢ်စၢၤဖိန်ပဒိန်ပပုၢ်အတံင် ထိပ်တံင်ဟ့ၣ်ကူၣ် ဒီးအတံင်ဖိးတံင်မၤသ့န်တဖန်ဘန်.

ကိုတၢ်ကစီၣ်

- တၢ်မ့ၢ်လၢကွၢ်စိလၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂီၢ် (ကညီကရွၢ်ကရၢတဖၣ် လၢအိၣ်ဘၣ်လၢကီၢ်သ့လၢထံၣ်ကီၢ်သဲးတၢ်တဂၢ်တကျၢအပူၤ) - (၄)
- ကညီကီၢ်စိၣ်ပူၤကိတဖၣ် အသးတအိၣ်တူၢ်လိာ်ကိတဖၣ်သ့တဖၣ်လၢ အဟဲၣ်ဖျါလၢပုၤတဝၢအကိတဖၣ် (၆)
- တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဒီးတၢ်အိၣ်မူတနံၤဘၣ်တနံၤ အတၢ်ဂ့ၢ်ဆူၣ်ဖျါဆူၣ် လၢဒုသထူၣ်ကီၢ်ရၢၣ်အပူၤ. (၆)
- ဟီၣ်လၢမ့ၢ်ပီၤအိၣ်ထီၣ် တၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘီၣ်လၢ ကိတဖၣ်တဖၣ်ဒီဖျါတၢ်က့ၢ် အဲးထီၣ်က့ၢ်ပုၤတဝၢကိ. (၆)

ထံၣ်ဂ့ၢ်ကီၢ်ဂၢၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့

- မိၢ်ကျိၣ်ဆူၣ်ကျိၣ်အိၣ်ကျိၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့လၢပုၤထူၣ်လံၤဖိတဝၢလၢကီၢ်ဖဲ လံၤဝဲ(နံ)အပူၤ (၈)

တၢ်ကစီၣ်လီၤဆီ

- ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူတၢ်တိၣ်စၢၤမၤစၢၤ လၢဘၣ်တၢ်စးထီၣ်ရဲၣ်သဲကတီၢ်အီၤလၢ KTWG (၁၀)
- ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်ပူၤထူၣ်လံၤဖိအမုၢ်နံၤဘၣ်တၢ်မၤလၢကပီၤအီၤပုၤဒီး သူးသ့ၣ်လၢကပီၤ. (၁၂)
- တၢ်မၤလၢကပီၤကညီလၢခူးကံၢ်စုအမုၢ်နံၤ. (၁၂)
- ဘျးဒဝဲၤလီၢ်ကဝီၤတၢ်အိၣ်အသး ဖဲတၢ်လီၤဟူးဂဲၤ သမံသမိးကိ အဆၢကတီၢ်. (၁၂)

ထူၣ်ရၢၣ်ဖဲဒဲး

- တၢ်သိၣ်လိထူၣ်သနူဆဲးလၢအဂ့ၢ်တဖၣ်လၢ တကတီၢ်ဃီအပူၤ. (၁၄)

အဲးဒီးထၢၣ်အတၢ်ကွဲး

- ကညီသးစၢ်ဒီးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ (၁၆)
- တၢ်စဲၤခဲတအိၣ်ဝဲဒၣ်နီၣ်တဘျီလၢနကမၤလိန့ၢ်တၢ်အသိတမံၤမံၤ. (၁၈)

တၢ်သမံထံ

- တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သမံထံသရၢၣ်မုၢ်ဟ့ၣ်သံၣ်ကူၣ်လၢအဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲ ၂၀၂၂နီၣ်ပဒိၣ်မၤရှၢသးစၢ်ခိၣ်န့ၢ် တၢ်လၢကပီၤ. (၂၀)

ကိုသရၢၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့

- သရၢၣ်လၢအမၤဘျၢၣ်မၤတီၢ် အတၢ်ဟဲၣ်န့ၢ်၈၀မျးကယၢဆူပုၤ ဖျိၣ်ဖိယာ်ဖိတဖၣ်. (၂၄)

ကိုတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ (၂၆၊ ၂၇)

ကိုသရၢၣ်အကလုာ် (၂၈၊ ၂၉)

ထီအသန့ၣ် (၃၀)

School News

- The Quest for Education: The Karen Ethnic Group Amidst Kawthoolei's Political Unrest - Pg(5)
- Karen state schools' reluctance to accept community school transfers raises concerns - Pg(7)
- Education and Daily Life Struggle Amidst Conflict in Doo Tha Htu District - Pg(7)
- Landmine hazards endanger students as community schools reopen amid rising concerns - Pg(7)

International Education News

- Mother Tongue Based-Multilingual Education (MTB-MLE) in indigenous communities in the Philippines: Bridging the gap in education - Pg(9)

Focus Story- (12-15)

- Emergency response initiated by KTWG - Pg(11)
- International day of indigenous people celebrated with cultural pride - Pg(13)
- Karen wrist tying festival celebration - Pg(13)
- The local situation of Mergui-Tavoy while visiting school observation - Pg(13)

Traditional Knowledge- (16-17)

- Teaching culture one post at a time - Pg(15)

Editorial

- Karen youth and Education - Pg (17)
- Never too Late to Learn Something New - Pg (19)

Interview

- Interview with Tharamu Hay Thi Due, who received the 2022 Padoh Mahn Sha Young Leader Award - Pg (21)

Teacher Education - (22-23)

- Teacher who gives 80% of his income to the poor - Pg (25)

School Health - (26-27)

Teacher Talk - (26-28)

Poems - (30)

တၢ်မ့ၢ်လၢကွၢ်စိလၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂီၢ်(ကညီကရူၢ်ကရၢတဖၣ်လၢအိၣ်ဘၣ်လၢကီၢ် သူလုၤထံၣ်ကီၢ်သးတၢ်တၢ်ကူၣ်အပူၤ)

ကီၢ်သူလုၤဟီၣ်ကစီ၊ လၢအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤအပူၤ၊ ပကညီတကလုၢ်အံၤ ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ် ဒီးလဲၤခိဖျါတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ် ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ ခွဲး ယၢ်တုၤလီၤလၢမ့ၢ်မဆါတန့ၢ်အံၤ၊ လီၤဆီဒ်တၢ်ဖဲထံၣ်ကီၢ်သး တၢ်ဂၢ်တၢ် ကျၢၤ တအိၣ်ဘၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ။ တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်လၢဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဝဲတ ဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ၊ ထံၣ်ကီၢ်သးတၢ်ဂၢ်တၢ်ကျၢၤတအိၣ်၊ စုကဝဲတၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂ့ၢ်၊ တၢ် မၤဟးဂီၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ဖဲခွဲးယၢ်တဖၣ် လၢမၤစ့ၤလီၤကူၣ်သ့ခွဲးယၢ် ဒီးတၢ်ဒိၣ် ထီၣ်ထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။

ထံၣ်ကီၢ်သးတၢ်အိၣ်သး လၢကီၢ်ပယီၤအပူၤအံၤ ဆီၣ်ဖျါပပုၤကညီနီၢ်တဂၤ စုၣ်စုၣ် ဒီးဘၣ်ပာ်တၢ်ကွၢ်အဟံၣ်အဃီ ဒီးသိးကလူၤဃုထံၣ်ဝဲတၢ်ဘၣ်တၢ် ဘၢ လၢဒဲကဝီၤအပူၤ မ့တမ့ၢ် လၢထံၣ်ကီၢ်လၢအိၣ်ဘၣ်ဒီးကီၢ်ပယီၤန့ၣ်လီၤ။ တၢ်အိၣ်သးတၢ်တၢ်ကျၢၤတဖၣ်အံၤ မၤဆဲးမၤစ့ၤလီၤ တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ အတၢ်သူၣ်လီၤဆီလီၤတဖၣ် ဒီးမၤဟးဂီၢ်ကွၢ် တၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢကူၣ်သ့ကရၢကရိသ့တဖၣ် လၢအမၤစ့ၤဖဲသၣ် ဒီးပုၤသးစၢ်သ့တဖၣ် အအိၣ်န့ၣ်လီၤ။

မ့ၢ်လၢတၢ်ဂၢ်တၢ်ကျၢၤ တအိၣ်ဒီးတၢ်သူၣ်ထီၣ် တလၢတပုၤဘၣ်လၢဟီၣ် ကစီအပူၤအဃီ ကဲထီၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲ လၢကညီကလုၢ်ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ် ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့န့ၣ်လီၤ။

ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ် လၢကူၣ်သ့ခွဲးယၢ်အဂီၢ် မ့ၢ်ဝဲတၢ်မၤဟးဂီၢ်ကွၢ်ကွဲတ ဖၣ် ဒီးကွဲအတၢ်ဖိးတၢ်လီၤတဖၣ် လၢတၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂ့ၢ်အဆၢကတီၢ်ပူၤန့ၣ် လီၤ။ ကိုသ့တဖၣ်အံၤတၢ်ဘၣ်ဝဲဒၣ် လၢအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဘၣ်လၢသးပဒိၣ် တၢ်ပၤအဖိလၢ် ဒီးတၢ်အခိၣ်ပညီမ့ၢ်ဝဲ အဝဲသ့ၣ်တၢ်ဘၣ်ဝဲ လၢတၢ်ဘၣ်တၢ် ဘၢ တအိၣ်လၢပုၤသိၣ်လီၤတၢ် ဒီးပုၤမၤလီၤတၢ်ဖဲသ့တဖၣ်အဂီၢ်ဘၣ်။ တၢ် အိၣ်သးဒီးအံၤ တြီဃာ်ကွၢ်ဖဲသၣ် တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ခွဲးယၢ် တကးဒီး ဘၣ်ဆီၣ်ဖျါဖဲသၣ်သ့တဖၣ် လၢအအိၣ် လၢတၢ်ဒုးတၢ်ယၢ်ဆူၣ်ဆူၣ်ကီၢ် ကီၢ်အပူၤ ဒီးမၤတံၢ်တၢ်အဝဲသ့ၣ် တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အပတီၢ် အတၢ်လဲၤ ထီၣ်လဲၤထီၣ်အဂီၢ် စ့ၢ်ကီၢ်လီၤ။တၢ်တဒီးန့ၢ်မၤလီၤဘၣ် တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ လၢအဘၣ်တၢ်ကၤဃာ်အံၤအံၤ၊ မၤအါထီၣ်က့ၤတၢ်နးတၢ်ဖျိၣ် ဒီးတၢ်တသ့ လံၢ်သ့လၢ် နီၣ်ဂံၢ်တဖၣ် လၢပုၤကညီတဝၢပူၤန့ၣ်လီၤ။

တၢ်အံၤအမဲၣ်ညါ၊ ပပုၤကလုၢ်ပုၤကညီသ့တဖၣ် လၢတၢ်စံၣ်စိတဲစိအ ပူၤကွၢ်လံၤလံၤ၊ ဘၣ်တၢ်တြီဃာ်ကၤဃာ်အံၤ လၢပီၣ်လံၤစံၣ်တဖၣ်လၢအိၣ် ဒီးတၢ်ကွၢ်မဲၣ်လၢကညီဖဲသ့တဖၣ် ကဒီးန့ၢ်မၤလီၤဘၣ်တၢ်န့ၣ်လီၤ။ ကီၢ်ပ ယီၤအံၤဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ ပီၣ်လံၤစံၣ်လၢအိၣ်ဒီးတၢ်ကွၢ်တလီၤ။ လၢကလုၢ်ခူၣ်ဖိ သ့တဖၣ် အဖိခိၣ်လီၤဆီဒ် လၢပပုၤကညီဖဲသ့တဖၣ် တန့ၢ်ပာ်ဖျါထီၣ် အလုၢ်အလုၢ် ထူသန့ ဒီးတန့ၢ်မၤလီၤဘၣ်အနီၢ်ကစၢ်အကျိၣ် လၢတၢ်သဘူ အပူၤဘၣ်။ တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့သန့လၢကီၢ်ပယီၤအံၤ စိၣ်ကဖိထီၣ်ပယီၤ အတၢ်ကတီၢ်ကျိၣ် ဒီးအလုၢ်အလုၢ်ထူသန့တဖၣ် လၢအဆီၣ်ဖျါကွၢ်ဝဲ က လုၢ်ခူၣ်ဖိအဂၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ ပီၣ်လံၤစံၣ်သန့ လၢတၢ်ပာ်ဃုာ်ပာ်ဂီၢ်တအိၣ် ဘၣ်အံၤ၊ မၤစၢ်လီၤကညီကလုၢ် အတၢ်ထံၣ်ဘၣ်ဃး ဒီးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ် သ့သန့ၣ် ဒီးတၢ်ဟံးဃာ်ဂၢ်ကျၢၤ ကညီလုၢ်လၢ်ထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢ တ ဖၣ်န့ၣ်လီၤ။

ဒ်သိးတၢ်ဟ့ၣ်ကုၣ် ကအိၣ်ထီၣ်အဂီၢ်၊ ပုၤကညီတဝၢ သ့တဖၣ်ဒုးအိၣ် ထီၣ်ဟီၣ်ကစီ၊ ကူၣ်သ့လီၤဆီ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ ဒီးတီၤကွဲသ့တဖၣ် လၢ ကီၢ်သူလုၤဟီၣ်ကစီပူၤ ခိဖျါတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစ့ၤ ဟဲဝဲဒၣ်လၢဟီၣ်ကစီ၊ ဒီး ထံၣ်ကီၢ်ဂၤသ့တဖၣ် အအိၣ်န့ၣ်လီၤ။

တၢ်ကရၢကရိသ့တဖၣ် ဂုၢ်ကျဲးစးတဲဖျါထီၣ် တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ မ့ၢ်တၢ် အကါဒိၣ်တခါ ဖဲကညီကလုၢ်လုၢ်လၢ် ထူသန့ ဒီး တၢ်ကတီၢ်ကျိၣ်သ့တဖၣ် ဘၣ်တၢ်န့ၣ်ဖျါထီၣ် က့ၤအံၤအခါန့ၣ်လီၤ။ တၢ်ဂုၢ်ကျဲးစးလၢအလီၤပ တြၢၤသ့တဖၣ်အံၤ ဟဲဝဲထွဲထီၣ်အခဲ ဒီးနီၢ်ခိတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်သ့တဖၣ် လၢအ မ့ၢ် ကူၣ်သ့ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ် တလၢတလီၤ၊ တၢ်အိၣ်တလၢတပုၤ၊ ဒုးစဲၤခဲ ကွၢ် ပတၢ်ဖိးတၢ်မၤ လၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ကူၣ်သ့ လၢအပတီၢ်ထီၣ်န့ၣ်လီၤ။ ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ် အတၢ်န့ၢ်ပာ်ကမ့ၢ်ပုၤဟီၣ်ကစီဖိ သ့တဖၣ် ဆီၣ်ဖျါကွၢ် ပုၤဟီၣ်ကစီဖိလၢအယံၤ ဒီးမၤဟးဂီၢ်ကွၢ် အတၢ်သးသဟီၣ် ဘၣ်ဃးဒီး တၢ်ကဒုးဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်က့ၤ တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့သန့ၣ် လၢကညီတဝၢ အပူၤန့ၣ်လီၤ။

ဒ်သိးပကမၤဂ့ၢ် က့ၤတၢ်အိၣ်သး ဒီးကဒီးန့ၢ်ဘၣ်ကဒါက့ၤ ကညီကူၣ်သ့ခွဲး ယၢ် လၢကီၢ်သူလုၤပူၤအဂီၢ်၊ တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ် သပုၤကတၢ် လၢတၢ် ကဘၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် ပီၣ်လံၤစံၣ်တဖၣ် လၢပုၤကဲးဂၤဒဲးပာ်ဃုာ်ပာ်ဂီၢ် ဒီးမ့ၢ် လၢ်သးခုဘၣ် လၢကီၢ်ပယီၤကလုၢ်ဒုၣ် တဖၣ်လုၢ်လၢ်ထူသန့ အတၢ်လီၤဆီ အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ။ ပဒိၣ်အမူအခါ မ့ၢ်ဝဲကဘၣ်ဘျၢလီၤကျိၣ်စ့တဖၣ် လၢတၢ် ကက့ၤမၤဖျါက့ၤ တၢ်ဆဲးတၢ်လၢ ဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ် ကူၣ်သ့တၢ်သူၣ်ထီၣ် ဆီ လီၤတဖၣ် လၢဟီၣ်ကစီသ့တဖၣ်အပူၤ လၢအဟ့ၣ်တၢ်အုၣ်ကီၢ်လၢ၊ ကူၣ်သ့ဟီၣ်ခိၣ်ဘီမ့ၢ်အံၤ ဒီးပူၤဖျါဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ် လၢဖိသ့ၣ်ကိးဂၤဒဲး အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ။ တၢ်အံၤအမဲၣ်ညါ၊ ဂုၢ်ဂီၢ်အုၣ်တၢ်လိၣ်ဘၣ် ကအိၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ကဘၣ် ဘျီဂ့ၤက့ၤ တၢ်မၤလီၤလံၤလံၤတဖၣ်၊ တၢ်ပာ်ဖျိၣ်မၤသကိး ကဘၣ်အိၣ်တၢ် လၢတၢ်ပာ်ဖျါ န့ၣ်ဖျါက့ၤတၢ်စံၣ်စိတဲစိတဖၣ်၊ လုၢ်လၢ်ထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ် လၢတဖၣ်၊ တၢ်ကတီၢ်ကျိၣ်တဖၣ် လၢကလုၢ်ဒုၣ်ကိးကလုၢ်ဒဲး အဂီၢ်လၢ အပာ်ဃုာ် ဒီးကညီကလုၢ်န့ၣ်လီၤ။

ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘျီအပတီၢ်၊ ထံၣ်ကီၢ်ဂၤတၢ်ကရၢကရိတဖၣ်၊ ပုၤတဝၢတဖၣ် ကြးလၢဟူးဂဲဖဲမၤတၢ် ဒ်သိးကတြီဆၢဒိသဒါ ကညီကူၣ်သ့တၢ်ဖိးတၢ်မၤ တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ သ့တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ကျိၣ်စ့တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစ့ၤ၊ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ် သ့တၢ်ဘၣ် တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ ဒီးတၢ်ကတီၢ်န့ၢ်ဒဲးတၢ်တဖၣ် ဆီၣ်ထွဲ ဒီးမၤဂၢ် မၤကျၢၤ ကညီကူၣ်သ့တၢ်မ့ၢ်လၢကွၢ်စိတဖၣ် န့ၣ်လီၤ။ ခိဖျါလၢကစိၣ်ကဖိ ထီၣ်က့ၤ ကညီကူၣ်သ့တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်အဃီ၊ ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်တၢ်ပၤဆူၣ်ရဲၣ် ကျဲၤဝဲကျဲၤ ဒီးထံၣ်ကီၢ်ဂၤပုၤတဝၢတဖၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်ကျဲၤလၢ၊ ကညီက လုၢ် တၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ထီၣ်၊ ဒုးအိၣ်ထီၣ်ပုၤတဝၢ လၢအိၣ်ဃုအိၣ်ဖိး ဒီးခါဆူ ညါ တၢ်အိၣ်မူလၢပုၤအါဂၤပာ်ဃုာ်ပာ်ဂီၢ် မၤသကိးတၢ်န့ၣ်လီၤ။

တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်သ့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ၊ ကညီကလုၢ်ကူၣ်သ့ခွဲးယၢ် လၢကီၢ်သူလုၤဟီၣ်ကစီ၊ လၢကီၢ်ပယီၤအပူၤအံၤ ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ် ဒီးထံၣ်ကီၢ်သးတၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂ့ၢ် အါ မးန့ၣ်လီၤ။ တၢ်မၤဟးဂီၢ်ကူၣ်သ့ တၢ်ကရၢကရိတဖၣ်၊ပီၣ်လံၤစံၣ် လၢအိၣ်ဒီး တၢ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်တဖၣ်၊ တၢ်အိၣ်တလၢတပုၤလၢတြီဆၢကူၣ်သ့ အတၢ်လဲၤ ကျဲ သ့တဖၣ် ဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤန့ၢ်မၤဃုာ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ ဒ်သိးကတြီ ဆၢ တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲသ့တဖၣ်အဂီၢ်၊ ပကဘၣ်ဂုၢ်ကျဲးစး ထဲးဂံၢ်ထဲးဘါသပုၤ ကတၢ် လၢတၢ်ဆီတလဲက့ၤ တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ တၢ်သူၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်တ ဖၣ် ခိဖျါတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ပီၣ်လံၤစံၣ် လၢပုၤအါဂၤပာ်ဃုာ်၊ မၤဆူၣ်ထီၣ်ဟီၣ်က စီကူၣ်သ့သန့သ့တဖၣ် မ့ၢ်တၢ်အခိၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ။ တၢ်မၤလီၤတၢ်စ့ၢ်ကိး လၢတၢ်ဒီးန့ၢ်ကူၣ်သ့ လၢအပတီၢ်ထီၣ်အံၤ ကဒုးကဲထီၣ် တၢ်ကတံၢ်ကတီၢ် ပုၤကညီတဝၢဖိတဖၣ် လၢကလဲၤခိဖျါ မၤန့ၢ်ကွၢ် ပတီၢ်ထီၣ်ညါ တၢ်ကီၢ်တၢ် ခဲသ့တဖၣ် ဒီးကဒုးအိၣ်ထီၣ် ကူၣ်သ့လီၤကစီလၢမ့ၢ်ခုၣ်လၢပုၤန့ၣ်လီၤ။

The Quest for Education: The Karen Ethnic Group Amidst Kawthoolei's Political Unrest

In the Kawthoolei regions of Myanmar, the Karen ethnic group has continually grappled with the challenges surrounding their educational rights, particularly during times of political upheaval. The myriad issues they face—political turbulence, armed confrontations, and breaches of human rights—have extensively curtailed their educational opportunities and growth.

The current political discord in Myanmar has uprooted numerous Karen individuals, pushing them to abandon their homes in search of safety in provisional camps or neighboring nations. Such upheavals inevitably destabilize the educational framework, leaving a void in the access to educational institutions for children and young adults. With an absence of stability and the requisite infrastructure in these strife-torn regions, the educational hurdles for the Karen populace only mount.

A primary obstacle to the Karen's educational rights is the recurrent demolition of schools and educational facilities during military confrontations. Frequently, these schools find themselves in the crosshairs or under the occupation of the SAC, rendering them perilous for both educators and students. Such actions not only strip children of their educational rights but also plunge them into the brutalities of conflict, interrupting their academic progression. The loss of these learning sanctuaries deepens the Karen community's entrenched cycle of impoverishment and illiteracy.

Furthermore, the Karen community has been historically subjected to prejudiced policies that curtail their educational reach. Myanmar's prolonged policy of assimilation has side-lined ethnic minorities, notably the Karen, curtailing their cultural and linguistic freedoms. The predominant education system in Myanmar has been tailored to elevate Burmese language and traditions, often sidelining the nation's ethnic mosaic. This exclusionary methodology diminishes the educational vistas for the Karen and perpetuates their cultural alienation.

In retaliation to these setbacks, with the backing of both local and global entities, the Karen community has pioneered informal and grassroots schools within the Kawthoolei regions.

These institutions endeavor to impart fundamental education while cherishing Karen traditions and dialects. Yet, these commendable efforts often grapple with fiscal constraints, a dearth of trained educators, and scant resources, hampering their quest to provide exemplary education. The Myanmar government's persistent oversight of these grassroots endeavors further sidelines them, undermining their attempts to enhance education within the Karen circles.

To rectify this situation and champion the educational rights of the Karen in Kawthoolei, it's imperative to advocate for all-encompassing policies that celebrate Myanmar's ethnic kaleidoscope. The onus lies on the government to reinvest in refurbishing and evolving the educational architecture in these regions, guaranteeing a secure educational haven for every child. Moreover, there's an urgent need to revamp the curriculum, incorporating the rich tapestry of histories, cultures, and languages of all ethnic groups, Karen included.

On a global scale, international organizations and communities ought to take a proactive stance in buttressing Karen's educational endeavors. Financial patronage, skill-enhancing programs, and vocal advocacy can buttress and sustain commendable educational pursuits. By elevating the educational rights of the Karen group, both Myanmar's administration and the global community can pave the way for their empowerment, fostering societal unity and sculpting an inclusive future.

In essence, the Karen ethnic group's educational rights in Myanmar's Kawthoolei regions are severely compromised by persistent political turmoil. The annihilation of educational institutions, prejudiced policies, and resource scarcity obstruct their educational journey and reinforce their marginalization. To tackle these impediments, a concentrated effort in educational infrastructure rejuvenation, inclusive policy-making, and bolstering community-based education is paramount. Ensuring unhindered access to top-notch education will equip the Karen community to transcend the academic barriers and envision a more prosperous horizon.



ကညီကီစီပီပူကွဲတဖှ် အသးတအိဉ်တူလိာ်ကွဲဖိသ့ဉ်တဖှ်လၢ အဟဲခိဖျိလၢပုတဝါအကွဲဘဉ် Source: KIC news

လၢကညီကီစီပီပူကွဲအပူ၊ မိာ်ပာ်တဖှ်တၢ်သ့ဉ်ကီသးဂီၤ အိဉ်အါထီဉ်ဝဲဒဉ် လၢကွဲလၢအိဉ်သ့ဉ်လၢအသးလၢ(SAC)တၢ်ပာ်ဆၢရဲဉ်ကျဲၤ အဖိလၢတဖှ် တအဲဉ်ဒီးတူလိာ်ဝဲဒဉ်ကွဲဖိ လၢအဟဲခိဖျိသးလၢပုတဝါကွဲတဖှ် ကနဉ် လၢမၤလိတၢ် လၢအဝဲသ့ဉ်အကွဲပုတဘဉ်.ကွဲဖိမိာ်ပာ် ဒီးကညီသ့ဉ်ပုတဖှ် တဖှ် တဖျါထီဉ်ဝဲဒဉ်အတၢ်ဘဉ်ယိဉ်ဘဉ်ဘျီတဖှ် လၢဘဉ်ဃးတၢ်အိဉ်သး တဖှ်အံၤန့ဉ်လီၤ. သးပဒိဉ်ကွဲတနီၤအံၤ မၤကွဲဖိသ့ဉ်တဖှ် ထီဉ်ကဒါကွၢၤ ကွဲအတၢ်လၢခဲတနီၤ မ့တမ့ၢ် ပာ်ပနီဉ်ဝဲဒဉ်လၢပုတဝါကွဲသ့ဉ်တဖှ်အံၤ လၢတဖှ်ဒီးသဲစးဘဉ်အမဲဉ်ညါ, သမၤဝဲဒဉ်တၢ်ဆၢခိဖျိကွဲဖိတဖှ်န့ဉ်လီၤ. တၢ်ကီတၢ်ခဲတဖှ် လၢကနဉ်လၢဘဉ်ကွဲ ဒီးကဒီးန့ဉ်ဘဉ်တၢ်ပာ်ပနီဉ်လၢပ တီၢ်ထီတၢ်ကညီဘဉ်ကညီသ့(ပိညါ): လၢကွဲဒီးဟီဉ်ကဝီၤအပူကညီသ့ပုတဖှ် တၢ်တဖှ် ပာ်ဖျါထီဉ်ဝဲဒဉ် လၢပုတဝါကွဲတဖှ် ဘဉ်ကွဲဆၢခိဖျိ ဒီး တၢ်ကီတၢ်ခဲတနီၤတဖှ်န့ဉ်လီၤ. ခိဖျိလၢတၢ်ကရၢကရိတဖှ် လၢအိဉ်လၢသးပ ဒိဉ်အတၢ်ပာ် အဖိလၢတဖှ် တဖှ်တၢ်ပျဲ လၢကွဲဖိတဖှ်ကနဉ်လီၤ မၤ လိဘဉ်တၢ်ဘဉ်. တၢ်ဂ့ၢ်ခိဉ်သ့ဉ်လၢအလိာ်လိာ်သး မ့ၢ်ဝဲသးပဒိဉ်ပာ်ဝဲ ဒဉ် လၢကွဲတဖှ်အံၤ တဖှ်ဒီးသဲစးဘဉ်အပီ အဝဲသ့ဉ်တတူလိာ်ဝဲဒဉ် ကွဲဖိ လၢဘဉ်တၢ်ဆၢခိဖျိအီၤတဖှ်ဘဉ်. တၢ်ကီတၢ်ခဲတဖှ်အံၤအမဲဉ်ညါ, သးပဒိဉ်အကွဲတဖှ်အံၤ, ထီဉ်ဆဲးဝဲဒဉ် လၢပုတဝါကွဲဖိသ့ဉ်တဖှ်အံၤ အ တၢ်သ့တၢ်ဘဉ်တအိဉ် လၢကတူၤထီဉ်ထီဉ်ဘး ဒ်အဝဲသ့ဉ်အတၢ်ပာ်ပနီဉ် လၢပတီၢ်ထီကညီသ့(ပိညါ)အဂီၢ်ဘဉ်. ကညီသ့ပုတဖှ်လၢကွဲ ဒီးဟီဉ်ကဝီၤအံၤ ပာ်ဖျါထီဉ်စ့ၢ်ကီၤ အဟီဉ်ကဝီၤ တၢ်အိဉ်သး တၢ်ဂ့ၢ်ကီတဖှ်န့ဉ်လီၤ. အဝဲပာ်ဖျါထီဉ်ဝဲဒဉ်လၢတၢ်ကရၢကရိ တဖှ် လၢအိဉ်လၢသးပဒိဉ် အတၢ်ပာ်အဖိလၢတဖှ်အါတက့ၢ် တအိဉ်ဒီး ပာ်ပနီဉ်ဝဲဒဉ် ကွဲဖိလၢဘဉ်တၢ်ဆၢ ခိဖျိအီၤလၢပုတဝါကွဲ လၢအဆိဉ်ထွဲ လိာ်အနီၢ်ကစၢ်အသးဘဉ်. ပုတဝါကွဲတဖှ်အံၤ သိဉ်လိဖဲမၤတၢ် ဒ် သးပတီၢ်ထီကညီသ့ ပာ်ပနီဉ်ဝဲဒဉ်အသး ဒီးတကးဒီးဘဉ် ဒီးန့ဉ်ဘဉ်တၢ်ပျဲလိာ် အုဉ်ကီၤ လၢကညီဒီကလုာ်စၢ်ဖိဉ်ကရၢ ဘဉ်ဆဉ်သးပဒိဉ်အကွဲတဖှ်အံၤ တတူလိာ်ဝဲဒဉ်ကွဲဖိ လၢဘဉ်တၢ်ဆၢခိဖျိအီၤဘဉ်. ဆၢကတီၢ်ကီၤဂီၤကီၤခဲ လၢဟံဉ်ဖိဃီဖိတဖှ် ဒီးပုတဖှ်လိာ်တဖှ်အဂီၢ်: မ့ၢ် လၢ(SAC)အကွဲတဖှ်အံၤ တအဲဉ်ဒီးတူလိာ်ဝဲဒဉ်ပုတဝါကွဲတဖှ်အံၤ အ ဃိတဘျီတခါနီဉ် ကဲထီဉ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီ လၢကွဲဖိသ့ဉ်တဖှ် ဘဉ်လၢဟးဃုမၤ လိတၢ် လၢနီၢ်ကစၢ်ပာ်ဆၢရဲဉ်ကျဲၤကွဲသ့ဉ်တဖှ် လၢအဆိဉ်သ့ဉ်လၢအသး လၢပုတဖှ်န့ဉ်လီၤ. တၢ်ဆိတလဲတခါအံၤ ကဲထီဉ်တၢ်ကီတၢ်ခဲလၢ, ကွဲဖိသ့ဉ် တဖှ် ကဆဲးမၤလိဘဉ်တၢ် ဒီးကဲထီဉ်ကွဲဖိစ့တၢ်ဂ့ၢ်ကီ ဟံဉ်ပိထွဲလိာ်သး လၢဟံဉ်ဖိဃီဖိတဖှ် အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ. တၢ်ကီတၢ်ခဲတဖှ်အံၤ အိဉ်အါထီဉ်ဖဲ(Covid)ခိဉ်ဝဲဒဉ် တၢ်အိဉ်သးဝဲဒဉ် ဒီးဟံဉ်ပိထွဲလိာ်သးခိ ဒီးထံဂ့ၢ်ကီၤသးတၢ်တ ကါတက့ၢၤ ခိဖျိသးဟံးန့ဉ် တၢ်စိတၢ်ကမီၤဝဲအလီၢ်ခဲန့ဉ်လီၤ. တၢ်ဆိတလဲအိဉ်ထီဉ်သး လၢတၢ်ကညီဘဉ်ကညီသ့သန့အပူ: တၢ်ဟံးန့ဉ် ဆုဉ် တၢ်စိကမီၤဝဲအလီၢ်ခဲ, ကွဲလၢအိဉ်သ့ဉ်လၢအသးလၢကညီဒီကလုာ် စၢ်ဖိဉ်ကရၢ အဟီဉ်ကဝီၤပုလၢအပူဂၢ်ဖဲမၤတၢ်လၢအပူကွဲဘဉ် ပဒိဉ်တၢ် ပာ်တၢ်ပုဒ် အဆၢကတီၢ်တဖှ် တအဲဉ်ဒီးဆဲးဟူးဂၢ်ဖဲမၤတၢ် လၢသးပဒိဉ် အတၢ်ပာ် အဖိလၢလၢဘဉ်. လၢတၢ်ဂ့ၢ်အံၤအပီ ကီၢ်စီပီပုတဘဉ်ကွဲတနီၤ ဟဲက့ၢ်အိဉ်ကဒါကွၢၤဆု ကညီကညီသ့ဆဲးလၢဝဲကျဲၤ အဖိလၢဒ်သးကဖိဉ် လိာ်စု ဒီးမၤသကးတၢ် ဒီး ကညီဒီကလုာ်စၢ်ဖိဉ်ကရၢန့ဉ်လီၤ. တၢ်အိဉ်သး ဒ်အံၤတကလုာ်အံၤ ဒုးကဲထီဉ်တၢ်လီၤမ့ၢ်လီၤဖး အိဉ်ထီဉ်သ့ဝဲဖဲလၢကွဲသ့ဉ် တဖှ်မၤတၢ်ဆၢတၢ် လၢကပုထၢထီဉ်ဝဲဒဉ် လၢမ့ၢ်ကဘဉ်မၤသကးတၢ်ဒီးသး ပဒိဉ်ခါ မ့တမ့ၢ်မၤသကးတၢ်ဒီး ကညီဒီကလုာ်စၢ်ဖိဉ်ကရၢန့ဉ်တၢ်အံၤဒုး ကဲထီဉ်လိာ်ထီဉ် ပိဉ်လဲစီပီလၢအလီၢ်ဆိလိာ်သး လၢဘဉ်ဃးဒီးတၢ်ဆၢခိ ခိဖျိတဖှ်န့ဉ်လီၤ. တၢ်ကတီၢ်ကျဲၤတၢ်မ့ၢ်ဝဲကွဲ လၢမၤသကးတၢ် ဒီးသးပဒိဉ်လၢကညီကီစီပီပူ အပူတဖှ် တအဲဉ်ဒီးတူလိာ်ဝဲဒဉ်ကွဲဖိ လၢပုတဝါကွဲတဖှ်ဘဉ် အပီ ကဲထီဉ်တၢ်တြီမၤတၢ်တၢ်အါမး လၢကွဲဖိတဖှ်လၢကနဉ်လီၤမၤလိဘဉ် တၢ်လၢပတီၢ်ထီတၢ် ကညီဘဉ်ကညီသ့(ပိညါ)အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ. တၢ်ပာ်ပနီဉ်ပု တဝါကွဲသ့ဉ်တအိဉ်ဘဉ် ဒီးတၢ်ပာ်လီၤတၢ်ဘျီတဖှ် လၢအမၤဃးဝဲဒဉ် တၢ်န့ဉ်လီၤ မၤလိပတီၢ်ထီ တၢ်ကညီဘဉ်ကညီသ့(ပိညါ)အံၤ မ့ၢ်တၢ်လၢကွဲဖိ သ့ဉ်တဖှ် ကဘဉ်ကွဲဆၢခိဖျိဒီးလဲခိဖျိဝဲဒဉ်န့ဉ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်သ့ဉ်တဖှ် အံၤလိာ်ဘဉ် လၢတၢ်ကဘဉ်ဘျီအီၤသ့ပုကတၢ်န့ဉ်လီၤ.ခဲအံၤမ့ၢ်တၢ်ဆၢ ကတီၢ် အဂ့ၢ်ကတၢ် လၢကညီကီစီပီ, ပုဖျိးစးတဖှ် ကဘဉ်ဒုးအိဉ်ထီဉ်

တၢ်ကညီဘဉ်ကညီသ့ တၢ်သ့ဉ်ထီဉ်ဆိလီၤပာ်လီၤတခါ လၢအိဉ်ဒီးပုကးဂၢၤ ဒဲးပာ်ဃုာ်ဒီးမၤသကးတၢ် ဃုဃုဖဲဖိလၢကွဲဖိ တၢ်အိဉ်မ့ၢ်ဆုညါကတူၤ ထီဉ်အဂီၢ် ဒီးတၢ်အိဉ်လၢအိဉ်ပု ကအိဉ်ထီဉ်အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ.

တၢ်ကညီဘဉ်ကညီသ့ဒီးတၢ်အိဉ်မ့တနီၤဘဉ်တနီၤ အတၢ်ဂ့ၢ် ဆုဉ်ဖျိးဆုဉ်လၢဒုသထွဉ်ကီၤရၢအပူ.

တၢ်အိဉ်သး လၢဒုသထွဉ်ကီၤရၢအပူအံၤ ကဲထီဉ်တၢ်လီၤဘဉ်ယိဉ်ဖးဒိဉ် လီၤဆိဒဉ်တၢ်ဖဲ, တၢ်ဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးအိဉ်ဝဲဒဉ်လၢ တၢ်ကညီဘဉ်ကညီသ့သ န့ဉ်ဒီးကးနီၤဒဲးတၢ်အိဉ်မ့တဖှ်န့ဉ်လီၤ. တၢ်ကီတၢ်ဂီၤ လၢအဟဲကဲထီဉ် သးခိဖျိစုကဝဲတၢ်ဘဉ်ကံဉ်ဂ့ၢ်အံၤ ဒုးကဲထီဉ်ဝဲဒဉ်ကွဲသ့ဉ်တဖှ် အိးထီဉ် အသးတသ့, ကွဲဖိတဖှ် ဒီးကညီသ့ပုမၤတၢ်တဖှ် ဘဉ်ဂ့ၢ်ကျဲးစးကွၢ် ဆၢခိမဲဒီးလဲခိဖျိဝဲဒဉ် တၢ်ကီတၢ်ခဲတဖှ်န့ဉ်လီၤ. ကျဲချံအကလုာ်တဖှ် ကဲထီဉ်တၢ်ထီဉ်တၢ်လဲခိဖျိ လၢအလီၤပျဲလီၤဖး ဒီးကဲထီဉ်ဝဲဒဉ်ပုအိဉ် ကဒုဖဲတၢ်လီၤအံၤတဖှ် ဘဉ်ဟးထီဉ်ဃုကွဲဝဲဒဉ် တၢ်လီၤလၢကအိဉ်ကဒု ဝဲအဂီၢ်,အဘျီတဖှ်အဘျီန့ဉ်လီၤ.

ဒုသထွဉ်ကီၤရၢအဟီဉ်ကဝီၤအပူ တၢ်ကီတၢ်ခဲအိဉ်ဝဲဒဉ် အါမးန့ဉ်လီၤ. ဟီဉ်ကဝီၤအပူ တၢ်ဒုးတၢ်ယၢကဲထီဉ်သးအပီ တၢ်ဘဉ်ယိဉ်အိဉ်ဝဲဒဉ် လၢတၢ်ကအိးထီဉ်ကွဲ သ့ဉ်တဖှ်န့ဉ်လီၤ.ကျဲချံအကလုာ်သ့ဉ်တဖှ် သိဉ် သတြးလၢကီၤရၢ ဒီတဘျီအပူန့ဉ်လီၤ. တၢ်ဟ့ဉ်ပလီၤလၢပုဟီဉ်ကဝီၤ ဖိသ့ဉ်တဖှ်အဂီၢ်, အိဉ်ဝဲထီဉ်ဘိဒ်သးကဒိသဒါအသး အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ.တၢ် အိဉ်သးတကါတက့ၢၤသ့ဉ်တဖှ်အံၤ ဒုးကဲထီဉ်တၢ်ဒုးဖးထီ လၢပဃုာ်ဟး ပုဖျိးအီၤတသ့ ဒီးကဲထီဉ်စ့ၢ်ကီၤတၢ်တြီမၤတၢ်တၢ် လၢတၢ်ကညီဘဉ်ကညီ သ့အတၢ်လဲတရံးသးကသ့အဂီၢ် ဒီးမၤစၢ်လီၤ ပုတဝါဖိတဖှ်လၢအိဉ် လၢဟီဉ်ကဝီၤအပူအံၤ အသးသဟီဉ်န့ဉ်လီၤ.

ဟီဉ်လၢမ့ဉ်ပီၤအါထီဉ် တၢ်ဘဉ်ယိဉ်ဘဉ်ဘျီလၢ ကွဲဖိတဖှ်ခိ ဖျိတၢ်က့ၢ်အိးထီဉ်က့ၢ်ပုတဝါကွဲ. Source: KIC news

ကွဲဖိမိာ်ပာ်တဖှ်, တဖျါဝဲဒဉ်အတၢ်သ့ဉ်ကီသးဂီၤ ဘဉ်ဃးဒီးတၢ်လၢက ဟဲကဲထီဉ်သးသ့ ဖဲပုတဝါကွဲတဖှ် လၢအိဉ်သ့ဉ်လၢအသး ဖဲမဲဉ်ဝါခဲသ ဝီဒီးသ့ဉ်ဘိဘိသဝီအပူ ဖဲလုက့ဉ်ကီဉ်စ့ၢ်ကပု, မ့ၢ်လၢကက့ၢ်အိးထီဉ် က့ၢ်အသး လီၤဆိဒဉ်တၢ် လၢတၢ်စုၤခါအဆၢကတီၢ်န့ဉ်လီၤ. အဝဲသ့ဉ်တၢ် ဘဉ်ယိဉ်အိဉ်သ့ဉ်, မ့ၢ်ဝဲကွဲသ့ဉ်တဖှ်အံၤ အိဉ်သ့ဉ်လၢအသး ဖဲပယီၤ သးအလီၤဟီဉ်ကဝီၤ လၢအိဉ်ဒီးတၢ်လီၤဘဉ်ယိဉ် တဖှ်လၢအဟဲပိာ်ထွဲ လိာ်သးသ့ခိဖျိ လၢဟီဉ်လၢမ့ဉ်ပီၤ ဒီးကျဲချံချီသ့ဉ်လၢတၢ်ပီၤဖး ထီဉ်ဒဲးတ ဖှ်အိဉ်ဝဲဒဉ်လၢ, တၢ်လီၤအံၤအဖၤမ့ၢ်န့ဉ်လီၤ.

ကွဲဖိမိာ်ပာ်လၢအိဉ် ဒီးတၢ်ဘဉ်ယိဉ်ဘဉ်ဘျီတဂၢၤ လၢအိဉ်လၢ, သ့ဉ်ဘိဘိ သဝီအပူ တဖျါထီဉ်ဝဲဒဉ် အတၢ်သ့ဉ်ကီသးဂီၤလၢ “အခဲအံၤပယီၤသး, အသးဝဲလီၤအိဉ်ဝဲဒဉ်ဖျါ လၢအိဉ်ဘုးဒီးသ့ဉ်ဘိဘိ သဝီန့ဉ်လီၤ.အဝဲသ့ဉ် အသးဝဲလီၤန့ဉ်ဒုးတရံးဝဲဒဉ် ဒီးဟီဉ်လၢမ့ဉ်ပီၤဝဲဒဉ်န့ဉ်လီၤ. တၢ်အံၤ ကဲထီဉ်တၢ်ကီတၢ်ခဲ လၢပကဘျီအိဉ်ဘဉ်အိဉ်ဝဲဒဉ် တၢ်ဖိတၢ်လဲလၢအမ့ၢ် ပနီၤ,ကျဲၢ်,မဲဉ်တးလဲးတဖှ် လၢဘဉ်ဒိသံ လၢဟီဉ်လၢမ့ဉ်ပီၤအပီ,အိဉ်ဝဲ ဒဉ်အါမးန့ဉ်လီၤ. မ့ၢ်လၢကွဲကအိးထီဉ်က့ၢ်သး ဘုးထီဉ်လဲအပီ ဒီးပဆိ ကမိဉ် ဒီးပဘဉ်ယိဉ်တၢ် လၢပဖိပလဲသ့ဉ်တဖှ် ကလဲၤဂဲၤလိာ်ကွဲကမိဉ် ဘဉ် လၢကျဲချံလၢအအိဉ်လီၤတၢ် သ့ဉ်တဖှ်အကျဲ ဒီးတၢ်လီၤအံၤမ့ၢ်တၢ် လီၤလၢအလီၤပျဲလီၤဖး တခါန့ဉ်လီၤ.”

တၢ်ဘဉ်ကံဉ်ဂ့ၢ် လၢဟဲကဲထီဉ်လၢကညီသးမ့ၢ်ဒိဉ် ဒီးကီၤပယီၤသးမ့ၢ်တဖှ် အဘျီစၢ်အံၤ ကဲထီဉ်သးစးထီဉ် လၢ၂၀၂၁ ဖဲသးမိၤစီၤရီၤ ဟံးန့ဉ်ဆုဉ် က့ၢ်တၢ်စိတၢ်ကမီၤ ဝဲအလီၢ်ခဲ, ပုလီၤအိဉ်ကမ့ၢ် အိဉ်ထီဉ်ဝဲဒဉ်တုၤလီၤလၢ ၅,၀၀၀ ဂၢၤ ဃုဉ်ဃုဉ်လၢရမၤတၢ် ဟီဉ်ကဝီၤအပူန့ဉ်လီၤ.

ဖဲတၢ်စးထီဉ်ဒုးအိဉ်ဝဲဒဉ် တၢ်ရဲဉ်တၢ်ကျဲၤ လၢတၢ်ဟ့ဉ်တၢ်သ့ဉ်ညါန့ဉ်ပာ် ဘဉ်ဃးဟီဉ်လၢမ့ဉ်ပီၤ လၢပုလီၤအိဉ်ကမ့ၢ်သ့ဉ်တဖှ် လၢကအိဉ်ကဒုတ စီၤတလီၤ လၢတၢ်လီၤအံၤအပူအဆၢကတီၢ်, တၢ်ထုးထီဉ်ဟီဉ်လၢမ့ဉ်ပီၤ အဂီၢ်တၢ်ရဲဉ်တၢ်ကျဲၤ တအိဉ်ဝဲဒဉ်ဘဉ်. ပုလၢအိဉ်ဝဲဒဉ် ဖဲဟီဉ်ကဝီၤပုတ ဝဲဖျါထီဉ်ဝဲဒဉ် လၢဖဲတၢ်မၤတၢ်ပတုာ်တၢ်ခဲ အဆၢကတီၢ်ကညီသးမ့ၢ်ဒိဉ် ဒီးပယီၤသးမ့ၢ်အံၤ ကဖိဉ်လိာ်သးစု ဒီးမၤသကးတၢ် လၢကထုးထီဉ်ကွဲဝဲ ဒဉ်ဟီဉ်လၢမ့ဉ်ပီၤအံၤ တအိဉ်ဝဲဒဉ်ဘဉ်.

Karen State Schools' Reluctance to Accept Community School Transfers Raises Concerns Source: KIC news

In Karen State, a worrying trend has emerged where certain schools operating under the State Administration Council (SAC) decline to admit students from community schools. Parents and educators are expressing their concern over these actions. Some SAC-run schools have either made students repeat a year or outright labeled the community schools as illegal, thus denying transfers.

Barriers to Admission and Academic Recognition: In the Kyon Doe region, educators report that students from community schools often face rejection from SAC-affiliated institutions. A common reason cited is the purported illegality of community schools, leading to non-recognition of transfer requests. Further complicating matters, some SAC schools assert that these students do not satisfy their academic benchmarks.

A Kyon Doe-based educator shared their vexation over the situation. They remarked that students transitioning from self-reliant community schools are frequently unrecognized by SAC institutions. Despite these community schools adhering to their academic schedules and even issuing school leaving certificates under the Karen National Union (KNU) jurisdiction, they often encounter rejection from SAC schools when trying to transfer students.

Implications for Families and Learners: The reluctance of SAC schools to accommodate these students sometimes drives them to pursue private education in city locales. This shift not only disrupts the continuity of their education but also imposes a financial strain on families. These educational challenges are further intensified against the backdrop of the ongoing COVID-19 pandemic and the subsequent political turmoil post the military coup.

The Shifting Educational Landscape: Post the coup, a notable segment of schools within KNU-controlled territories, which previously functioned under the past government, opted not to operate under the military council's governance. Conversely, certain state-run schools have transitioned under the Karen Education and Culture Department (KECD) affiliated with the KNU. This evolving scenario has fostered a schism, with schools siding either with the SAC or the KNU, leading to differential policies on student transfers.

In conclusion, the refusal by SAC-affiliated schools in Karen State to admit students from community schools presents severe impediments to these students' academic progress. The non-recognition of community schools and rigid academic criteria only augment the hurdles these learners face. Addressing these issues is vital. It's high time Karen State champions an inclusive and cohesive education framework that places students' welfare and prospects at the forefront.



Photo-KIC news

Education and Daily Life Struggle Amidst Conflict in Doo Tha Htu District

The situation in Doo Tha Htu district has taken a dire turn, particularly impacting education and everyday life. Safety concerns stemming from the ongoing armed conflict have forced school closures, leaving students and educators grappling with disruptions. The sound of gunfire has become a chilling backdrop, leading residents to seek shelter repeatedly.

In the troubled landscape of Doo Tha Htu district, the challenges persist. The necessity of suspending school operations is a stark response to the sustained safety threats fueled by the region armed conflict. Gunfire reverberates through the district, prompting inhabitants to constantly adopt protective measures. This unsettling environment has cast a long shadow, severely interrupting educational pursuits and engulfing the community in an aura of uncertainty.



Landmine Hazards Endanger Students as Community Schools Reopen Amid Rising Concerns Source: KIC news

Parents are voicing their anxieties over the imminent reopening of community-driven schools in Mae Wah Hkee Village and Thay Baw Boe Village located in Lay Kay Kaw New Town, especially during the rainy season. Their primary worry revolves around the close proximity of these educational institutions to military encampments and the consequent risks associated with landmines and unexploded ordnance in the vicinity.

A concerned parent from Thay Baw Boe Village shared their unease: "At present, two military camps dominate the landscape near Thay Baw Boe. The area surrounding these installations is riddled with mines. Our livestock, including buffaloes, cows, and goats, frequently encounter these lethal devices. With the schools slated to reopen soon, the thought of our children playing amidst remnants of warfare strewn about the area is a harrowing one."

Recent conflicts between the Karen National Liberation Army (KNLA) and the military council forces, stemming from the 2021 military coup, have left around 5,000 individuals internally displaced within the Rati Gu region. While initiatives to educate these displaced communities on the dangers of landmines are in place in temporary evacuation zones, there is a conspicuous absence of mine-clearing operations. Local inhabitants confirm that neither the military nor the KNLA joint forces have undertaken demining activities during the current period of ceasefire.

»» ထံဂုၤကိၤဂၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့

မိၢ်ကိၢ်ဆူကိၢ်အါကိၢ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့လၢပုၤထူလံၤဖိတၢ်တၢ်ကိၢ်ဖံလံၤပံ(နံ)အပူၤ.

ဖံလံၤပံ(နံ)မိၢ်ထံကိၢ်တဘျီ လၢအိၣ်ပုၤဒီးတၢ်ထူးတၢ်တီၤ လၢဘၣ်ဃးလုၢ် လၢထူသန့အါမံၤ ဒီးပုၤထူလံၤဖိအါကလုၢ်တဖၣ် အတၢ်အိၣ်ဆိးအလီၢ်တ ခါန့ၣ်လီၤ. ကလုၢ်ဒုၣ်ဖိတဖၣ်အိၣ် ဒီးအနီၣ်ကစၢ်ဒုၣ်ဝဲစ့ၣ်တၢ်ကတီၤ ကျိၣ်, ဆူကူဆူကူ ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ် သ့သန့အပူၤ, ဒီဖျါတၢ်ဆိၣ်သန့ဒဲဒဲဒ် တၢ်ကဘၣ်ထၢန့ၣ်ဃုာ်ဟီၣ်ကဝီၤ ပုၤထူလံၤဖိ အတၢ်ကတီၤကျိၣ်ဆူ ပဒိၣ်တီၤကိၢ်တဖၣ် အပူၤအဃိ,တၢ်လဲၤ ထီၣ်လဲၤထီၣ် ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ပျဲ ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်သိၣ်လိ MTB-MLE တၢ်ရဲၣ်တၢ် ကျဲၤအံၤထီၣ်ဝဲဒုၣ်န့ၣ်လီၤ.

MTB-MLE မ့ၢ်တၢ်မနုၤလဲၣ်.

MTB-MLE တၢ်ကတီၤအထီၣ်မ့ၢ်ဝဲကျိၣ်အါမံၤ ကူၣ်သ့သန့လၢဟဲဒီဖျါသး လၢမိၢ်တၢ်ကတီၤကျိၣ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်သိၣ်လိ အကျိၣ်အကွၢ်တခါ လၢကသုဝဲဒုၣ်ဖိသ့တဖၣ် အတၢ်ကတီၤအဆိကတၢ်တကျိၣ် မ့တမ့ၢ် မိၢ် အတၢ်ကတီၤကျိၣ်လၢကသိၣ်လိဖိသ့တဖၣ် လီၤဆီဒဲဒဲဒ်တၢ် ဖဲအတီၤဆဲး အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆၢကတီၢ်လဲၤပူၤကွၢ် ဝံၤအလီၢ်ခံ, ဖံလံၤပံနံး ကျိၣ် ဒီးကိၤလၢဝါအကျိၣ်န့ၣ် တၢ်ကသိၣ်လိအိၣ်ကယိကယိန့ၣ်လီၤ.

ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သိၣ်လိလၢ MTB-MLE အဂီၢ်

တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤ ဟဲဒီဖျါအသးလၢတၢ်သ့ၣ်ညါနီၣ်ပာ် ဘၣ်ဃးဖိသ့တဖၣ် မၤလိန့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ဒိၣ်ဖဲမၤလိဘၣ်တၢ် လၢအနီၣ်ကစၢ်ဒုၣ် ဝဲအကျိၣ် အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ.နဆိကမိၣ်မ့ၢ်ပုၤထူလံၤသးစၢ်ဖိတဂၤ န့ၣ်လီၤ. မၤလိဘၣ်တၢ်အဆိကတၢ် ဒီးမ့ၢ်ဘၣ်မၤလိဘၣ်ဝဲဒုၣ် ကလုၢ်အဂၤအတၢ် ကတီၤန့ၣ် ကမၤအသးဒိလဲၣ်. အဝဲကဘၣ်ဂ့ၢ်ကျဲးစးသပုၤကတၢ် လၢက ဘၣ်မၤလိဝဲ ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သိၣ်လိမၤဒီး အံၤဒဲသိးကနီၣ်ပာ်ဝဲဒုၣ်အဃိ ဒီး တၢ်အံၤကဲထီၣ်သး တမ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်တအိၣ် ဒီးခိၣ်န့ၣ်လၢအဂ့ၢ်ဘၣ်အဃိ ဘၣ်. မ့ၢ်တမ့ၢ်မ့ၢ်လၢကျိၣ်အတၢ်ကတီၢ်ခဲ အဃိန့ၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်သိၣ်လိဖိသ့ၣ် လၢအဝဲသ့ၣ်အနီၣ်ကစၢ်ဒုၣ်ဝဲ အတၢ်ကတီၤကျိၣ် ဒီးကူၣ် သ့ပုၤမၤတၢ်တဖၣ် မၤပုၤတၢ်လီၤဖျါလီၤဟီၣ်တဖၣ်သ့ဝဲဒုၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤ တမ့ၢ်ထဲ တၢ်ဆိကမိၣ်တခါလၢအမၤညီလီၤတၢ်ဘၣ်, မ့ၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်မၤဖျါ ကဒါက့ၤပုၤထူလံၤကိၢ်တဖၣ် အလုၢ်လၢတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတဖၣ် လၢကဒုး အိၣ်ထီၣ်သးသဟီၣ် လၢအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ပုၤကလုၢ် လၢအိၣ်ဒီးနီၣ်ကစၢ်တၢ်ပံ လုၢ်ပံၤပုၤလီၢ်သးန့ၣ်လီၤ.

ဖံလံၤပံ(နံ)တၢ်လဲၤခိဖျါတဖၣ်

ဖံလံၤပံ(နံ)ပံပနီၣ်ဝဲဒုၣ် MTB-MLE တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤ,စးထီၣ်ဒုးအိၣ် ထီၣ်ဝဲတၢ်သိၣ်လိအကျိၣ်အကျဲၤအံၤ ဖဲ K-၁၂ အပူၤ ဖဲ၂၀၁၂န့ၣ်လီၤ. ကူၣ်သ့ ဝဲကျဲၤအံၤတချုးသ့ဝဲဒုၣ်MTB-MLE တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤ သိၣ်လိကွၢ်ဝဲဒုၣ် အဘျီတဖၣ်အဘျီဝဲၤ မၤဂ့ၢ်ထီၣ်က့ၢ်ဝဲ တၢ်အစၢသ့ၣ်တဖၣ် ဖဲပုၤထူလံၤကိၢ် ဖိတဖၣ် မၤလိဘၣ်တၢ် လၢမိၢ်တၢ်ကတီၤကျိၣ်, ဖဲတၢ်မၤလိအနီၣ်ခိၣ်ထံးအ ပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲဖံလံၤပံ(နံ)ပုၤထူလံၤဖိ အပူၤတၢ်အပူၤ, တၢ်စးထီၣ်တၢ်ဆိတလဲ လၢက သ့ဝဲဒုၣ် MTB-MLE တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤ န့ၣ်လီၤ.တီၤကိၢ်တဖၣ် လၢအအိၣ် သ့ၣ်လီၤအသး လၢခိၣ်ဒါရၤ, မ့ဒါနီၣ်ဒီးဘၣ်စၢၤယၢၤဘၣ်ကၤ ဟီၣ်ကဝီၤတ ဖၣ်အပူၤ ဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒုၣ် တၢ်မၤလိတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ, တၢ်သိၣ်လိတၢ်ပိး တၢ်လိတဖၣ် လၢပုၤထူလံၤဖိ အတၢ်ကတီၤကျိၣ် အကလုၢ်ကလုၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမၤအါထီၣ် ပုၤသ့လံာ်သ့လံာ်အနီၣ်ဂံၢ် တကးဒီးဘၣ်မၤအါထီၣ်တၢ်ခွဲး တၢ်ယၢ် လၢကလုၢ်ဒုၣ်ဆဲးဖိတဖၣ် ကကၤယၢ်အလံာ်လံာ်တၢ်ကတီၤကျိၣ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်တၢ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ပဲၤအာပဲၤသီတဖၣ်

ဒိလဲၣ်ဂ့ၢ်ဒိလဲၣ်ဂ့ၢ်, ကျဲၤလၢတၢ်မၤလၢပုၤပိာ်ထွဲဝဲ MTB-MLE တၢ်ရဲၣ်တၢ် ကျဲၤအံၤတပူၤဖျါ ဒီးတၢ်တၢ်တဖၣ်ဘၣ်. ဖဲတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်သိၣ်လိ အပိးအလီၢ် ပုၤထူလံၤဖိအကျိၣ် အကလုၢ်ကလုၢ်အခါ, လိာ်ဘၣ်တၢ်အိၣ် ယၢၤတဖၣ် ဒီးတၢ်ဂံၢ်တၢ်ဘါ အါမးန့ၣ်လီၤ. ပုၤတနီၣ်, ပဲၤအာပဲၤသီဝဲဒုၣ် လၢ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤ လၢကမၤစၢ်လီၤကိၢ်ဖိ လၢကတီၤကိၢ်လၢဝါကျိၣ် ဒီးဖံ လံၤပံ(နံ)အကျိၣ်တဖၣ်သ့, ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်, ကဟဲဒီဘၣ်, ဝဲဖဲပုၤကိၢ်ဖိသ့ၣ် ဘၣ်ထီၣ်သတြီၤ လိာ်အသးလၢဟီၣ်ခိၣ် ဒီဘၣ်အပတီၢ်အခါန့ၣ်လီၤ. တၢ် ဘၣ်ယိၣ်အိၣ်ဝဲဒုၣ်စ့ၢ်ကိး လၢဖဲပုၤထူလံၤကိၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဖဲအဝဲသ့ၣ်တၢ် လီၤလၢပတီၢ်ထီၣ်ညါ အဆၢကတီၢ်အခါ, ကူၣ်သ့တၢ်ပိးတၢ်လီၤ လၢပတီၢ် ထီၤလၢပုၤထူလံၤဖိ အကျိၣ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီး, တၢ်မၤစဲၤခံ ကအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒုၣ် န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လဲၤဆူညါ

တၢ်တၢ်တဖၣ် မ့ၢ်အိၣ်ထဲလဲၣ်ဘၣ်ဆၢ, MTB-MLE တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤ ကဲဘျုးကဲဖျိဝဲဒုၣ် လၢပုၤထူလံၤဖိတဖၣ် အပူၤတၢ်အဂီၢ်အဃိ တၢ်လဲၤ ကဟဲအံၤတသ့ဘၣ်. ဒိသိးတၢ်ဖဲးတၢ်မၤတဖၣ် ကလဲၤအသးဂ့ၢ်ဂ့ၢ်အဂီၢ်,

တၢ်ထံးဖျိၣ်လိာ်စုမၤသကိးမ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်အိၣ်သ့ၣ်တခါ

တၢ်မၤသကိးတၢ် ဒီးဟီၣ်ကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်လံာ်တၢ်နဲၣ် ကျဲ, တၢ်မၤလိအပိးအလီၢ်တဖၣ် ဒိသိးကမၤလီၤတၢ်ခွဲးယၢ် လၢန့ၢ်ပာ်ဘၣ် တၢ်ဒီးဘၣ်လိာ်ဖိဒုး ဒီးလုၢ်လၢထူသန့တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်မၤလိ

ဟ့ၣ်တၢ်မၤလိလၢကူၣ်သ့ ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ် အဆၢကတီၢ်ဘၣ်ဘၣ် လၢ MTB-MLE တၢ်သိၣ်လိအကျိၣ်အကျဲၤတဖၣ် ဒိသိးကမၤလီၤတၢ် တၢ်သိၣ် လိအံၤ မ့ၢ်တၢ်လၢအတုၤထီၣ်ထီၣ်ဘး ဒီးကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢၤ ဖဲတၢ်ဘျီရဲတၢ် ဂ့ၢ်ကိၢ်လၢအကဲထီၣ်သး ဒီဖျါတၢ်နဲၣ်လီၤ အကလုၢ်ကလုၢ်အဃိန့ၣ်လီၤ.

တၢ်အိၣ်ယၢၤတဖၣ်

ထံကိၢ်ပဒိၣ် ဒီးပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါ ကဘၣ်ပံၤလီၤဆိ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢကဒုး အိၣ်ထီၣ်ပတီၢ်ထီၣ် ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တၢ်ပိးတၢ်လီၤ လၢပုၤထူလံၤဖိတဖၣ် အ ကျိၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤလၢအိၣ်သတြဲၤလိာ်အသးတဖၣ်

ဖဲပုၤထူမၤလၢပုၤဝဲ တၢ်နဲၣ်လီၤတဖၣ် လၢတၢ်ကဘၣ်သ့ဝဲဒုၣ် မိၢ်အတၢ်က တီၤကျိၣ် လၢကူၣ်သ့အိၣ်ထံး အဆၢကတီၢ်, တၢ်ဆိတလဲ တၢ်မၤလိအ ကျိၣ်ဆူ ဖံလံၤပံနံး အကျိၣ် ဒီးကိၤလၢဝါအကျိၣ်အံၤ ကမၤလီၤတၢ်ဝဲဒုၣ်ပုၤ ကိၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကထီၣ်သတြီၤအသးသ့ လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ် အပတီၢ်န့ၣ် လီၤ. တၢ်ကတီၤကျိၣ်တံၢ်, တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် MTB-MLE တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ လၢပုၤ ထူလံၤဖိပုၤတၢ်တၢ် လၢဖံလံၤပံ(နံ)ထံကိၢ်အပူၤအံၤ ဟဲဖျါထီၣ်, ခိၣ်ခါဒိၣ်ဒိၣ် မ့ၢ်မ့ၢ်တခါ လၢပကခါထီၣ်အံၤ ဆူကူၣ်သ့သန့ လၢပုၤအါဂၤပာ်ဃုာ်ပာ်ဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. ဒီဖျါလၢတၢ်ပံၤပနီၣ် ဒီးတၢ်ထၢန့ၣ်လီၤဃုာ် ပုၤထူလံၤဖိအတၢ်က တီၤ တၢ်လီၤစၢၤလီၤသ့ၣ် လၢကူၣ်သ့သန့အပူၤအဃိ, ဖံလံၤပံ(နံ)ထံကိၢ် အံၤ မၤဂ့ၢ်ထီၣ်တၢ်မၤလိတၢ်လဲၤခိဖျါ လၢပုၤထူလံၤကိၢ်ဖိတဖၣ် အဂီၢ်တကး ဒီးဘၣ် ကဲထီၣ်ခိၣ်ခါအသီတခါ လၢပုၤထူလံၤဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကဟဲးဃာ်ဂါ ကျဲၤ အလုၢ်အလုၢ်အထူသန့ လၢလၢပုၤပုၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

Mother Tongue Based–Multilingual Education (MTB–MLE) in Indigenous Communities in the Philippines: Bridging the Gap in Education

The Philippines, an archipelago rich in cultural diversity, is home to numerous Indigenous communities, each with their own unique languages, customs, and traditions. In the realm of education, the push for integrating the native languages of these communities into formal schooling has led to the development and endorsement of Mother Tongue–Based Multilingual Education (MTB–MLE).

What is MTB–MLE?

MTB–MLE stands for Mother Tongue–Based Multilingual Education. It's an approach to teaching where the child's first language, or mother tongue, is used for instruction, especially during the early grades. Over time, other languages – often Filipino and English in the Philippine context – are gradually introduced.

The Rationale for MTB–MLE

The essence of MTB–MLE springs from the understanding that children learn best when taught in a language they understand. Imagine a young Indigenous child entering the classroom for the first time and being immediately immersed in a language foreign to them. The struggle to grasp basic concepts becomes evident, not due to a lack of intelligence, but a language barrier. By teaching in the child's native language, educators can bridge this gap. Not only does this make complex ideas more accessible, but it also validates the cultural identity of Indigenous students, fostering a sense of belonging and self-worth.

The Philippine Experience

The Philippines, recognizing the potential of MTB–MLE, institutionalized the approach through the K–12 program in 2012. As per the Department of Education (DepEd), the move to adopt MTB–MLE was driven by numerous studies showcasing improved educational outcomes when children are taught in their mother tongues during their formative years.

In the Indigenous communities of the Philippines, the introduction of MTB–MLE was transformative. Schools in areas like the Cordilleras, Mindanao, and the Visayas began developing materials and lesson plans in various Indigenous languages. This not only improved literacy rates but also played a role in preserving these languages, many of which are endangered.

Challenges and Criticisms

However, the road to implementing MTB–MLE in the Philippines hasn't been without challenges. Creating materials in multiple Indigenous languages requires significant resources and effort. Some critics argue that the program dilutes the proficiency of students in English and Filipino, potentially affecting their competitiveness in a globalized world. There's also the concern that as students transition to higher grades, the lack of advanced educational materials in Indigenous languages may hinder progress.

The Way Forward

Despite the challenges, the potential benefits of MTB–MLE, especially in Indigenous communities, cannot be ignored. For successful implementation:

Collaboration is Key: Engaging with local communities to develop curricula and teaching materials ensures authenticity and cultural relevance.

Training: Regularly training educators in MTB–MLE methodologies ensures effective delivery and helps in addressing the challenges of multilingual instruction.

Resources: The government and stakeholders must prioritize the creation of advanced educational materials in Indigenous languages.

Balancing Act: While the mother tongue should be the primary medium of instruction in early education, a gradual and effective transition to Filipino and English ensures students remain competitive at a global level.

In conclusion, MTB–MLE in Indigenous communities of the Philippines represents a significant step towards inclusive education. By recognizing and integrating the rich linguistic heritage of these communities, the Philippines not only enhances the learning experience for Indigenous children but also takes a decisive step towards preserving its diverse cultural tapestry.



ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူတၢ်မၤစၢၤလၢဘၣ်စးထီၣ်ရဲၣ်သဲကတီၢ်အိၤလၢ KTWG

KTWG ရဲၣ်သဲကတီၢ်ဂီၢ်အူ တၢ်မၤစၢၤအံၤ စးထီၣ်လၢလၢမးရး, ၂၀၂၁, ဖဲပယီၤသးဟံးန့ၢ်ဆူၣ်က့ၤတၢ်စိတၢ်ကမိၤ ဝံၤအလီၢ်ခံ, တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢအအိၣ်ပာ် စၢၤလၢ (COVID-19 pandemic) ခိဝံး-၁၉ အဆၢကတီၢ်အံၤ နးဒိၣ်န့ၢ်ဒီး အလီၢ်အယိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲ(COVID-19) ခိဝံး-၁၉ အဆၢကတီၢ်ကိၣ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ်ပၤ ဆူၣ်ရဲၣ်က့ၤအိၤလၢ KECD ဒီးလဲၤတရံးအသးဒိသိးအပူၤကွဲၣ် ဘၣ်ဆၢသန့ၣ်က့ၤ ခိဖျိထံၣ်ဂီၢ်သး တၢ်တမ့ၢ်တခုၣ်တဖၣ် ဒီးတၢ်ဒုးတၢ်ယၤလၢအကဲထီၣ် ဖဲသးဟံးန့ၢ်ဆူၣ်က့ၤ တၢ်စိတၢ်ကမိၤဝံၤအလီၢ်ခံ, တၢ်ဟးဂုၢ်ဟးဂီၤဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ကဲထီၣ်အသး ဒီးပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ် သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်အါထီၣ်ဝဲက့ၢ် က့ၢ် လီၤဆိဒဲၣ်တၢ်လၢကညိကလုာ် ဟီၣ်ကဝီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်လိၣ်လၢအဆိအချ့တဖၣ် အိၣ်ထီၣ်ဝဲ လၢပုၤကိၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အ ဂီၢ် လၢအမ့ၢ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ကိၣ်တဖၣ်, တၢ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ ဘၣ်ဃးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့သန့ၣ် ဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လီၤလၢအပူၤဖျဲးလၢပုၤတၢ် တဖၣ်တဖၣ် လၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်ဒုးတၢ်ယၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

KTWG တၢ်မုၢ်လၢကွၢ်စိအိၣ်ထံးမ့ၢ်ဝဲ ကဟ့ၣ်ခိဆၢဂီၢ်အူ တၢ်လိၣ်ဘၣ်တဖၣ် လီၤဆိဒဲၣ်တၢ် လၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့သန့ၣ်အဂီၢ် ဒီးပုၤဂီၢ်တၢ်မၤဂ့ၢ်မၤ စၢၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကရၢကရိအံၤ နၢ်ပၢ်ဝဲဒၣ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်လိၣ်ဘၣ်တဖၣ် လၢအမ့ၢ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ် ဒီးတၢ်ကဆုၣ်ကဆုၣ်တၢ်ပိးတၢ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးဘၣ် ဂုၢ်က့ၢ်စးသဂၢ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲတဖၣ် လၢကမၤလၢပုၤဟီၣ်ကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်လိၣ်ဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

KTWG ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူတၢ်မၤစၢၤတၢ်ဖဲးတၢ်မၤတဖၣ်

KTWG ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူတၢ်မၤစၢၤ, တၢ်ဖဲးတၢ်မၤအံၤအိၣ်ဝဲဒၣ် ခံပတီၢ်လၢအမ့ၢ်တၢ် ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ လၢတၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၢ်ဆၢကတီၢ် ဒီးပုၤဂီၢ်တၢ်မၤဂ့ၢ်မၤစၢၤ သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟ့ၣ်ခိဆၢဂီၢ်အူတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ တၢ်ဖဲးတၢ်မၤလၢ တၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၢ်ပူၤအဂီၢ် KTWG မၤစၢၤဆိၣ်ထွဲဝဲဒၣ် တၢ်အိၣ်ကဒုလၢတစိ တလီၢ်, တၢ်မၤစၢၤလၢ ပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်တဖၣ်အဂီၢ်, တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ကိၣ်လၢ တၢ်လီၤလၢအဘၣ်အဘၢ, ဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်မၤလီၤ တၢ်ပိးတၢ်လီၤတဖၣ်, တၢ် အိၣ်တၢ်အိၣ် လၢဟံၣ်ဒုၣ်ဃီထၢတဖၣ်အဂီၢ်, တၢ်ကဆုၣ်ကဆုၣ်တၢ်ဘၣ်တဖၣ်, ထံအိတဖၣ်, တၢ်ဃုန့ၢ်ပုၤဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ တၢ်ဘၣ်ဂုၢ်က့ၢ် အတၢ်သ့ၣ်ထီၣ် ဒီးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ကဒုက့ၢ် က့ၢ်အသိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တကးဒီးဘၣ်, KTWG ကတီၢ်န့ၢ်ခဲတၢ် လၢတၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ်, တၢ်ပိလုၣ်(tarpaulin) တစိတ လီၢ်တၢ်မၤလီၤအလီၢ် လၢပုၤပူၤလၢပုၤဃုၢ်မုၢ်ဟးဖျိး သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ဒီးကိၣ် တဖၣ် လၢအအိၣ် ဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘၣ် လၢတၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၢ်အပူၤ ဒီးက ဘီယူတၢ်လီၤ မ့ၢ်ပိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်တၢ်ကရၢကရိ လၢအတူၢ်လိၣ်ပုၤကိၣ်ဖိ အသိတဖၣ်အဂီၢ်, ပဟ့ၣ်အါထီၣ်တၢ်မၤစၢၤလၢတၢ် သ့ၣ်ထီၣ်ဘၣ် ထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်မၤစၢၤပုၤဂီၢ်တၢ်မၤဂ့ၢ်မၤစၢၤအဂီၢ်, KTWG ဟ့ၣ်မၤစၢၤအါထီၣ်ပုၤ လီၤအိၣ်ကမ့ၢ် လၢအအိၣ်လၢယိၣ်လိၣ်ကျိ ကၢ်န့ၢ်ခိၣ်တဖၣ် ခိဖျိတၢ်ဟ့ၣ် လီၤအဝဲသ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်လိၣ်အနီၢ်ကီၢ် လၢအမ့ၢ်ဟုၤသး, အံသ့ၣ်, ပဲ, သိ ဒီးညုၣ်အုၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒီးတၢ်လိၣ်ဘၣ်တဖၣ် လၢတမ့ၢ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ် သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်ကဝီၤခိၣ်န့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ရဲၣ်က့ၢ်ဝဲဒၣ်ဘၣ်ဃးတၢ် ဟ့ၣ်နီၤလီၤ တၢ်မၤစၢၤတဖၣ် ဒီး KTWG ပုၤမၤတၢ်ဖိအနီၢ်ကတစိဒဲၣ်ဝဲ မၤ လီၤတၢ်ခိသိးတၢ်မၤစၢၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ကတုၤလီၤဆူ ပုၤလၢကတုၤလီၢ် တၢ်တဖၣ်အစုပူၤ ဂ့ၢ်ဂီၢ်ဘၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲတဖၣ်လၢ KTWG ဘၣ်ထီၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ် မ်တဖၣ်

KTWG ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မံၣ် တၢ်ဂီၢ်လၢအမ့ၢ် ကျိၣ်စ့တလၢတလီၣ်လၢတၢ် သ့ၣ်ထီၣ်ဘၣ်ထီၣ်ကဒုက့ၢ်ကိၣ်တဖၣ် လၢအဘၣ်တၢ်မၤဟးဂီၤအံၤ ခိဖျိက ဘီယူဟံးခဲလီၤတၢ် အယိၣ်န့ၣ်လီၤ. ပထံၣ်ဘၣ် လၢပုၤဟ့ၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤ စၢၤလၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘၣ်ထီၣ်အဂီၢ်အံၤ အိၣ်ဒဲၣ်စ့ၢ်ဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ခိဖျိလၢကျိၣ်စ့ တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤသ့ၣ်တဖၣ် စ့ၢ်လီၤဝဲအယိၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၤ တဖၣ်စ့ၢ်ကိးစ့ၢ်လီၤဝဲဒၣ် လၢကမၤလီၤဘၣ်တၢ် လၢတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢ အပူၤ န့ၣ်လီၤ. ဒိလဲၣ်ဂ့ၢ်ဒိလဲၣ်ဂ့ၢ် KTWG ဂုၢ်က့ၢ်စးထီၣ်လိၣ်သး ဒီးပုၤလၢက ဟ့ၣ်မၤစၢၤဆိၣ်ထွဲတၢ်တဖၣ် ဒိသိးကသ့ဆိကမိၣ်တၢ် လၢဟီၣ်ကဝီၤတၢ် လိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒီးကတီၢ်သကိး ဘၣ်ဃးကျိၣ်စ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ ဘၣ် ဃးကူၣ်သ့သန့ၣ် ဒီးဟံၣ်ဒုၣ်ကိၣ်တဖၣ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.ပတၢ်မုၢ်လၢကွၢ်စိမ့ၢ်ဝဲ ကမၤဂ့ၢ်ထီၣ်က့ၢ် တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ တၢ်အိၣ်သးတစိတလီၢ်, ဖဲဖိသ့ၣ် သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဘၣ်ဝဲ လၢတၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၢ် အဆၢကတီၢ်အခါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကတီၢ်ကျၢ်တံၢ်

ကီၢ်သုလုၤအတၢ်လိၣ်ဘၣ်ကတီၢ်ခဲအံၤ မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ဂီၢ်အူတၢ်မၤစၢၤ အဆိအ ချ့တဖၣ် ဒိသိးကမၤဂ့ၢ်ထီၣ် တၢ်ဟးဂုၢ်ဟးဂီၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးတၢ်ဒိသဒါ ထံဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. KTWG ဟ့ၣ်လီၤအသး လၢကဂုၢ်က့ၢ်စး ထီၣ်ထွဲမၤစၢၤ လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘၣ်ထီၣ်က့ၢ် တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ အသ န့ၣ်ဒီးဃုအါထီၣ်ကျိၣ်စ့ တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤပုၤ လၢအတူၢ်ဘၣ် တၢ်ဘၣ်ဂံၢ် ဂုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အဂီၢ်အခါ, ဂုၢ်က့ၢ်စးကတီၢ်န့ၢ်ခဲတၢ် ဆူဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်ပုၤ လၢအဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ် သ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ် ဒီးထံဂ့ၢ်ကီၢ်ဂၤ ပုၤတၢ်သ့ၣ် တဖၣ်အအိၣ် ဒိသိးကထံၣ်သ့ၣ်ညါ ပဟီၣ်ကဝီၤတၢ်ဂီၢ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢ ပဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မံၣ် ဒီးလဲၤခိဖျိအါသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.



Emergency Response Initiated by KTWG

KTWG initiated an emergency response in March 2021 following the Myanmar military coup, which worsened the already existing COVID-19 pandemic in the country. Despite COVID-19 restrictions, schools under the KECD administration were able to operate as usual. However, political conflicts and military oppression led to destruction and displacement after the coup, particularly in Karen areas. The urgent concerns are the evacuation and education of children, requiring the establishment of temporary schools, the provision of teaching aids, and the creation of safe shelters for affected communities.

The KTWG organization is focused on supporting emergency needs, particularly in the context of education and humanitarian aid. The organization recognizes the critical importance of basic necessities like food and utilities for survival, and they have initiated their efforts to address the challenges faced by the people in the region.

KTWG's Emergency Measures

KTWG's emergency interventions encompass two pivotal sectors: Education during Crises and Humanitarian Aid. In the realm of crisis education, KTWG offers a range of support: they supply temporary shelters and resources to Internally Displaced Persons (IDPs) and schools in concealed locations, offer learning kits, sustain boarding house food provisions, hygiene kits, water supply, and sponsor renovations or construction of new school infrastructures. Additionally, KTWG advocates for tarpaulin-based temporary learning zones in forests for IDPs and schools threatened by conflict and aerial bombardments. For institutions experiencing an influx in enrollments, they assist in extending existing infrastructure.

In terms of Humanitarian Aid, KTWG extends its assistance to IDPs along the Salween River, distributing essential commodities like rice, salt, beans, oil, and fish paste, along with other non-food items. Local leaders manage the distribution process, with KTWG playing a pivotal role in ensuring aid reaches the intended recipients.

Challenges Faced by KTWG

KTWG confronts significant financial constraints, especially when it comes to mending and rebuilding schools devastated by airstrikes. There's noticeable hesitancy among many donors to invest in infrastructure-related projects. This funding deficit translates into reduced educational opportunities for children in safe settings. Nevertheless, KTWG is proactively engaging potential donors, discussing funding concerns and probing avenues to construct educational facilities and dormitories. Their ambition remains to foster improved learning conditions for children amidst the prevailing turmoil.

Conclusion

Kawthoolei's current predicament demands an immediate and robust emergency response to alleviate extensive devastation and safeguard its civilians. While KTWG commits to reinforcing educational infrastructures and sourcing funding to aid those affected by the ongoing strife, sustained backing from global donors and the international community is imperative to surmount the myriad challenges facing the region.



84 school buildings
233 classrooms
24 Toilets

Received Support for school renovation, new buildings, Extended classrooms, toilets, and temporary shelters in emergency times.



2388 HH
15,722 people

IDPs received humanitarian support in an emergency.



24 Boarding House

Received support for basic food and hygiene kits for emergencies.



»» တၢ်ကစီၣ်လီၤဆီ

ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်ပှၤထူလံၤဖိအမုၢ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤလၢကပီၤ အီၤပဲၤဒီးသူးသ့ၣ်လၢကပီၤ

ဘီမုၢ်စၢ်ဖျိၣ်ကရၢ ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ် ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ် ပှၤထူလံၤဖိအမုၢ်န့ၣ်အံၤ ကိးန့ၣ်ဒဲး, စးထီၣ်ဖဲ, ဘၣ်တၢ်ဖိအမုၢ်န့ၣ် အခိၣ်ထံးအပူၤ ဒ်သိးကဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်ဟီၣ် ခိၣ်ဒိဖျါၣ် ပှၤထူလံၤဖိတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်, အလုၢ်အလုၢ်ထူသန့ ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါ န့ၣ်ပၢ်သန့ လၢပှၤထူလံၤဖိတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤလၢကပီၤအံၤ ဒ်သိး တၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လီၤတခါ လၢပှၤကတီၢ်န့ၣ်ခဲးတၢ်, ဟ့ၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါန့ၣ် ပၢ်ဘၣ်ဃး တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲးတဖၣ်လၢထီၣ်ဘၣ်ဝဲ, ဖဲအဝဲသ့ၣ်မၤလၢကပီၤပှၤ ထူလံၤဖိ လုၢ်လၢ်ထူသန့အတၢ်လီၤစၢၤလီၤသ့ၣ် အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲလၢအီၤကူးဇုၤသီ, ၂၀၂၃ န့ၣ်အပူၤ, ပှၤကညီတဝၢအပူၤ မၤဝဲဒၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒိ ဘၣ်ပှၤထူလံၤဖိအမုၢ်န့ၣ် လၢကမၤလၢကပီၤပှၤထူလံၤဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ် မၤလၢကပီၤအံၤ ဘၣ်တၢ်သုးကျဲးအီၤလၢ (the Salween Peace Park) ဒီးမုၢ်န့ၣ်လီၤဆီအံၤ တၢ်မၤလၢကပီၤဃုၣ်ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတဖၣ် လၢအ လီၤသ့ၣ်မံးမုၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. KTTTC ကိုဖိတဖၣ် ဒီးပှၤဟီၣ်ကဝီၤဖိတဖၣ် ဟံပုၣ်ဃုၣ်မၤသကိးတၢ် ပှၤဒီးတၢ်သ့ၣ်ဆူၣ်သးဂဲၤ ဒီးပှၤဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကိး ဝဲဒၣ် တၢ်ကူတၢ်သိးအလုၢ်အပူၤ လၢဘၣ်တၢ်ထီၣ်အီၤတဖၣ် ဟံလီၤစၢၤလီၤ သ့ၣ် လၢပှၤထူလံၤဖိအိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤလၢကပီၤအံၤ မုၢ်ဒ်သိးတၢ်က န့ၣ်ဖျါထီၣ် တၢ်ဒိသ့ၣ်ဒိသး ဘၣ်ဃးတၢ်ကဟ့ၣ်ကယၢ် ဒီးသ့ၣ်ရဲၣ်သဲကတီၢ် က့ၢ်ပလုၢ်လၢ်ထူသန့တဖၣ် ဒီးပကသ့ၣ်ထီၣ်တၢ်န့ၣ်ပၢ် လၢတဂၤဒီးတဂၤ အဘၣ်စၢၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂဲၤကလံၣ်, တၢ်သ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢ, တၢ်ဟ့ၣ်ဒိ ဟ့ၣ်နီၤလီၤ ဘၣ်ဃးတၢ်လဲၤခီဖျိ လၢအပူၤကွီၣ်တဖၣ်အံၤ တၢ်မၤအီၤဖဲမုၢ်န့ၣ် လီၤဆီအပူၤ ဒီးတၢ်အံၤပှၤဖျါထီၣ်, ပှၤထူလံၤဖိတဖၣ်အတၢ်အိၣ်မူသဃဲၤ အိၣ်ဝဲဒၣ်ဒိဒိပှၤထူလံၤဖိ အကလုၢ်အံၤမုၢ်တၢ်လၢအကါဒိၣ်မးအဂီၢ်န့ၣ် လီၤ.

တၢ်မၤလၢကပီၤကညီလီၤခူးကံၢ်စုအမုၢ်န့ၣ်

တၢ်မၤလၢကပီၤ လီၤခူးကံၢ်စုအမုၢ်န့ၣ်အံၤ ဘၣ်တၢ်မၤအီၤ ဖဲ KTTTC အကူအံၤ ဖဲလၢအီၤကူး ၃၁ သီ န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်ကဝီၤခိၣ်န့ၣ် အိးထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲးအံၤ လၢထီၣ် လၢအမုၢ်တယုၢ်န့ၣ်လီၤ. KTTTC ကိုဖိတဖၣ် ဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ် ကညီ ကလုၢ် တၢ်ဆဲးတၢ်လၢတဖၣ်, ပှၤဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကိး ကညီဖိတၢ်ဂဲၤကလံၣ်အ ကလုၢ်ကလုၢ်တဖၣ် လၢအမုၢ်, (ဒိ)တၢ်ဂဲၤကလံၣ်, ဝုၣ်တံၢ်တၢ်ဂဲၤကလံၣ် ဒီးပျံၤကွီၤအတၢ်ဂဲၤကလံၣ်တဖၣ် ဒီးတၢ်ဖးဖျါထီၣ်ထီၣ်အကလုၢ်ကလုၢ်တဖၣ် န့ၣ်လီၤ. မိၢ်ပၢ်သးပှၤသ့ၣ်တဖၣ် တဲဖျါထီၣ်ဝဲအတၢ်မုၢ်လၢ်ကွီၢ်စိတဖၣ် ဆူပှၤသးစၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ် ဒီးတဲဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်ဘၣ်ဃးတၢ်ကံၢ်စုအိၣ်ပ ညီ ဒီးတၢ်ကဘၣ်ပၤဃာ်က့ၢ်ဝဲဒၣ် ပှၤကညီလုၢ်လၢ်ထူသန့တခါအံၤ ဒ်လဲၣ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပှၤဟံထီၣ်မၤလၢကပီၤ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲးတဘျီအံၤ အိၣ် ဝဲ(၃၁၁)ဂၤ လၢအပှၤဃုၣ်ဒီးကိုဖိတဖၣ်ဒီးကိုသရၣ်သရၣ်မုၢ် ဒီးကညီပိၢ် မုၢ်သးစၢ်ခိၣ်န့ၣ်အကူ ဒီး KTTTC အကူ, ဟီၣ်ကဝီၤခိၣ်န့ၣ်တဖၣ် ဒီးပှၤဟီၣ် ကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ် ပှၤဃုၣ်ဝဲဒၣ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

မုၢ်လၢပမၤလၢကပီၤဘၣ် ပလုၢ်လၢ်ထူသန့အံၤအယီ, မုၢ်န့ၣ်လီၤဆီအံၤဒုး ဆူၣ်ထီၣ်ပသးတၢ်တူၢ်ခိၣ်ဘၣ် လၢပအိၣ်ဒီးပသူးပသ့ၣ်လၢကပီၤ, တၢ်ဃု တၢ်ဖိး, တၢ်ပၤဃာ်လုၢ်လၢ်ထူသန့ လၢဟံလီၤစၢၤလီၤသ့ၣ်အံၤ မုၢ်တၢ်အကါ ဒိၣ်ထဲလဲၣ်န့ၣ် ပှၤဖျါထီၣ်အံၤဆူ ပဖိစိၤလံၤစိၤတဖၣ်အဂီၢ် သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.



ဘျးဒဝံၢ်လီၤကဝီၤတၢ်အိၣ်သး ဖဲတၢ်လီၤဟူးဂဲၤ သမံသမိးကိုအဆၢကတီၢ်

တနံၣ်ညါအံၤ ၂၀၂၃ တၢ်မၤလီၤန့ၣ်, ဖဲတၢ်လီၤကွၢ်သမံသမိးကိုသရၣ်တၢ်သိၣ်လိ ဒီးလီၤဟူးဂဲၤလၢပျီပူၤအကတီၢ် ပထံၣ်ဒီးပသ့ၣ်ညါဘၣ်လၢဘျးဒဝံၢ်ကီၢ်ရူၣ် အပူၤ ကိုလၢအအိၣ်သ့ၣ်လီၤအသးလၢ ကီၢ်သုလုၢ်တၢ်ပဖိလၢ် လၢထံခဲကွၢ်စိးတဖၣ် လဲၤတရံးအသးဘၣ်လီၤဘၣ်စးခီဖျိခိၣ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟံးန့ၣ် တၢ်ဘၣ် တၢ်ဘၢ န့ၣ်အယီ န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်အိၣ်ဝဲတနီၤခီဖျိထံၣ်ရူၢ်ကီၢ်သးတၢ်အိၣ်သးတမုၢ်တခုၣ်အယီ ကိုစ့ၢ်ဖျါလၢ အအိၣ် ဘျးဒီးဒုၣ်ဒါအိၣ်တၢ်အလီၢ် ဒီးတၢ်လီၤလၢတၢ်ဒုးတၢ်ယၢ်ထီၣ်ညီန့ၣ်သးခဲအံၤခဲအံၤအလီၢ်တဖၣ် အိးထီၣ်အ သးတန့ၣ်တသ့ဘၣ်. လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဒိအံၤအယီ အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သိးကမၤလိ ဘၣ်တၢ်အဂီၢ်ဘၣ် သုးလီၤသုးကျဲး ဆူတၢ်လီၤလၢအပူၤဖျး (မ့)ဆူသဝီအဂၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲကတီၢ်ဝဲအံၤ ပသ့ၣ်ညါဘၣ်လၢ ကိုတဖျါလၢအမုၢ်ကမိၤပီတီၤထီ ကိုလၢ အအိၣ်သ့ၣ်လီၤအသးလၢကမိၤပီသဝီ, ထံမိၢ်ပှၤဟီၣ်ကဝီၤအပူၤအံၤ, ကိုဖိဒီးကိုသရၣ်တဖၣ် ဘၣ်သုးလီၤသုးကျဲးဆူ ထံခဲသဝီ ခီဖျိ ကညီဖိကဒဲက ဒဲတၢ်ခဲးလီၤသးကဲထီၣ်အယီန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲးအိၣ် အါမး ခီဖျိတၢ်သုးလီၤသုးကျဲးတူၢ်ကလၢ်အယီ ခိၣ်န့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဟံးထီၣ်မူဒါ, သုးကျဲးရဲၣ်ကျဲး န့ၣ်တၢ်အိၣ် တၢ်ဆိးလီၤကျဲး ဒီးတၢ်မၤလိမၤဒီးအလီၢ် ဒ်သိးအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ကဆဲးမၤလိဘၣ်တၢ်ဂ့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်လီၤသမံသမိးကိုအဆၢကတီၢ် ပထံၣ်ဘၣ်လၢကွၢ်သရၣ်သရၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အါတက့ၢ်အိၣ်ဒီး တၢ်သ့ၣ် ဆူၣ်သးဂဲၤဒီးဂုၢ်ကျဲးစးဆိးကါဝဲ တၢ်သိၣ်လိ ကျဲးကျဲးအကလုၢ်ကလုၢ်ဒိ သိးကဆိၣ်ထွဲတၢ်ဖဲးလိမၤဒီးအဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သရၣ်အိၣ်ဒီးဝဲတနီၤလၢဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲးဒီး ဘၣ်ဂုၢ်ကျဲးစး ဂဲၤလီၢ်ဒ်သိး အတၢ် သိၣ်လိကတူၤလီၤထီၣ်ဘး အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီသရၣ်န့ၣ်တၢ်တဖၣ် ဂုၢ်ကျဲးစးထုးစုန့ၣ်ကျဲး အ ဝဲသ့ၣ်ဒိအလီၢ်အိၣ်အသိး န့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်လီၤဟူးဂဲၤလၢပျီပူၤ အဆၢကတီၢ်တၢ်ခဲးလၢ်လဲၤအသးဘၣ်လီၤဘၣ်စး ဘၣ်ဆၣ်ခီဖျိဒုၣ်ဒါတၢ်ဟူးတၢ် ဂဲၤဒီးတၢ်အိၣ်သးကီၢ်ကီၢ်လၢလၢအယီပှၤမၤ တၢ်ဖိလၢအလီၤလၢပျီပူၤတဖၣ်ဘၣ်ဟးအိၣ်ဒီးတၢ်ပလီၢ်သးအါမးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်တၢ်ဖဲးတၢ်မၤလၢ တၢ်ရဲၣ်ကျဲးပှၤလီၤအီၤတဖၣ်လဲၤအသးဘၣ်လီၤဘၣ်စး ဒိအလီၢ်အိၣ်အ သိးန့ၣ်လီၤ.

International Day of Indigenous People Celebrated with Cultural Pride

Since its inception in 1994 by the United Nations, the International Day of Indigenous People has annually spotlighted the global rights, cultures, and knowledge systems of indigenous populations. It serves as a platform for advocacy, raising awareness about their challenges, while celebrating their vital contributions to our shared cultural heritage.

On August 9, 2023, unity and cultural diversity were celebrated in Karen communities commemorating the International Day of Indigenous People. Organized by the Salween Peace Park, the event resonated with vibrant traditions. K TTC Students and local members took part with enthusiasm, displaying the rich tapestry of indigenous heritage. This celebration emphasized the significance of safeguarding indigenous cultures and fostering understanding. Amidst dances, music, and shared experiences, the event showcased the resilience and significance of indigenous voices in today's world.

Karen Wrist Tying Festival Celebration

The Karen Wrist Tying Festival celebration took place at the Karen Teacher Training College on August 31, 2023. A local leader opens the ceremony with a melodious poem. K TTC students proudly showcased various aspects of Karen culture, presenting captivating Don Dances, Bamboo Dances, Pestel Dances, Rope Dances, and rhythmic poems.

Furthermore, the elders imparted insights to the Karen youth, emphasizing the significance of the wrist-tying tradition and its continuation. The event saw the participation of a total of 311 attendees, including students and teachers from the Karen Youth Women Leadership School and Karen Teacher Training College, as well as local leaders and community members.

Beyond being a tribute to their culture, the event ignited feelings of pride and unity, emphasizing the importance of preserving their heritage for the coming generations.



The Local Situation of Mergui-Tavoy While Visiting School Observation

In the 2023 school academic year, the team visited a region under the control of the KNU (Karen National Union) and found that schools in the area had successfully started their new academic year. This was made possible by the local leader ensuring security measures were in place. The situation seemed positive for the students in these schools. However, there were challenges in other schools located near military camps. Due to political instability and occasional fighting in the surrounding areas, these schools were unable to reopen. The safety of the students and teachers was compromised, necessitating a relocation to another village for their education.

However, the news highlights the relocation of K'Moh Haw High School due to fighting between KTLA and KNLA in Htee Moh Pwa township. The local leader is facilitating the move and ensuring that the students can continue their classes by arranging a place and accommodation for them.

Additionally, during classroom observations, teachers are observed to teach with enthusiasm and use differentiated instructional strategies to support diverse learners. However, some teachers face challenges and require additional support to teach effectively. Therefore, it is important for MTTs (presumably mentor teachers or teacher mentors) to provide mentoring and support to these teachers.

The information provided highlights the challenges faced by instructors in conflict situations. Due to safety concerns, it can be challenging for instructors to enter each school and support the well-being of teachers and students. Instructors need to be vigilant and mindful of their surroundings. Despite these difficulties, the planned activities were carried out, and progress was made.

တၢ်သိၣ်လိမၤလိလၢ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်ဟံၣ်ဖျိၣ်သးလၢသးတဖျါၣ်ဃီအပူၤ

ခဲန့ၣ်ထံကီၢ်အပူၤ ပုၤကညီနီၣ်ဂံၢ်ကအိၣ်ဝဲဒၣ် ၃၉,၇၀၀ ဂၤယုၣ်ဃုာ် လၢအိၣ်ဝဲဒၣ်လၢ ၂၂,၀၇၀ ဂၤ လၢန့ၣ်ပဲကီၢ်စံးအပူၤ ဒီးလၢကျူးဘဲကီၢ်စံးအပူၤ ကအိၣ်ဝဲဒၣ် ၁၁,၈၉၅ ဂၤယုၣ်ဃုာ် လၢကတိၤဝဲဒၣ် အနူတူ (Inuktitut) တၢ်ကတိၤလၢဟံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒ်မိၢ်အတၢ်ကတိၤကျိၣ်အသိးသ့ဝဲဒၣ် ဒီးတၢ်ကတိၤအံၤကဲထီၣ် ပုၤထူလံၤဖဲတၢ်ကတိၤ လၢပုၤကတိၤအံၤအိၣ်ဝဲဒၣ် ခံကျိၣ်တကျိၣ် လၢခဲန့ၣ်အပူၤ လၢအလူပိာ်ထွဲ ပုၤထူလံၤဖဲခရံး(Cree) အတၢ်ကတိၤကျိၣ်န့ၣ်လီၤ.

န့ၣ်ပဲကီၢ်စံး မ့ၢ်ဟီၣ်ကဝီၤအလံာ်ကတၢ်တဘျီ လၢအိၣ်သ့ၣ်လီၤအသးလၢကီၢ်ခဲန့ၣ် ကလံၤထံးန့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်ကဝီၤအံၤထုးဖးထီၣ်အသး လၢကလံၤထံးမ့ၢ်ထီၣ်တခီ ဖဲလၢအုၣ်ဖျိၣ် ၁ သီ ၁၉၉၉န့ၣ် အတၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. န့ၣ်ပဲအံၤ မ့ၢ်ဟီၣ်စံးတဘျီအံၤ ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အံၤ လၢအိၣ်တူပုၤဒ် လၢအသဘူတဖုန့ၣ်လီၤ.

Residential ကိုအိပညီ ဘၣ်တၢ်ဘၣ်ဖျါထီၣ်အံၤ လၢလံာ်အသိး မ့ၢ်ကိုလၢ ဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အံၤ လၢခဲန့ၣ်ပုၤဒ် ဒီးဘၣ်တၢ်ပၤဆုၤ ရဲၣ်ကျဲၤအံၤ လၢတၢ်ဘၣ်လၢကတိၤတဖျါ ဒီးအတၢ်ပညိၣ်ဖးဒ် မ့ၢ်ဝဲကဒုးသ့ထီၣ်ဘၣ်ထီၣ် ပုၤထူလံၤဖဲသ့ၣ်တဖျါ တဘျီဃီမၤလိမၤမိၢ်ကွံာ် ဒီးသ့စီကွံာ်ဖဲသ့ၣ်သ့ၣ်တဖျါအိၣ်န့ၣ် လၢကကဲထီၣ်က့ၤဖဲသ့ၣ်တဖျါအံၤ လၢယုၣ်ရပၤခဲန့ၣ်ဖဲတဂၤသိး မ့ၢ်တဖျါ ကအိၣ်မ့ၢ်ဒ်သိးပုၤခရံၣ်ဖဲတဂၤအသိး ဒ်သိးကန့ၣ်လီၤအိၣ်မူလၢ ခဲန့ၣ်ပုၤဝဲဒၣ်ဖဲ အပုၤတဝဲပုၤကသ့ အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

လၢဖျိၣ်တြုၤအါရံၤ အလၢမ့ၢ်ဝဲ လၢတဘျီ လၢတၢ်မၤလၢကဝီၤ ပုၤထူလံၤဖဲတၢ်ကတိၤကျိၣ်အလၢ ဒီး န့ၣ်ပဲတၢ်ကစီၣ်သန့ သံကွံာ်ဝဲဒၣ် ဟၣ်နီၣ်ဆံးဆံး (Haana-Siksik) လၢကတၢ်ဖျါထီၣ် အတၢ်လဲၤခီဖျိ ဘၣ်ဃးအနူတူ ဒီးအတၢ်ထံၣ်ဘၣ်ဃး ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ် အတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီ အိၣ်ထဲလဲၣ်အဂ့ၢ်လီၤ.

ယမံၤအလၢအပူၤမ့ၢ်ဝဲ(Melodie Haana-Siksik Sammurtok-Lavallée) ဘၣ်ဆၣ်သန့က့ ယသ့ယမံၤအခၢ်သး လၢဘၣ်တၢ်ကိးအံၤ လၢအနူတူအကျိၣ် လၢအမ့ၢ်ဟၣ်နီၣ်ဆံးဆံး (Haana-Siksik) န့ၣ်လီၤ.

ဖဲယဒိၣ်ထီၣ်အခါ ယတဒီးန့ၣ်တဲဘၣ် အနူတူအကျိၣ်ဂ့ၤဂ့ၤဘၣ်. ယမိၢ်ယပံၤခဲၣ်လၢအိၣ်ဘၣ် လၢဟီၣ်ကဝီၤတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်အကျိၣ် ဒီးမ့ၢ်ယပံၤတခီ ဘၣ်လဲၤဆူကလံၤဖဲ (ကလံၤဖဲမ့ၢ်ဝဲဟီၣ်ကဝီၤ လၢအိၣ်သ့ၣ်လီၤအသးလၢခဲန့ၣ် ကလံၤဖဲတကၤ) ဒ်သိးကဒီးန့ၣ် တၢ်က့ၤစါယါဘျါလၢဘၣ်ဃး TB ဖဲအနီၣ်ဆံးခါန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အပီၤ အဝဲတဒီးန့ၣ်တဲဘၣ် ဒီးမၤလိဘၣ် အနီၣ်ကစါအကျိၣ်ဘၣ်. တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်အံၤ ဩဃာ်ယမိၢ်ယပံၤ လၢကထံၣ်ဘၣ် တၢ်လုၢ်ဒိၣ်ပုၤဒ် ဘၣ်ဃးတၢ်ဟ့ၣ်ခိၣ်နီၣ်လီၤ လၢအဝဲသ့ၣ်ထံၣ်သ့ၣ်ညါ ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

ယတၢ်ဘၣ်လၢအနူတူအံၤ လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်ဘၣ်ဆၣ် သန့က့ ယတအဲၣ်ဒီး လၢအဝဲသ့ၣ် ကသ့ၣ်မံၤမ့ၢ် ဖဲတၢ်လီၤအံၤ လီၤဆီဒ်တၢ် ဖဲယလဲၤထီၣ်ဘၣ်ကို ဒီးကတိၤဘၣ်ကိၤလၢဝဲအကျိၣ်ဝံၤ အလီၢ်ခဲန့ၣ်လီၤ. ယန့ၣ်ပုၤထီၣ်က့ၤယမိၢ်ယပံၤ အိၣ်ဒီးမ့ၢ်ဒ်ဖးဒ် လၢဘၣ်သိၣ်လိက့ၤ အဖဲသ့ၣ်တဖျါ လၢတၢ်လၢအမၤလိဘၣ်ကို လၢကိၤလၢဝဲအကျိၣ် လၢဘၣ်ကျိၣ်ထံက့ၤ ကဒါလၢတၢ်ကတိၤ လၢအလီၤဆီသ့ၣ်တဖျါ လၢအနူတူအကျိၣ်န့ၣ်လီၤ. ခဲအံၤယပံၤ, လၢအမ့ၢ်ပုၤသးပုၤတဂၤ အနီၣ်ကစါဒ်ဝဲ သိၣ်လိယတၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်ညါတဖျါ, ခဲအံၤတဖျါထီၣ်ဝဲ အတၢ်ပီၤယံၤလီၤက့ၤအသး လၢတဂ့ၢ်ကျဲးစးထုးဂံၢ်ထုးဘၣ်ဘၣ် လၢယၤဒီးယဒိၣ်ပုၤဒ်သ့ၣ်တဖျါကန့ၢ်ကတိၤဘၣ်မိၢ်အတၢ်ကတိၤကျိၣ် ဂ့ၤဂ့ၤဘၣ်ဘၣ်အပီၤန့ၣ်လီၤ.

ယအိၣ်ဖျိၣ်ထီၣ်ယဖဲ အပူၤကွံာ် ဖဲန့ၣ်အဆၢကတီၢ်, ဖဲယဒါထီၣ်ယဖဲအခါ ယဆၢတံာ် လၢယကကတိၤတၢ် ဒီးအံၤလၢအနူတူအကျိၣ်န့ၣ်လီၤ. ယဘၣ်ဂ့ၢ်ကျဲးစးဂဲၤလိာ်အါမး လၢပအိၣ် လၢကလံၤထံးတခီပၤ ဒီးယဖဲမ့ၢ်အသကိးသ့ၣ်တဖျါ ကတိၤဒ်ထဲကိၤလၢဝဲ အကျိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲယနီၣ်ဆံးအခါ ပကမၤလိဘၣ် အနူတူအကျိၣ်အဂီၢ် တၢ်အိၣ်ယၢတဖျါန့ၣ် ယမၤနီၣ်အံၤတဘၣ်ခဲလၢာ်ဘၣ်. ပအိၣ်ဒီးတၢ်ကတိၤလိ အနူတူအကျိၣ် တၢ်မၤလိကိးန့ၣ်ဒီးလၢ Kangiq'liniq အပူၤ ဒ်သိးပကန့ၢ်မၤလိဘၣ် ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ကတိၤလိပကျိၣ်အံၤ ဘၣ်ဆၣ်သန့က့ တၢ်မၤလိအံၤ ပဘၣ်ဟံၣ်ဖျိၣ်ဝဲဒၣ် ဖဲသ့ၣ်လၢကတိၤကိၤလၢဝဲကျိၣ် ဒီးအနူတူအကျိၣ်ခံကျိၣ်လၢာ်န့ၣ်လီၤ. ပသရၣ်သရၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်တဖျါ ဘၣ်မၤလၢပုၤတၢ်လီၤဖျိၣ်လီၤဟံၣ်တဖျါ မ့ၢ်လၢပုၤမၤလိတၢ်တဖျါ အပတီၢ်တဒ်သိးလိာ်အသးအပီၤန့ၣ်လီၤ. ပသရၣ်မ့ၢ်သိၣ်လိတၢ်တဖျါ လိာ်ဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ ဒီးတုၤစါခဲအံၤ လိာ်ဘၣ်အါဒိၣ်န့ၣ်ဒီး အလီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပဘၣ်ပလီၢ်သးလၢ ဖဲပသိၣ်လိအနူတူအကျိၣ်အံၤ ကဘၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအဘၣ်လိာ်ဖိးဒုသး ဒီးပကဘၣ်အိၣ်မ့ၢ်ထွဲဒ်လဲၣ်, အိၣ်မ့ၢ်ထွဲတြုၤဃုာ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်န့ၣ်ဆၢဒ်လဲၣ် ဒီးဘၣ်အိၣ် ဒီးတၢ်ဒိသ့ၣ်ဒိသး ဒီးတၢ်ပာ်သ့ၣ်ပာ်သးဂ့ၤဂ့ၤဝဲါန့ၣ်လီၤ. တၢ်သိၣ်လိအံၤ မ့ၢ်အနူတူအကျိၣ်အတၢ်လီၤစၢၤလီၤသ့ၣ်ခဲခါတခါ လၢဘၣ်တၢ်လဲၤလိာ်အံၤ ဒီးထံၣ်ကိၤဂၤ အတၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်ဘၣ်ဃး တၢ်သိၣ်လိအကျိၣ်အကျဲၤ လၢမၤလိမၤမိၢ်ကွံာ် ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ကတိၤဘၣ်က့ၤသ့ အတၢ်ဘျါတဖျါ လၢအကါဒိၣ်သပုၤကတၢ်န့ၣ်လီၤ.

စးထီၣ်ဖဲယဟဲသးယသး လၢကလံၤဖဲန့ၣ် အနူတူဖဲတဖျါ လၢအိၣ်လၢဝဲါပုၤဒီးအနူတူ တၢ်ကရၢကရိတဖျါ အဲၣ်ဒီးလၢယကသိၣ်လိတၢ်ဘၣ်ဃးဒီးအနူတူအကျိၣ် ဒီးအလုၢ်လၢထူသန့တဖျါန့ၣ်လီၤ. အခိၣ်ထံးန့ၣ်ယဂ့ၢ်လိာ် လၢယကဘၣ်သိၣ်လိတၢ် မ့ၢ်လၢယတတုၤဘၣ် လၢယအိၣ်ဒီးတၢ်န့ၢ်ပၤလၢပုၤပုၤ ဘၣ်ဃးဒီးအနူတူအကျိၣ်အံၤ လၢကကဲထီၣ်ပုၤသိၣ်လိတၢ်တဂၤဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်သန့က့ ဖဲခိၣ်ဝဲးတၢ်ဆါဖးဒ်လီၤ. အကတီၢ်, ပုၤဃုထီၣ်ယအါထီၣ် လၢကဘၣ်သိၣ်လိတၢ် ဒီးမ့ၢ်လၢယန့ၢ်ပၤကဒါက့ၤယသး လၢယမ့ၢ်တသိၣ်လိတၢ် လၢယသ့ၣ်ညါတဖျါအံၤ တမၤမ့ၢ်မၤမဲယသး ဒီးပုၤအဂၤတဘၣ်အသးစ့ၢ်ကိးဘၣ်. ယဆၢတံာ်လီၤယသး လၢယကသိၣ်လိအနူတူ အလံာ်ခိၣ်ထံးတဖျါ ဒီးတုၤလီၤလၢတၢ်ကတိၤဆီလီၤရဲၣ်လီၤအပတီၢ် စးထီၣ်ဖဲ ဒီဖျိလၢ Atelehai အနူတူအတၢ်ကရၢကရိတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်ဖဲန့ၣ်ယတၢ်ရဲၣ်လိာ်ဘၣ်ထွဲဒီးအနူတူဆိတလဲကွံာ် အသးန့ၣ်လီၤ. ခဲအံၤယသိၣ်လိဖဲသ့ၣ်တဖျါ တကးဒီးဘၣ် ယအိၣ်ဒီးမ့ၢ်ဒ်ဖးဒ် လၢယကဘၣ်မၤလိတၢ် တၢ်သိၣ်လိသ့ၣ်တဖျါ လဲၤအသးဂ့ၤဂ့ၤဘၣ်ဘၣ် လၢပုၤနီၣ်ဒိၣ်သ့ၣ်တဖျါ လၢအဲၣ်ဒီးမၤလိအနူတူ အကျိၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ. ယတသိၣ်လိတၢ် ပုၤဆၢပုၤကတီၢ်ဘၣ် ဒီးယတမ့ၢ်စ့ၢ်ကိး ပုၤကတိၤကျိၣ်ထံ တၢ်တဂၤစ့ၢ်ကိးဘၣ်.

ယကွဲးဒုးသ့ၣ်ညါတၢ် လၢယအဲၣ်ဒီးတဲတဖျါ လၢအစ့တၢ်ကရၢအပူၤ (Instagram) မ့ၢ်လၢယတုၤဘၣ် လၢတီၣ်ထီၣ်တၢ်ဂီၤမူတခါအံၤ ကကဲဘျူးကဲဖျိၣ် အါန့ၢ်ဒီးစံးဆၢ ပုၤနီၣ်တဂၤတၢ်သံကွံာ်သ့ၣ်တဖျါ လၢအဟဲခီဖျိသးလၢအနူတူဖဲသ့ၣ်တဖျါ အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲယဂ့ၢ်ကျဲးစး ပာ်သ့ၣ်ဟံးသးအါထီၣ် လၢအနူတူအကျိၣ်အလုၢ်အလုၢ်ထူသန့အပူၤတခါ, တၢ်စံးစါတဲစါဒီးနီၣ်သးဂ့ၢ်ဝဲ ဒီးတၢ်ကတိၤကျိၣ်တဖျါ အံၤဟဲစဲဘုးထီၣ်အသးန့ၣ်လီၤ. တခါဒီးတခါ တလီၤဖးအသးလၢဘၣ်. ယတၢ်သ့ၣ်ဆူၣ်သးဂဲၤ မ့ၢ်ဝဲယထံၣ်ဘၣ်ယဖဲတဖျါ စံးဆၢက့ၤယတၢ်သံကွံာ် လၢတၢ်ကတိၤ အလၢအပူၤအပီၤ, ယတၢ်မိမိာ်သ့ၣ်တဖျါ လၢပုၤဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ယတၢ်သးစဲအိၣ်ကတၢ်တခါ မ့ၢ်ဝဲအနူတူအကျိၣ်အံၤ သ့ၣ်လီၤဆီလီၤအသးဒ်လဲၣ်, ပုၤတနီၣ်ဒ်လိာ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ကတိၤလၢဘၣ်ဃး ဒီး ခိၣ်ဃၢၤန့ၣ်ဆၢ ဒီးအနူတူဖဲအဂၤသ့ၣ်တဖျါ ဒီးန့ၢ်မၤလိဘၣ်ကဒါက့ၤ အဝဲသ့ၣ်အကျိၣ်, ဒီးန့ၢ်သ့ၣ်ညါလီၤက့ၤအသး ဒီးအမိၢ်အပၢ်ဖဲတဖျါ ဒီးအဖဲအဖု လၢအပူၤကွံာ်သ့ၣ်တဖျါ အတၢ်အိၣ်မ့ၢ်ဒ်လဲၣ် အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.DNA အိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်နီၣ်ဆိကမိၣ်ဖးယံာ်ဖးထီၣ်န့ၣ်လီၤ.

Teaching culture one post at a time

Statistics Canada states around 39,700 people, the majority living in Nunavut (22070) and Quebec (11895), speak Inuktitut either at home or as their mother tongue, making it the second most spoken indigenous language in Canada after Cree.

Nunavut is the largest and northernmost territory of Canada. It was separated officially from the Northwest Territories on April 1, 1999. Nunavut was established as a territory for Inuit independent government.

The term residential schools mentioned below refers to an extensive school system set up by the Canadian government and administered by churches that had the nominal objective of educating Indigenous children but also the more damaging and equally explicit objectives of indoctrinating them into Euro-Canadian and Christian ways of living and assimilating them into mainstream white Canadian society.

To honor the month of February 2023 as Indigenous languages month, Nunavut News asked Haana-Siksik to share her story regarding Inuktitut, and her perspective on its progression in the world:

“My full name is Melodie Haana-Siksik Sammurtok-Lavallée, but I go by my middle and Inuktitut name, Haana Siksik.

“I didn’t grow up speaking Inuktitut very strongly. Both my parents went to residential school, and in my father’s case, he also had to receive treatment in the south (‘south’ refers to southern, urban areas of Canada) for TB for many years as a child, he lost his language and had to relearn it. The residential schools prevented my parents from seeing the value in passing on what they knew.”

I had a healthy exposure to Inuktitut growing up but wasn’t actively encouraged to make use of it especially after spending so much time at school learning and speaking in English; I can see how this would be a big undertaking for my parents, reteaching their children everything we learned in English at school and translating strange concepts into Inuktitut. It is only now that my father, who is an Elder, is teaching me what he knows, and has expressed remorse in not actively making sure my siblings and I were fluent in our mother tongue.

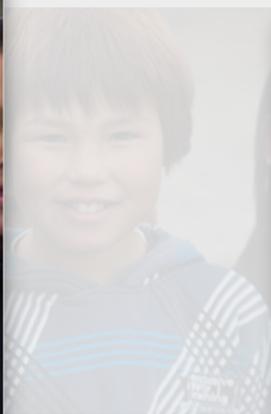
I gave birth to my panik (child) six years ago and decided while pregnant that I’d be speaking to her in Inuktitut.

It’s been a struggle since we live in the south and all her friends speak English, but her spoken knowledge is strong and she knows more than I did when I was her age.

I don’t recall a lot of resources as a child to learn Inuktitut. We had weekly Inuktitut classes in Kangiq’liniq (Rankin Inlet) and that contributed to the basic spoken knowledge of the language, but the classes were a combination of English and Inuktitut speaking children, so our teachers were trying to fill multiple gaps teaching us who were at different levels. Our Inuktitut teachers needed more support then, and they need them even more so now. We need to keep in mind that traditional Inuit teaching is rooted in everyday practical knowledge related to surviving, keeping balance with the natural world, and keeping a sound mind and spirit. This type of teaching that is second nature to Inuit has been replaced with a foreign concept of teaching, which has removed critical elements of holistic education.

Since moving South, I’ve been asked by urban Inuit and urban Inuit associations to teach classes in Inuit culture and language. I always said no at first because I didn’t feel like I had a strong enough base in language to be a good teacher. However, during the pandemic the requests doubled and I realized that not teaching what I do know wasn’t doing a favour to myself or anyone else. I decided to teach an intro to Inuktitut grammar through Atelehai Inuit Association, and after that my relationship with Inuktitut changed. I wasn’t only teaching Inuktitut to my panik anymore; I was now accountable in making sure I was teaching very proper Inuktitut to eager adults. I don’t teach full time however, and I am not a translator.

I switched my messages on Instagram because it’s more convenient to upload information in one video rather than respond to individual questions from the Inuit. While I focus more on Inuit culture, history and spirituality, language is connected, it isn’t separate from the other elements. My motivations are witnessing my panik respond in full sentences to me, this is a dream come true! My own curiosity in how Inuktitut language is structured, and some even rooted in words from nature, and seeing other Inuit reclaiming their language, reintroducing themselves to their parents, grandparents and great-grandparents lifestyle. DNA has a long memory.”



ကညီသးစာဒီးတၢ်ကူၢ်ဘၣ်ကူၢ်သ့

ကညီကလုာ်မၤကလုာ်ဒုၣ်တကလုာ် လၢအိၣ်လၢအ့ၣ်ကလံၤထံးလီၤဆီဒၣ်တၢ်လၢကီၢ်ပံၤအပူၤ၊ ဘၣ်သၢကၢ်ဒီးထံၣ်ကီၢ်သးပုၤဂ့ၢ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢအကဲထီၣ်တၢ်ဒီးဘၣ် လၢကဒီးန့ၢ်ဘၣ် တၢ်ကူၢ်ဘၣ်ကူၢ်သ့တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်န့ၣ်လီၤ။ မ့ၢ်လၢတၢ်ဘၣ်ကံၢ်ကံၢ်အံၤ စးထီၣ်ဒုးအသးယံၣ်ဝဲဒၣ်အန့ၣ်လၢအဆံတဖၣ်အပံၤ၊ ပဘၣ်ယုၢ်မုၢ်ဟးဖျါး၊ ပတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ထံးတုၤသးတအိၣ်အပံၤ ကညီသးစာတဖၣ် ဂုၢ်ကွဲးစးဂဲၤလီၤတၢ်ဝဲဒၣ် ဖးယံၣ်လၢကဒီးန့ၢ်ဘၣ် တၢ်ကူၢ်ဘၣ်ကူၢ်သ့ ခွဲးယၢ်န့ၣ်လီၤလံာ်တၢ်ကွဲး တခါအံၤကတဲဖျါထီၣ်ကညီသးစာတဖၣ် အတၢ်ထီၣ်တၢ်လဲၤခိဖျါတဖၣ် လၢဘၣ်ကွဲးဆၢၣ်မဲၣ်ဝဲဒၣ်ဒီးကဒီးန့ၢ်ဘၣ် တၢ်ကူၢ်ဘၣ်ကူၢ်သ့၊ စးထီၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ် လၢကဂုၢ်ကွဲးစးမၤဂ့ၢ်ထီၣ်ကွဲး တၢ်ကူၢ်ဘၣ်ကူၢ်သ့သန့ၣ် ဒီးတၢ်ကဲဘျုးကဲဖျါအိၣ်ဝဲဒၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ် ပပုၤဟံၣ်ကတီၢ်ဖိ လၢခါဆူညါတၢ်အိၣ်မူကကတီၢ်ဒိၣ်ထီၣ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။

ကညီဖိတဖၣ်ဘၣ်လဲၤခိဖျါ ဘၣ်ကွဲးဆၢၣ်မဲၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ဂီၤ အါမဲၤအါကလုာ်လၢဘၣ်တၢ်မၤဟးဂီၤအါ ခိဖျါတၢ်ဘၣ်ကံၢ်ကံၢ် ဒီးတၢ်မၤဟးဂီၤ ဟံၣ်ခိၣ်ဖိတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ ကညီဒီကလုာ်စးဖျါကရၢ လၢအမ့ၢ်ထံၣ်ကီၢ်သးတၢ်ကရၢကရိၣ်ခါစး လၢပုၤကညီ ဒီတကလုာ်အံၤ ဂုၢ်ကွဲးစးဂဲၤလီၤဝဲဒၣ် လၢကဒီးန့ၢ်ဘၣ်ကူၢ်နီၤကစၢ် တၢ်ပၤလီၤသး ဒီးဆၢတၢ်လီၤအသးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ တၢ်ဘၣ်ကံၢ်ကံၢ်အံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်ပုၤယုၢ်မုၢ်ဟးဖျါး၊ မၤဆူၣ်ကညီကလုာ်သ့တဖၣ်ဒီးသးကပံၤတၢ်ကွဲးအဟံၣ်အပံၤ ဒီးလဲၤယုၢ်တၢ်အိၣ်ကဒုအလီၤ လၢထံၣ်ကီၢ်အိၣ်ဘူးဒီးကီၢ်ပံၤလၢအဟံၣ်ယုၢ်ဒီးကွီၣ်တၢ်န့ၣ်လီၤ။

တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢတၢ်ကူၢ်ဘၣ်ကူၢ်သ့သန့ၣ်အဂီၢ်

တၢ်ဘၣ်ကံၢ်ကံၢ်အံၤဒုးကဲထီၣ် ပုၤကညီတဝၢသ့တဖၣ် လၢကကဲထီၣ်ပုၤယုၢ်မုၢ်ဟးဖျါ ဒီးဘၣ်ဟးအိၣ် လၢတၢ်လီၤလၢပုၤလဲၤတတုၤ က့ၤတတုၤအလီၤ ဒီးတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ် တအိၣ်ဘၣ်အလီၤအပံၤ ပအိၣ်ဒီးကွဲးသ့တၢ်သ့ထီၣ်ဆီလီၤတဖၣ် အိၣ်ဝဲဒၣ်စးန့ၣ်လီၤ။ ကွဲးလၢတၢ်လီၤတဖၣ်အံၤတအိၣ်ဒီးကွဲးတၢ်ပီၤတၢ်လီၤ လၢအကြးကၢကီၢ်တဖၣ်၊ ကိုသရၣ်၊ သရၣ်မုၢ်လၢအိၣ်ဒီးအကံၢ်အစီ လၢလၢပုၤပုၤတဖၣ် ဒီးကူၢ်ဘၣ်ကူၢ်သ့အိၣ်ယၢ်သ့တဖၣ်ဘၣ်။ ကညီကလုာ်အိၣ် ဒီးအနီၤကစၢ်တၢ်ကတီၢ်ကျိၣ် လၢတၢ်တသ့ဆိးကါအါအါအါဂီၢ်ဂီၢ် လၢတၢ်ကူၢ်ဘၣ်ကူၢ်သ့ အသန့အပူၤဘၣ်။ တၢ်ကတီၢ်ကျိၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲအံၤ မၤစၢ်လီၤတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်သ့တဖၣ် လၢကသန့ၣ်ပၢ်တၢ်လၢလၢပုၤပုၤ ဒီးကတၢ်ပီၣ်တဲသကံးတၢ် တုၤလီၤတီၤလီၤ လၢတၢ်မၤလိအပူၤန့ၣ်လီၤ။ ကညီဟံၣ်ခိၣ်ယံၣ်ထာသ့တဖၣ် ဘၣ်ကွဲးဆၢၣ်မဲၣ် ဒီးမ့ၢ်ကျိၣ်ဝဲၤကွဲး တၢ်ယံးတၢ်စ့ၤ တဖၣ် လၢကထီၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ဂီၤ လၢမိၢ်ပၢ်သ့တဖၣ် ကဘျုးလီၤကျိၣ်စ့ လၢတၢ်ကူၢ်ဘၣ်ကူၢ်သ့ အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ဟံၣ်ခိၣ်စ့တၢ်ဟံၣ်န့ၣ်လီၤတဖၣ် မ့ၢ်လၢဘၣ်မၤလၢပုၤဟံၣ်ယံၣ် တၢ်လိၣ်ဆိတဖၣ် အပံၤတၢ်အံၤလၢဘၣ်ကွဲးတၢ်ဂ့ၢ်အကါဒိၣ် လၢကညီသးစာသ့တဖၣ် ကထီၣ်ဘၣ်ကွဲးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။

တၢ်စးထီၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဒီးတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်

တၢ်စးထီၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ပုၤတဝၢကွဲး တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤ ဖျါလၢဘျုးရဲၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီတဖၣ် လၢကညီသးစာတဖၣ် ဘၣ်ကွဲးဆၢၣ်မဲၣ်ဝဲ တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ ပုၤတဝၢကွဲးသ့တဖၣ် ဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အံၤ လၢပုၤတဝၢအပူၤဒီးသးကညီသးစာသ့တဖၣ် ကမၤလဲၤဘၣ်တၢ် လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ထွဲလိာ်သးကညီတၢ်အိၣ်သး ဒီးမၤလဲၤတၢ်ကတုၤထီၣ် ထီၣ်ဘးအဂီၢ်၊ ဘၣ်တၢ်သ့ဝဲဒၣ်ကညီကျိၣ် ဒီးကညီလုၢ်လၢထုသန့ တၢ်အိၣ်သးသ့တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ တၢ်ကရၢကရိၣ်ခါစး လၢဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဝဲဒၣ် တၢ်လိၣ်လၢတၢ်ကူၢ်ဘၣ်ကူၢ်သ့သန့ၣ်အဂီၢ်လၢကညီဟံၣ်ကတီၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ။အဝဲသ့မၤတၢ်လၢသ့ထီၣ်ကွဲးတဖၣ်၊ ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤကွဲးသရၣ်မုၢ်တဖၣ်၊ဟ့ၣ်နီၤလီၤလံာ်လံာ်တၢ်ပီၤတၢ်လီၤတဖၣ်လၢ ကမၤဆူၣ်ထီၣ် တၢ်ကူၢ်ဘၣ်ကူၢ်သ့အကံၢ်အစီလၢဟံၣ်ကတီၢ် လၢတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတအိၣ်ဘၣ် အလီၤန့ၣ်လီၤ။ ကညီပုၤဂဲၤလီၤတၢ်တဖၣ် ဒီးပုၤကတီၢ်န့ၢ်ဒီးတၢ် လၢဟံၣ်ခိၣ်ဖိတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ် အတၢ်ဂုၢ်ကွဲးစးတဖၣ်အံၤ ထုးန့ၢ်ဝဲဒၣ်ပုၤသ့ပုၤသး လၢကထီၣ်ဘၣ်ကညီဖိတဖၣ် အတၢ်ဘၣ်ကွဲးဆၢၣ်မဲၣ်တဖၣ် ဒီးဒုးကထီၣ်တၢ်ဆိတလဲ လၢတၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ် ပီၣ်လဲၤစံၣ် လၢပုၤအါဂၤပုၤယုၢ် ဒီးတၢ်ကူၢ်ဘၣ်ကူၢ်သ့သန့လၢအိၣ်ဒီးတၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ် ဘၣ်ယးကညီလုၢ်လၢ ထုသန့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။

တၢ်အကါဒိၣ်မးလၢတၢ်ဒုးသ့ထီၣ်ဘၣ်ထီၣ်ကညီသးစာတဖၣ်ခိဖျါတၢ်ကူၢ်ဘၣ်ကူၢ်သ့

တၢ်ဒုးသ့ထီၣ်ဘၣ်ထီၣ် ကညီသးစာတဖၣ် ခိဖျါတၢ်ကူၢ်ဘၣ်ကူၢ်သ့အံၤ တမ့ၢ်ထဲလၢဒုးအိၣ်ထီၣ်ပုၤ ဂ့ၢ်တၢ်တီတၢ်တြၢ ဘၣ်မ့ၢ်စ့ၢ်ကီးကျိၣ်ကျဲၤတဘိ လၢကသ့ၣ်လီၤကျဲၤလီၤ ပုၤတဝၢ အတၢ်အိၣ်မ့ၢ်ဆူညါ ကကတီၢ်ထီၣ်အဂီၢ် ဒီးဟံၣ်ကတီၢ်အတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ ခိဖျါပုၤဟံၣ်လီၤ တၢ်ခွဲးယၢ်လၢပုၤသးစာတဖၣ် တၢ်ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်ကူၢ်သ့ လၢအိၣ်ဒီးအကံၢ်အစီတဖၣ်အပံၤ၊ပမၤလီၤဖျါပုၤကွဲးတၢ်တြၢ မၤတၢ်တၢ်တဖၣ်လၢ၊ ပုၤသးစာလၢခဲတစါအဂီၢ်ဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ဆိတလဲလၢအဂ့ၢ်သ့ လၢကျဲၤအါဘိန့ၣ်လီၤ။

တၢ်ကူၢ်ဘၣ်ကူၢ်သ့ မ့ၢ်တၢ်စိကမိၤစ့ကဝဲတခါ လၢအမၤမၤမၤမၤကွဲးတၢ်ဖျါတၢ်နး လၢအလုၢ်ဘၢကွဲးပုၤတဝၢတဖၣ် လၢဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ဘၣ်ဆိၣ်ဘၢဒါ။ ဒီးသးပုၤကညီ ကလုာ်အသးန့ၣ်လီၤ။ ပုၤသးစာတကၢဒၣ်ဝဲစ့စ့ မ့ၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကူၢ်ဘၣ်ကူၢ်သ့ လၢအိၣ်ဒီးအကံၢ်အစီန့ၣ် ဒီးအဝဲသ့ကဒီးန့ၢ်ဘၣ် တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢ် အလုၢ်ဒိၣ်ပုၤဒိၣ်တဖၣ် ဒီးတၢ်သ့တဘၣ်တဖၣ် လၢကအိၣ်ထီၣ်တြၢလၢတၢ်ခွဲးယၢ် လၢအဂ့ၢ်ဒိၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ ကညီသးစာ လၢကူၢ်သ့တဖၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဖဲးတၢ်မၤ လၢအဂါအကျါ။ လၢတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ် တအိၣ်ဒီးမ့ၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်စ့တၢ်ပံၤန့ၣ်လၢအဂ့ၢ်တဖၣ်န့ၣ်၊ အဝဲသ့ထုးထီၣ်ကွဲး အဟံၣ်ဖိယိဖိဒီးအပုၤတဝၢ၊ လၢတၢ်ဖျါတၢ်နး အပူၤသ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ။

တၢ်ကူၢ်ဘၣ်ကူၢ်သ့ လၢအဟံၣ်လုၢ်ပုၤဝဲဒၣ် တၢ်ဟံၣ်ဖျါမၤသကီးတၢ် ဒီးကညီတၢ်ကတီၢ်ကျိၣ်တဖၣ်၊ လုၢ်လၢထုသန့ ဒီးတၢ်စိၣ်စိၣ်စိၣ်တဖၣ် ဟံးန့ၣ်ပၢ်။ ယၢ် ကညီကလုာ်တၢ်ဆဲးတၢ်လၢ။ တၢ်ဟံၣ်ဖျါ လၢအလုၢ်ပုၤဒိၣ်န့ၣ်လီၤ။ ခိဖျါလၢပုၤယုၢ်ဟံၣ်ပံၤက ပတၢ်ဟံၣ်လီၤစၢၤလီၤသ့ၣ်၊ ဒုးသ့ထီၣ်ဘၣ်ထီၣ် ကညီသးစာတဖၣ်ကဖျါဂါကျါယၢ် ပလုၢ်လၢတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတဖၣ် ဒီးဟ့ၣ်နီၤဟ့ၣ်နီၤအိၣ်ဆူပဖဲစိၣ်လဲၤစိၣ် ဆူညါတဖၣ်အအိၣ်သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ။ တၢ်ဟံးန့ၣ်ဂါကျါအံၤကမ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်မး လၢတၢ်ပၤယၢ်ဟံၣ်ခိၣ်ဒိၣ်ဘၣ်ပုၤတဝၢ၊ အလုၢ်လၢထုသန့လၢလီၤဆီလိာ်သး တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။

ကညီသးစာလၢကူၢ်သ့တဖၣ် မ့ၢ်စ့ကဝဲတၢ်ပီၤတၢ်လီၤတၢ်ခါ လၢကဟ့ၣ်ဒိၣ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ် လၢပုၤကညီတဝၢအပူၤန့ၣ်လီၤ။ ခိဖျါပမၤဘၣ်ဘျုးအဝဲသ့ တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢ် ဒီးအကံၢ်အစီတဖၣ်အပံၤ၊ အဝဲသ့ဘၣ်ရဲၣ်ဝဲဒၣ် လီၤကတီၢ်တၢ်တၢ်သ့တဖၣ်၊ ကခိၣ်ကဲန့ၣ်လၢ ကစးထီၣ်ဖဲးမၤတၢ်ဒီးတၢ်န့ၢ်ဒီးတၢ်လၢအပုၤတဝၢအတၢ်လိၣ်ဘၣ် တဖၣ်သ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ။ တၢ်ဟံးန့ၣ်ပုၤဂီၢ်အိၣ် ဒီးတၢ်သ့ၣ်ဆူၣ်သးဂါအံၤ ကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်လၢအဂါအကျါ။ ဒီးကဒုးဆူၣ်ထီၣ်ပုၤတဝၢ တၢ်အိၣ်ယုၢ်အိၣ်ဖိန့ၣ်လီၤ။

တၢ်ကူၢ်ဘၣ်ကူၢ်သ့အံၤ ဟံးန့ၢ်မ့ၢ်ဖဲးဒိၣ် လၢကဆိၣ်ထွဲ တၢ်မုၢ်တၢ်ခဲၣ် ဒီးတၢ်ကွဲးအိၣ်ယုၢ်အိၣ်ဖိး လၢလီၤကတီၢ်။ လၢဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး ခိဖျါတၢ်ဘၣ်ကံၢ်ကံၢ်ဒိပုၤကလုာ်ပုၤကညီ အဟံၣ်ကတီၢ်အသးန့ၣ်လီၤ။ ခိဖျါပုၤဒုးသ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢ် ပုၤသးစာတဖၣ်ဘၣ်ယးတၢ်ဆိၣ်လီၤသး၊ တၢ်ဒိသ့ၣ်ဒိသး ဒီးတၢ်ဘျုးရဲၣ်တၢ်ကံၢ်ကံၢ်တဖၣ်အပံၤ ဒီးပုၤဒုးသ့ထီၣ်ဘၣ်ထီၣ်အဝဲသ့ လၢကကဲထီၣ် ပုၤကတီၢ်န့ၢ်ဒီးတၢ်လၢတၢ်မုၢ်တၢ်ခဲၣ် လၢအပုၤတဝၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤကမ့ၢ်ဂါဒိၣ်ထံး တၢ်သ့ထီၣ်တခါ လၢပုၤတဝၢဖိတဖၣ် ကအိၣ်ယုၢ်ဖိဖိးအိၣ်ဒီးတၢ်န့ၢ်ပၢ် ဒီးတၢ်ဟံၣ်ကလိာ်သးယၢ်ဒိသ့လီၤ လၢကရူၢ်ဖိလၢ အလီၤဆီလိာ်အသးတဖၣ် အကျါန့ၣ်လီၤ။

ကညီသးစာလၢကူၢ်သ့တဖၣ်၊ ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကဲထီၣ် တၢ်အပီၤအလီၤတခါလၢကဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ဆိတလဲလၢအဂ့ၢ်တဖၣ်၊ သ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ။ ခိဖျါလၢမၤအါထီၣ်တၢ်သ့တဘၣ် ဘၣ်ယးတၢ်ဆိကမိၣ် သမံသမိး ဒီးဟ့ၣ်ဂါဟ့ၣ်ဘၢအတၢ်သးစတဖၣ်အပံၤ၊ တၢ်ကူၢ်ဘၣ်ကူၢ်သ့အံၤ ကဒုးအိၣ်ထီၣ် ပုၤနီၤတကၢစ့စ့ လၢကသ့တဟံၣ် ဒီးထံၣ်ကီၢ်တၢ်ကီၢ်ခဲ လၢအိၣ်ပံၤစၢၤသ့တဖၣ်၊ တၢ်တတီတလီၤဒီးကဒုးအိၣ်ထီၣ်ခါဆူညါ တၢ်အိၣ်မူလၢတအိၣ် ဒီးကွဲးမၤမိၢ်လိာ်သးတကၢဘၣ်တကၢန့ၣ်လီၤ။ အဝဲသ့တဖၣ်အိၣ် လၢတၢ်မဲၣ်ညါ လၢကကတီၢ်န့ၢ်ဒီးတၢ်လၢနီၤကစၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်၊ ယုၢ်ထီၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢအဂ့ၢ်ဒိၣ်တဖၣ်၊ ဒီးမၤဂ့ၢ်ထီၣ်ကွဲးပီၣ်လဲၤစံၣ် လၢအဘၣ်ဘျုးဘၣ်ဖျါ အပုၤတဝၢတဖၣ် သ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ။

တၢ်ကတီၢ်ကျိၣ်တၢ်မ့ၢ်ဝဲ၊ တၢ်တၢ်တၢ်သ့တဖၣ် လၢကညီသးစာဘၣ်ကွဲးဆၢၣ်မဲၣ်လဲၤခိဖျါ ဒီးသးကဒီးန့ၢ်ဘၣ် တၢ်ကူၢ်ဘၣ်ကူၢ်သ့အဂီၢ်အံၤ သဘၣ်သဘၣ်ဝဲဒၣ် ဒီးစးထီၣ်အသး လၢဖိစိလဲၤစိၣ် ဒီးတၢ်ဘၣ်ကံၢ်ကံၢ် လၢအိၣ်ဒီးအမ့ၢ်တဖၣ်၊ တၢ်လီၤအိၣ်ကမ့ၢ်၊ ဒီးမ့ၢ်ကျိၣ်ဝဲၤကွဲး တၢ်ဖျါတၢ်နး တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ဘၣ်ဆၢၣ်သန့ကွဲး၊ တၢ်စးထီၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် ဒီးတၢ်ဂုၢ်ကွဲးစးတဖၣ်အံၤ မၤလဲၤထီၣ် ကညီကူၢ်သ့တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ် လၢကဒုးမ့ၢ်လၢကွဲးစိ တၢ်အိၣ်မူဆူညါလၢကကတီၢ်ဒိၣ်ထီၣ် လၢကညီတဝၢအဂီၢ်၊ ခိဖျါလၢပုၤကျိၣ်စ့ လၢကညီသးစာကူၢ်သ့သန့ၣ်အပံၤ၊ ပုၤဒုးသ့ထီၣ်ဘၣ်ထီၣ် အဝဲသ့လၢကကဲထီၣ်ပုၤသ့တဖၣ် လၢကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဆိတလဲ လၢအဂ့ၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခဲၣ်၊ တၢ်ပၤယၢ်ဟံၣ်ခိၣ်ဒိၣ်ဘၣ်ပုၤတဝၢ ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်နီၤဟ့ၣ်နီၤအသးဆူ ပုၤတဝၢအတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်လဲၤထီၣ် အဂီၢ်သ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ။

Karen Youth and Education

The Karen people, an ethnic group residing in Southeast Asia, primarily in Myanmar (Burma), have long faced socio-political challenges that impact their access to education. The Karen community's youth, in particular, have struggled with educational opportunities due to decades of conflict, displacement, and marginalization. This article explores the barriers faced by Karen youth in pursuing education, initiatives aimed at improving educational prospects, and the potential benefits of investing in their education to empower the community for a brighter future.

The Plight of the Karen People

The Karen people have experienced a tumultuous history, marred by armed conflict and human rights abuses. The Karen National Union (KNU), a political organization representing the Karen people, has been in a protracted struggle for autonomy and self-determination. The persistent conflict has resulted in displacement, forcing many Karen families to flee their homes and seek refuge in neighboring countries, including Thailand.

Barriers to Education

(Displacement and inadequate infrastructure, Language, Economic Hardships)

The ongoing conflict has led to significant internal displacement of Karen communities, leaving them living in remote and underdeveloped areas with limited access to educational infrastructure. Schools in these regions often have insufficient proper facilities, qualified teachers, and educational resources.

The Karen people have their language, which is not widely used in the formal education system. This language barrier can hinder their ability to fully grasp concepts and engage effectively in the learning process.

Many Karen families face economic hardships, further limiting their capacity to invest in education. The need to contribute to household income often outweighs the importance of schooling for many Karen youth.

Initiatives and Progress

Community School initiatives have emerged to address the challenges faced by Karen youth in formal schools. Community schools are developed and implemented within the community, using the Karen language and cultural context to make learning more relevant and accessible.

Various NGOs and aid agencies have focused on providing support for education in Karen areas. They work on establishing schools, training local teachers, and distributing educational materials to enhance the quality of education in underserved regions.

Efforts by Karen activists and human rights advocates have drawn attention to the plight of the Karen people and pushed for policy changes that promote inclusive and culturally sensitive education.

The Importance of Empowering Karen Youth Through Education

Empowering Karen youth through education is not only a matter of social justice but also a strategic investment in the future of their community and broader society. By providing access to quality education, we can unlock the untapped potential of a generation and foster positive change in several ways.

Education is a powerful tool for breaking the cycle of poverty that often plagues marginalized communities like the Karen. When young individuals have access to quality education, they acquire essential knowledge and skills that open doors to better opportunities. Educated Karen youth are more likely to secure stable jobs and earn higher incomes, thus uplifting their families and communities from the grips of poverty.

Education that values and incorporates the Karen language, traditions, and history helps preserve the rich cultural identity of the Karen people. By instilling pride in their heritage, education empowers Karen youth to embrace their cultural roots and pass down their traditions to future generations. This preservation is essential in maintaining the unique diversity of our global society.

Educated Karen youth are equipped with the tools to contribute actively to the development of their communities. By leveraging their knowledge and skills, they can address local challenges, spearhead initiatives, and advocate for their community's needs. This active involvement leads to sustainable development and a stronger sense of community cohesion.

Education can play a significant role in promoting peace and reconciliation in regions affected by conflict, such as Karen areas. By educating young minds about tolerance, empathy, and conflict resolution, we empower them to become ambassadors of peace in their communities. This lays the foundation for a more harmonious society, fostering understanding and mutual respect among diverse groups.

Educated Karen youth have the potential to become catalysts for positive change. By nurturing critical thinking skills and encouraging curiosity, education helps young individuals challenge the status quo, question injustice, and envision a more equitable future. They can be at the forefront of advocating for their rights, demanding better opportunities, and shaping policies that benefit their community.

In conclusion, the challenges faced by Karen youth in accessing education are complex, rooted in historical and ongoing conflicts, displacement, and socio-economic hardships. However, the initiatives and efforts focused on improving educational opportunities offer hope for a brighter future for the Karen community. By investing in the education of Karen youth, we can empower them to become agents of positive change, fostering peace, preserving culture, and contributing to the development of their communities.

အဲဒီထျာ်အတၢ်ကွဲး

တၢ်စဲးခဲတအိၣ်ဝဲဒၣ်နီတဘျီလၢနမၤလိတၢ်အသိတမံမံ

ကွဲး- နီအံၣ်ကွၢ်လု

ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်တၢ်အသိ မ့ၢ်တၢ်တမံလၢအလီၤဆီ လၢပုၤတနီၤနီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်မနုၤအယံ လၢပဆိကမိၣ်တၢ်ဒိအံၣ်လဲၣ် "ယတၢ်ထံၣ်အပူၤ, ပုၤတနီၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်သးတမ့ၢ် လၢကဘၣ်တူၢ်လိာ်တၢ်အသိ လၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်အိၣ်မူအပူၤလီၤ. အဝဲသ့ၣ်အိၣ်မ့ၢ်ဒၣ်ဖဲတၢ်လီၤ လၢအတူၢ်ဘၣ်ဝဲမဲသ့ၣ်မံသး လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲ <https://psychology-spot.com/comfort-zone> အပူၤပာ်ဖျါဝဲဒၣ် တၢ်လီၤလၢအလီၤသ့ၣ်မံသး မ့ၢ် မ့ၢ်ဝဲတၢ်လီၤလၢအဘၣ်အဘၢ လၢပဆိကမိၣ် လၢတၢ်ဘၣ်ယိၣ်တအိၣ်ဘၣ်အလီၤ ဒီးပကဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ် အဂီၢ်စ့ၢ်ကီးတအိၣ်ဘၣ်. တၢ်အံၣ်တမ့ၢ်ထဲ လၢနီၤခိတၢ်လီၤအဂီၢ်ဘၣ် မ့ၢ်စ့ၢ်ကီးနီၤသး အတၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်တခါန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၣ်မ့ၢ်ပျံၤကွီၤဖးဒိၣ်တဘျီ လၢအိၣ်ဝဲတရံး လၢပခိၣ်ပယၢၤလၢအပာ်ဃုာ် ဒီးပတၢ်အိၣ်မူတန့ၢ်ဘၣ်တန့ၢ် အတၢ်လဲၤတရံးအသး ဒီးပတၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်အံၣ်အယံ, တၢ်အံၣ်ကဲထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတခါ လၢတၢ်ပျံၤဖျါကွီၤသး အဂ့ၢ်ကတၢ်တခါ လၢတၢ်လၢယတအဲၣ်ဒီးမၤဘၣ်, ယတအဲၣ်ဒီးဟံးန့ၢ် တၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဒီးယတအဲၣ်ဒီးတၢ်လဲၤထီၣ်ထီၣ်ဘၣ် ဒီးအလီၤခဲကတၢ်, ယတအဲၣ်ဒီးအိၣ်မူဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လၢအလီၤကမၤကမၢ်တဖၣ် ကဲထီၣ်သးသ့ လၢတၢ်သ့ၣ်မံသးမံအလီၤကဝီၤအချၢ, တၢ်ဆိတလဲ ဒီးတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်တဖၣ်ကဲထီၣ်သ့ ဘၣ်ဆၣ်တၢ်လီၤပျံၤလီၤဖးတၢ်လီၤကဝီၤအံၣ်စ့ၢ်ကီး အိၣ်ဝဲဒၣ်အယံ အကါဒိၣ်လၢပကအိၣ်မူသတြၢၤဃုာ်အံၣ်သ့ ခိဖျါတၢ်သ့ၣ်ညါနီၤပာ် လၢပဒီးန့ၢ်ဘၣ် လၢတၢ်သ့ၣ်မံသးမံအလီၤကဝီၤအပူၤ ဒီးပယုထံၣ်ကဒါကွၢ်အံၣ်သ့ဝဲ ဖဲပမၤန့ၢ်ကွီၤတၢ်ကီတၢ်ခဲအံၣ်န့ၣ်လီၤ.

တဘျီတခါ, ပတၢ်ဃုထၢတအိၣ်ဝဲဒၣ် လၢပကလဲၤခိဖျါဝဲဒၣ် တၢ်အိၣ်သးလၢကဟဲကဲထီၣ်အသးန့ၣ်ဘၣ်. ပဘၣ်အိၣ် လၢတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ် အလီၤကဝီၤ လၢအမ့ၢ်တၢ်အသိ ဒီးတၢ်တၢ်တၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်တဖၣ် န့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤကဝီၤအိၣ်ခဲတၢ် လၢပတုၤထီၣ်ဘး ဆူတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ဒိၣ် အလီၤကဝီၤန့ၣ်လီၤ. ဒ်ယဟံၣ်ဖျါတၢ်လၢကွဲးတၢ်ဂီၤပူၤအသိ, ပလဲၤခိဖျါဝဲဒၣ်တၢ်သ့ၣ်မံသးမံအလီၤကဝီၤ, ဝံပကဘၣ်လဲၤခိဖျါ တၢ်ပျံၤတၢ်ဖးအလီၤကဝီၤဒီးပလဲၤကွၢ်ဆူတၢ်မၤလိ အလီၤကဝီၤဝံပကဘၣ်လဲၤခိဖျါ အလီၤကဝီၤန့ၣ်လီၤ.

လိၣ်ဒၣ်ခိၣ်ခါထဲတခါခါလၢ, ပကခါထီၣ်ဝဲဖဲ တၢ်သ့ၣ်မံသးမံ အလီၤကဝီၤတုၤဃုာ်ဆူတၢ်ပျံၤတၢ်ဖး အလီၤကဝီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၣ်မ့ၢ်ဝဲသ့ၣ်ပုၤကတၢ် လၢနကဘၣ်လဲၤခိဖျါ တၢ်တၢ်တၢ်တဖၣ် လၢကဆူကွၢ်န့ၢ်ဆူတၢ်လီၤ လၢနတူၢ်ဘၣ်ဘၣ်ဘၢ မ့တမ့ၢ် အိၣ်လၢနတၢ်ပၤဆူရဲၣ်ကျဲၤအဖိလၢ မ့တမ့ၢ် နဂ့ၢ်ကျဲးစးဘျါရဲၣ်ဒၣ် တၢ်ကီတၢ်ခဲတဖၣ် လၢနဘၣ်သဂၢ်အံၣ်တဖၣ် ဖဲနအိၣ်လၢတၢ်ပျံၤတၢ်ဖး အလီၤကဝီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.

နကဘၣ်သ့ၣ်နီၣ်လီၤကွၢ်န့ၣ်လီၤ လၢနကဘၣ်ဟးထီၣ်ကွီၤ လၢတၢ်သ့ၣ်မံသးမံအလီၤကဝီၤအပူၤ ဒီးနကဘၣ်လဲၤဆူညါန့ၣ်လီၤ. နကလိၣ်ဘၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ် လၢနကဟးထီၣ်ကွီၤ လၢတၢ်ပျံၤတၢ်ဖးအလီၤကဝီၤ အပူၤဘၣ်မနုၤအယံလဲၣ်န့ၣ် ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်နကကွၢ်ဆိကမိၣ်ကွၢ်တၢ်ဃုထၢလၢနမၤ

တၢ်တဖၣ် ဒီးနကထံၣ်ဝဲဒၣ် လၢတၢ်အံၣ်ကမ့ၢ်ဝဲဒၣ် တၢ်ဃုထၢလၢအအါတခါလီၤ. နသးကဘၣ်တံာ်တံာ် ဒီးကဒိကဒါဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲအံၣ်အဆၢကတီၢ်နကကွၢ်ကဒါကွၢ် တၢ်ဂီၤကွဲးအသးတခါအံၣ် ဒီးနကထံၣ်ဘၣ်ဝဲတၢ်မၤလိတၢ်လီၤ လၢနလဲၤခိဖျါလၢဒီးန့ၢ်ဘၣ် တၢ်အသိန့ၣ်လီၤ. နကသ့ၣ်မံသးမံကွၢ်န့ၣ်လီၤ ဒီးနခါထီၣ်န့ၣ်ဆူညါတတီၤသ့ဝဲတုၤလီၤ လၢနတုၤထီၣ်ထီၣ်ဘးဆူတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ် အလီၤကဝီၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ထီၣ်အလီၤကဝီၤအပူၤ နကထံၣ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်မူ လၢအိၣ်ဒီးတၢ်တီၢ်ပာ်, တၢ်မၤလၢပုၤကွၢ်တၢ်မံမိၢ်, တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဖီတၢ် ဒီးမၤန့ၢ်ကွၢ်တၢ်ပညိၣ် လၢအဂ့ၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲနတုၤလီၤလၢတၢ်ဒိၣ်ထီၣ် ထီၣ်ထီၣ်အလီၤကဝီၤပူၤအခါ တဘၣ်မၤကွၢ်တၢ်လီၤအံၣ် ဒ်တၢ်သ့ၣ်မံသးမံ အလီၤကဝီၤလၢအတဂ့ၢ်. အိၣ်ဖဲတၢ်လီၤအပူၤအံၣ် တုၤလီၤလၢတၢ်ဆၢကတီၢ် တကတီၢ်ဒီးဟးထီၣ်ကွီၤ လၢတၢ်လီၤအံၣ် ဒီးဃုကဒါကွၢ် တၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ထီၣ် အလီၤကဝီၤအသိတခါတက့ၢ်.

ဖဲတၢ်ဂ့ၢ်အပူၤ, ပကတဲသကိးတၢ်ဘၣ်ဃး တၢ်သ့ၣ်မံသးမံ အလီၤကဝီၤဆဲးဆဲးဖဲတခါ ဒ်တၢ်အဒိတခါလၢအိၣ် လၢပအိၣ်ကိးဂၤဒဲး လၢအမ့ၢ်တၢ်သ့ဝဲဒၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်အါအါဂီၢ်ဂီၢ် လၢဖုစဲးဘီး Facebook အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ပဆိကမိၣ်လၢ Facebook အံၣ်ဟ့ၣ်ပုၤတၢ်သ့ၣ်ညါနီၤပာ် လၢအမ့ၢ်ဝဲတီဝဲလၢတၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီတနီၤအဂီၢ် ဘၣ်ဆၣ်သန့ကွ တမ့ၢ်တၢ်ခဲလၢလၢပသ့ၣ်ညါအံၣ်ဘၣ်. ပသ့ၣ်ညါလၢတၢ်ဖးလံာ်လဲၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအဂ့ၢ်တခါဘၣ်ဆၣ် သန့ကွ တၢ်လၢာ်ဘျီလၢာ်စ့ အိၣ်ဝဲတမ့ၢ်ခါ? သးသဟီၣ် လၢကဒုးဖးလံာ်ဖးလဲၣ် မ့ၢ်တၢ်မနုၤတဖၣ်လဲၣ်? ဆိကမိၣ်ဘၣ်ဃးတၢ်လၢ Facebookဟ့ၣ်န့ၢ်တသ့တဖၣ်, ဆိကမိၣ်တၢ် လၢတၢ်မနုၤတဖၣ် လၢနခိၣ်န့ၣ်အဲၣ်ဒီးအိၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. လံာ်လဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၣ် မ့ၢ်တၢ်အိၣ်လၢခိၣ်န့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ပျံၤတၢ်ဖးအလီၤကဝီၤအံၣ် ကဒုးပျံၤဒုးဖးန့ၢ် ဒီးတၢ်ကကၢၣ်ထီၣ်န့ၣ်လီၤ လၢကဟးစိာ်ဃုာ်လံာ်တဖၣ်အံၣ် မ့ၢ်လၢလံာ်လဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၣ် ဃၢဝဲဒီးနတူၢ်ဘၣ်တၢ်လီၤဆီ ဖဲနဖးလံာ်အခါ မ့ၢ်လၢပုၤအိၣ်လၢ နခိၣ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၣ် ဒီးနီတဂၤအယံန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်, တဘၣ်ဘၣ်ယိၣ်တၢ်အံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တဂ့ၢ်, နခိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ဝံးအသးသပုၤကတၢ် ဒီးနဘၣ်ဒုးအိၣ်အံၣ်, မၤအံၣ်ဒီးပူၤအံၣ် ဒီးဟးစိာ်ဃုာ်ဒီးန့ၢ် ဒီးဖးအံၣ်တက့ၢ်. တဘၣ်ဆိကမိၣ်တၢ်အါအါတဂ့ၢ်. ထဲဒၣ်ဘျါလီၤကွီၤန့ၣ် ဒီးနတၢ်ဆၢကတီၢ်, ဖဲနဖးလံာ်ကဘျိးပတဖၣ် ကဘျိးပတဖဲဖဲဝံး ဒီးနကစးထီၣ်သ့ၣ်ညါလီၤန့ၣ်လီၤ လၢနကဘၣ်ဖး အါထီၣ်အါထီၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲနဖးလံာ်ဒိတဘျီဝံးအလီၤခဲ, နကတူၢ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်မံသးမံန့ၣ်လီၤ. ကွၢ်ကဒါကွၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ် လၢနစးထီၣ်ဖးအံၣ်အခါ ဒီးအဲခဲအံၣ်န့ၣ်ညါအါထီၣ်ဒိၣ်န့ၢ်ဒီး အပူၤကွီၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကတီၢ်ကျၢၢ်တၢ်အဂီၢ်, ယအဲၣ်ဒီးဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါ လၢဃုာ်ဟးထီၣ်ကွီၤန့ၣ်လီၤ လၢတၢ်လီၤကဝီၤ လၢအလီၤသ့ၣ်မံသးမံအပူၤ ဒီးဃုတၢ်အသိလၢကမၤလၢပုၤ နတၢ်မံမိၢ်တက့ၢ်. တၢ်လၢနလိၣ်ဘၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ဝဲနကဘၣ်ဆိတလဲကွၢ် နသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ ဒီးတၢ်ပာ်သ့ၣ်ပာ်သး တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်စဲးခဲတအိၣ်ဝဲဒၣ်နီတဘျီ လၢနကမၤလိတၢ်တမံမံလၢကဲတၢ်အသိန့ၣ်လီၤ.



Never too Late to Learn Something New

By, Naw Angeline

A new thing maybe something strange and sometime scary to some people. Why, we think that way? To my opinion some people always feel uncomfortable to accept something new to their life. They feel content in their comfort zone. As stated in <https://psychology-spot.com/comfort-zone/> "The comfort zone is a safe space where we don't risk, but neither do we grow. It's not simply a physical space but a mental concept. It's not limited to a secure cord we've built around us but includes both our daily routines and way of thinking. Therefore, it can become the perfect excuse not to do, not risk, not grow and, ultimately, not live. Magical things happen outside the comfort zone, change and growth occur, but there is also the dreaded panic zone, so it's important to find a right balance in life based on a deep knowledge of what is comfort zone and what we can find when we overcome its limits."

Sometime we have no choice to overcome form some situation occurs to us. We need to go to growth zone which is something new and big challenge to us. There are two more zones in between to reach growth zone. As mentioned in the figure, we can interpret the move from comfort zone to fear zone to learning zone then only to reach growth zone.

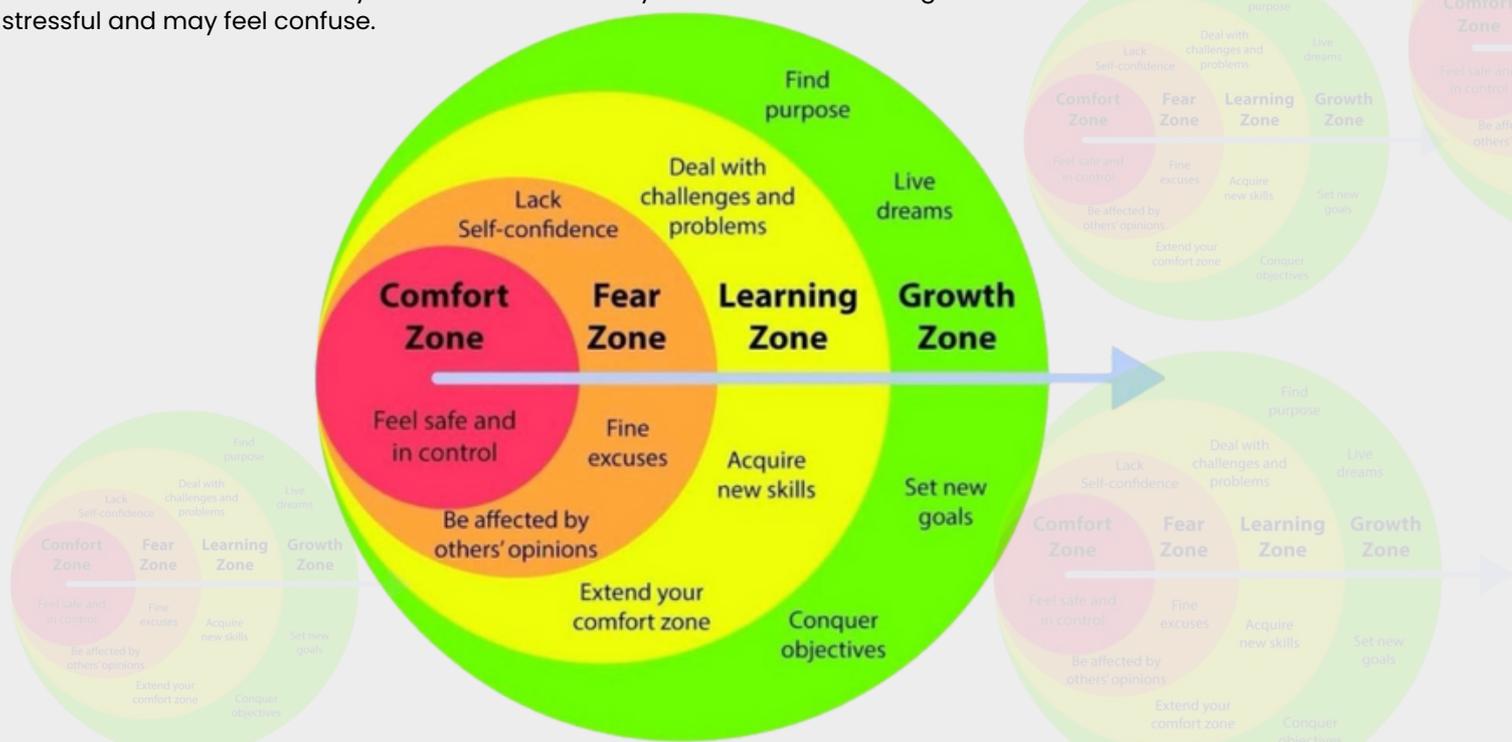
Just one step forward is the only courage to move from comfort zone to fear zone. Yes, you will experience many challenges that make you to go back to your safe and controllable space or trying hard to cope with difficult things come to you in the fear zone. Don't let yourself to go back to the confront zone again. Remember you are trying to escape from your comfort zone, go and move forward. Your may need time to escape from fear zone because you may reconsider for the choice you have made and think about it may be bad idea. You may be stressful and may feel confuse.

OK, for that you are encouraged to look at the figure, and you could see there is a learning zone that you deal and acquire new things. You can assess yourself to move forward and move forward until you find growth zone.

In the grown zone you will find life with purpose, making dreams come true, set goals and get better objectives. Once you reach the grown zone, you should not attempt that zone became another comfort zone. Enjoy there for a period of time until you feel that you need to get out if it to find another growth zone.

In this topic, let's discuss about one tiny comfort zone as example probably we all have, that is spending too much time on Facebook. We think Facebook can give us knowledge, that is true for some extent but not all as we all knew. We know reading authentic books are better, but it is costly right? What are the motivations to read a book? Think about what Facebook cannot provide, and think about what your brain wants to eat. Books are the foods for your brain. The fear zone can be the cost you fear to spend, you are lazy to bring along because the book is heavy or maybe you feel odd when reading because no one do that in your surroundings. No, don't worry about all these, if your brain is really hungry, you need to feed, do it, buy them, bring them along, take time to read them. Don't think too much, just invest your money and your time, after reading few pages you will start to know you need to read more and more. When you completed reading one whole book, you will feel very good. Look back how you have to start, but now you know better than before.

In the conclusion, I would like to encourage, just try to escape from the comfort zone you are in, find new things, catch your dreams and make it happened. All you need is changing your mindset and attitude. Never too late to learn something new.





တၢ်သမံထံ

တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သမံထံသရၣ်မ့ၣ်ဟ့ၣ်သံၣ်က့ၢ်လၢအဒိးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲ ၂၀၂၂န့ၢ်ပဒိၣ်မၢၤရှၢသးစၢ် ခိၣ်န့ၢ် တၢ်လၢကပီၤ

နဒုးသ့ၣ်ညါပုၤန့ၣ်ဖျၢၣ်ကိးဒီးတဲပုၤအဲထီၣ်ပုၤန့ၣ်န့ၣ်က့ၢ်ဒီးတၢ်လဲၤခိဖျါလၢန တၢ်ကဲခိၣ်ကဲန့ၢ်တၢ်လဲၤကျဲတဘျီအံၤကသ့ဧါ?

ယမံၤမ့ၢ်ဝဲဒုၣ်နီၣ်ဟ့ၣ်သံၣ်က့ၢ်, ယဒီးပုၤဝဲမ့ၣ်အိၣ်လွံၣ်ဂၤ ဒီးယဒုဖိပိာ်ခွါ အိၣ်ခံၣ်ဒီးယမ့ၢ်ပုၤအဒိၣ်ကတၢၢ်တၢ်ဂၤလီၤ. ဖဲယထီၣ်တီၤထီၣ်ကိၤအခါ, ယ ဟံၣ်ဖိဃီဖိတဖၣ် ဘၣ်ဟံၣ်တၢ်ကွၢ်ပသဝီ ဒီးဘၣ်သးသးဆူ ဒဲကတီၤလၢယီၤ ကီၢ်ပုၤ မ့ၢ်လၢတၢ်ဒုးတၢ်ယၢအိၣ်ဝဲဒုၣ် လၢပယီၤသး ဒီးပုၤကညီသးအဘၣ် စၢၤ အယိၣ်န့ၣ်လီၤ. ယဖျါထီၣ် အတီၤတဆံ လၢကီၢ်ပယီၤပုၤဝဲဒုၣ် ဒီးယဟံၣ်သး ယသးလၢဒဲကတီၤပုၤ ဒီးသိးကက့ၢ်အိၣ်ဖျိဘၣ် ဒီးယဟံၣ်ဖိဃီဖိ ဖဲ၂၀၀၈ န့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ယဆဲးထီၣ်ကိၤလၢ Leadership and Management Training College (LMTC) လွံၣ်နီၣ်န့ၣ်လီၤ. ယဒီးန့ၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ လၢ ကထီၣ်ဘၣ် ခိၣ်န့ၢ်တၢ်မၤလိဖဲ (SYCB) န့ၣ်လီၤ. ယထီၣ်ဘၣ်ခိၣ်န့ၢ် တၢ်မၤ လိဖဲ ယန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢလၢယဆဲးထီၣ်ဘၣ်ကိၤလၢ Australian Catholic University (ACU) ဖဲမဲဆိးဝုၤ လၢယီၤကီၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ယ ထီၣ်ကိၤ ဖဲ၂၀၁၅ ဝဲအလီၢ်ခံ ယက့ၢ်အိၣ်ကဒါက့ၢ် လၢယတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိး အလီၢ် ဒီးကဲကိၤသရၣ်မ့ၣ် ဖဲထီၣ်လွံၣ်ဝါကညီတီၤထီၣ်ကိၤ လၢအိၣ်သ့ၣ်လီၤအ သး ဖဲတီၤအကီၢ်ရှၢၣ်, ထီတထုၣ်ဝုၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သန့ၣ်က့ၢ် စးထီၣ် လၢပက့ၢ်ခိၣ် အိၣ်ဘုးဝဲအလီၢ်ခံ ဘၣ်တၢ်န့ၣ်လီၤလၢ လၢယကဲထီၣ်ကိၤခိၣ် ဖဲ၂၀၁၇ ဒီးယမၤတၢ်တုၤအခဲအံၤန့ၣ်လီၤ.



ခိဖျါအိၣ်စၢၤအယိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သန့ၣ်က့ၢ် တၢ်လဲၤခိဖျါတဖၣ်အံၤဟ့ၣ် ဆူၣ်ထီၣ်ယၢ လၢယကဲဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲယထီၣ်ဘၣ်တၢ် တၢ်တၢ်တမံၤလၢလီၤ, ယတဟ့ၣ်တၢ်အယၢဘၣ်. နီၣ်နီၣ်တခီ, ယထံၣ်အီၤဒဲ တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢတဖၣ် လၢကဆိၣ်ကဖိထီၣ်ယၢ လၢတၢ်လီၤလၢအထီၣ်န့ၣ် လီၤ.

တၢ်ကဲခိၣ်ကဲန့ၢ်အခိပညီ လၢနဂီၢ်မ့ၢ်တၢ်ဒဲလဲၣ်? တၢ်ကဲခိၣ်ကဲန့ၢ်လၢတုၤ လီၤတီၤလီၤန့ၣ် န့ၣ်အဲဒိးပာ်ဖျါ အခိပညီဒဲလဲၣ်? လီၤဆိဒဲတၢ်လၢနဟံၣ် ကတီၤဒီးန့ၣ်အဂီၢ်.

တၢ်ကဲခိၣ်ကဲန့ၢ်မ့ၢ်ပုၤနီၣ်တဂၤ ဒီးပုၤတကရၢၢ် အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တခါ လၢ အလုၢ်ဘၢကွၢ်ပုၤအါဂၤ ဒီးဟံးစုန့ၣ်ကျဲပုၤလၢ လူၤပိာ်ထွဲအခဲ မ့ၢ်တမ့ၢ်ကရၢ ဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲယထီၣ်ခိလုၣ်အခါ, ယမၤလိဘၣ်လၢတၢ်ကဲခိၣ်ကဲ န့ၢ် လၢတုၤလီၤတီၤလီၤမ့ၢ်ဝဲ န့ၣ်ဘၣ်လူၤပိာ်ထွဲဝဲဒုၣ် စတးဖျါဒိးဘံ (StephenCovey's) အလုၢ်အလုၢ်နွံထံၣ် လၢအမ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ကျဲးစးဟူးဂဲ, အိၣ်ဒီးသးလၢစးထီၣ်တၢ် ဒီးမၤတုၤအကတၢၢ်, ပာ်လၢညါ ဒီးမၤလၢညါ, ဆိ ကမိၣ်တၢ် လၢတၢ်မၤန့ၢ်ခိယၢခိ, ဃုထံၣ်သ့ၣ်ညါဆိလၢကန့ၢ်ပာ်တၢ်အ ဂီၢ်, န့ၢ်ပာ်လၢခဲ, တၢ်ဟံၣ်ဖျိမၤသကိးတၢ်, မၤဂ့ၢ်ထီၣ်တၢ် ဒီးတၢ်လၢအိၣ်ဒီး န့ၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သိၣ်တၢ်ဘျါတဖၣ်အံၤ တနီၤန့ၣ် မ့ၢ်ဝဲတီၣ်ဒီးန့ၣ်က့ၢ် လၢနတၢ်မၤအပူၤ ဒီးန့ၣ်တၢ်ကရၢကရိ အပူၤသ့န့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢ ယကဲထီၣ်ဘၣ် ကိၤခိၣ်န့ၣ် ယထံၣ်လီၤယသး ဒိခိၣ်န့ၢ်တဂၤအသိးဘၣ်ဆၣ် သန့ၣ်က့ၢ် ယတဟံၣ်လီၤယသး ဒိခိၣ်န့ၢ်လၢအဖျါစိတဂၤဘၣ်. လၢယတၢ် လဲၤခိဖျါအဖိခိၣ်, တၢ်ကဲခိၣ်န့ၢ်အခိပညီအံၤ ယန့ၢ်ပာ်အီၤ လၢတၢ်သ့တၢ် ဘၣ်တခါ လၢနတီၣ်ခိၣ်ရိၣ်မဲ, ဟံးစုန့ၣ်ကျဲ ဒီးဆဲးကျိးတၢ် ဒီးကရၢၢ်တကရၢၢ် ဘၣ်တကရၢၢ် တုၤလီၤတီၤလီၤန့ၣ်လီၤ. လၢယတၢ်န့ၢ်ပာ်အပူၤ, ခိၣ်န့ၢ်အိၣ်ဝဲ ခံကလုာ်, ခိၣ်န့ၢ်လၢအအါ ဒီးခိၣ်န့ၢ်လၢအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. န့ၣ်ကဲခိၣ်န့ၢ်လၢအ ဂ့ၢ်အဂီၢ် န့ၣ်ဘၣ်အိၣ်ဒီးသကဲာ်ပဝး လၢအဂ့ၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ကဲထီၣ်ပုၤ လၢအလီၤ ကွၢ်လိတဂၤ လၢနတၢ်ကရၢကရိဖိ အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ခိၣ်န့ၢ်လၢအဂ့ၢ် ကဘၣ် အိၣ် ဒီးအတၢ်ကွၢ်ဖိ လၢအဖျါရဲ, တၢ်ဆိကမိၣ်လၢအဂ့ၢ် ဒီးသ့ဆိကမိၣ်တၢ် ဒီးမၤထွဲနီၣ်ကစၢ် တၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်ဒီးတၢ်ကရၢကရိ တၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီ အဂီၢ်, သ့ဟံးဂ့ၢ်ဖိ ဒီးဟံးမ့ၢ်ဒုၣ်တုၤလီၤတီၤလီၤ, ကၢၤဃာ်တၢ်ဆဲးကျိး ဒီးတၢ် ရှုလိာ်သး လၢတုၤလီၤတီၤလီၤ ဒီးတၢ်အံၤအကါဒိၣ် လၢနကဘၣ်ကဲ ပုၤ ဒိကန့ၣ်တၢ်ဖိ လၢအဂ့ၢ်တဂၤအသိးန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်ဝဲယနီၣ်ကစၢ်တဂၤ အတၢ်ထံၣ်လၢဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ကဲခိၣ်ကဲန့ၢ် အခိပညီလၢယဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ယမ့ၢ်ထံၣ်ဘၣ် တၢ်ဂ့ၢ်ကီတမံၤလၢလီၤ, ယတဲဖျါအီၤဆူယပုၤကိၤဖိတဖၣ်အ အိၣ် ဒီးယဟ့ၣ်ဆူၣ်ထီၣ်အဝဲသ့ၣ် သးသဟီၣ် လၢတဘၣ်ဂုၤကဒါက့ၢ်ခဲ မ့ၢ် တမ့ၢ် ပားဆူးတၢ်ကီတၢ်ခဲတဖၣ်အံၤတဂ့ၢ်. တၢ်ကီတၢ်ခဲတဖၣ်အံၤ တမ့ၢ် တၢ်လၢပကဘၣ် ပားဆူးအီၤဘၣ် မ့ၢ်တခီ တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢတဖၣ် လၢပက ဘၣ်ဖိၣ်တၢ်ဃာ်အီၤန့ၣ်လီၤ. ဒိယမ့ၢ်ပုၤခဲရံၣ်ဖိတဂၤအသိး ယန့ၢ်ကစၢ်ယွၤ ဒီး ယဃုဘါထုကဖၣ် လၢကစၢ်ယွၤကဟ့ၣ်ယၢတၢ်ဂီၢ်တၢ်ဘါ လၢကလဲၤခိ ဖျါဒီးမၤန့ၢ်ကွၢ် တၢ်ကီတၢ်ခဲ လၢယတၢ်လဲၤကျဲဒိတဘျီအပူၤလီၤ.

တကးဒီးဘၣ်, ယထံၣ်လီၤက့ၢ်ယနီၣ်ကစၢ်အသး လၢယတမ့ၢ်ပုၤထဲတဂၤ ဧိလၢဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ် တၢ်တၢ်တဖၣ်အံၤဘၣ်. ပုၤအိၣ်အါမး လၢပဂံၢ် ဒူးအီၤတလၢာ် လၢအိၣ်ဒီးတၢ်ကီတၢ်ခဲ ဒိသိးသိးဒီးပုၤ, တနီၤန့ၢ်ထံၣ်ဘၣ် တၢ်ကီတၢ်ခဲဒိၣ်န့ၢ်ဒီးပုၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ထံၣ်လီၤက့ၢ်နီၣ်ကစၢ်အသးအံၤ မၤစ့ၢ် လီၤယတၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးဘၣ်ဃး ဒီးတၢ်ကီတၢ်ခဲတဖၣ် ပဂံၢ်ဒူးအီၤတလၢာ်သ့ၣ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ယထံၣ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပာ်အါထီၣ် တၢ်ပညိၣ် လၢတၢ်ကီတၢ်ခဲ တဖၣ်အံၤ အလီၢ်ခံန့ၣ်လီၤ. ယအဲဒိးတၢ်တၢ် ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ် လၢက ဟ့ၣ်လီၤယတၢ်ကီတၢ်ခဲ လၢအလီၤပျံၤလီၤဖုးဒိကတၢၢ် လၢယတၢ်လဲၤ ကျဲအံၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကီတၢ်ခဲအံၤ မ့ၢ်ဒိၣ်ထဲလဲၣ်ဘၣ်ဆၣ် ယဟံၣ်လီၤယ သးဂၢ်ဂၢ်ကျဲကျဲၤ လၢကကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ် ဒီးလဲၤခိဖျါအီၤန့ၣ်လီၤ.

နတဲပုၤအဲထီၣ်ပုၤ ဖဲန့ၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ် တၢ်တၢ်တမံၤလၢလီၤလၢနဘၣ် သဂၢ် ဖဲန့ၣ်ကျိးစးမၤဆူၣ်ထီၣ်န့ၣ်ပုၤတဝါ အသးသဟီၣ်အခါကသ့ဧါ? န လဲၤခိဖျါဘၣ်တၢ်တဖၣ်အံၤဒဲလဲၣ်?

ယထံၣ်ဘၣ်တၢ်ကီတၢ်ခဲအါမၤ လၢယတၢ်လဲၤကျဲဒိတဘျီအပူၤ. ဖဲန့ၣ်အ ဆၢကတီၢ်, ယတုၤဘၣ် လၢယတၢ်သ့တၢ်ဘၣ် တလၢတပုၤ လၢကကွၢ်ထွဲ တၢ်ဒိသိးတၢ်ကရၢကရိ လၢအဒိၣ်တဖၣ်အသိး မ့ၢ်လၢယသးစၢ် ဒီးယတၢ်လဲၤ

နဟံးမ့ၢ်ဒိလဲၣ်တကလုာ် လၢနတၢ်ကဲထီၣ်ခိၣ်န့ၢ်အပူၤ ဒိသိးန့ၣ်ဒီးန့ၢ် ဘၣ်တၢ်မၤန့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လဲၣ်?

ဒိယမ့ၢ်ကိၤသရၣ်မ့ၣ်တဂၤအသိး, ယမ့ၢ်ဒါအိၣ် လၢယကသိၣ်လိတၢ်ဒီး ဟ့ၣ်ဆူၣ်ထီၣ် ပုၤမၤလိတၢ်တဖၣ် အသးသဟီၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤအမဲာ်ညါ, ယဘၣ်မၤသကိးတၢ် ဒီးကိၤဖိတဖၣ် တကးဒီးဘၣ် ဟံးဃာ်ဒီးကိၤဖိမိာ်ပာ်တ ဖၣ်, ကိၤသရၣ်မ့ၣ်တဖၣ်, KECD ခိၣ်န့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒီးယမၤသကိးတၢ် စ့ၢ် ကိး ဒီးဂီၢ်ခိၣ်ထံး တၢ်ကရၢကရိ ဒီးကရၢသဘျီ သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဒါတ ခါအံၤ ဒူးဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ် ယကဲၤယစိဘၣ်ဃး ဒီးတၢ်ဆဲးကျိးန့ၣ်လီၤ. ယသိၣ်လိတၢ်အမဲာ်ညါ, ယဟံးဃာ်ဟံးဂီၢ်စ့ၢ်ကိး လၢတၢ်တြီဆၢ ဒိသဒါခိၣ် ဃၢၤန့ၣ်ဆၢၣ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. ကိးန့ၢ်ဒဲး, လၢပက့ၢ်ပုၤ, တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲအိၣ်ဝဲ ဒုၣ်လၢကိၤဖိတဖၣ် ဒီးကိၤသရၣ်သရၣ်မ့ၣ်တဖၣ် ဟံးဖျိထီၣ်အသး ဒီးလဲၤ ပားဆူသဝီအဂ့ၢ်အဂၤ ဒီးပားထၢတၢ်ကမ့ၢ် အိၣ်ဝဲဒုၣ်န့ၣ်လီၤ. ပစးထီၣ်မၤ တၢ်အံၤ တနီၣ်တဘျီ လၢပကကၢၤဃာ် တၢ်ကဆဲကဆိ ဒီးသ့ရဲၣ်သဲက တဲာ်ကတီၤပပုၤတဝါန့ၣ်လီၤ. တကးဒီးဘၣ် ပတၢ်မ့ၢ်လၢကွၢ်ဖိမ့ၢ်ဝဲ ပက ဟ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပာ် လၢပပုၤတဝါ လၢတၢ်ကတီၤသကိးတၢ်ဂ့ၢ် ဘၣ်ဃး တၢ်သ့ရဲၣ်သဲ ကတီၤခိၣ်ဃၢၤန့ၣ်ဆၢၣ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်န့ၣ်လီၤ. ယထံၣ် ဘၣ်လၢတၢ်ဟံးဘၣ်ဒိ လၢအဂ့ၢ်ဟံးအိၣ်ထီၣ် ဖဲပပုၤတဝါအပူၤ ဒီးအဝဲသ့ၣ် အခိၣ်ဃၢၤန့ၣ်ဆၢၣ် ဖဲပမၤကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်တၢ် ဆဲးဆဲးဖိတခါန့ၣ်လီၤ.

Interview with Tharamu Hay Thi Due, who received the 2022 Padoh Mahn Sha Young Leader Award

Can you briefly introduce yourself and describe your background and experiences that have led you to this point in your leadership journey?

My name is Naw Hay Thi Jue. I have four younger sisters and two younger brothers, and I am the eldest. When I was in high school, my family left the village and moved to a refugee camp in Thailand because of the constant wars between the Burmese army and the Karen army. So, when I finished my high school (10th standard) in Burma, I moved to a refugee camp and reunited with my family in 2008. I continued my education for four years at the Leadership and Management Training College (LMTC). I had the chance to attend leadership training at the Student and Youth Congress of Burma (SYCB). I also had the opportunity to continue studying at the Australian Catholic University in Mae Sot, Thailand after SYCB. After completing my studies with ACU in 2015, I returned to my homeland as a teacher at Hto Lwe Wah Karen Public High School, which is located in Taw Oo District, Htao Ta Htu Township. However, when the former principal retired, I was appointed as headmistress in 2017 and have continued in this position until now.

What does leadership mean to you? How do you define effective leadership, especially in the context of community and school?

Leadership means the ability of an individual or a group of individuals to influence and guide followers or members of an organization. When I was in college, I learned that to be an effective leader, you have to be provided with Stephen Covey's seven habits, such as being proactive, beginning with the end in mind, putting first things first, thinking win-win, seeking first to understand, then to be understood, synergizing, and sharpening the saw. Of course, these principles are partially correct and apply to most professional careers and organizations. After becoming a school principal, I see myself as a leader, but not merely as a professional leader. Based on my experiences as a school leader, I define leadership as the ability to lead, guide, and effectively communicate within a group or team. In my understanding, we can categorize leaders into two types: bad or good leaders. To be a good leader, one must possess good morals and serve as a role model for the members of the organization. A good leader must have a clear vision, be creative, focus on both self-development and organizational development, take action and be accountable, maintain effective communication and relationships, and, equally importantly, be a good listener. These are my personal views on what leadership means to me.

Can you describe at time when you faced resistance or challenges in your efforts to engage and mobilize the community? How did you overcome these obstacles?

I have encountered numerous challenges in my journey. At times, I've felt inadequate to oversee such a large organization, mainly due to my youth and limited experience.



However, it is these very experiences that have spurred my growth. Whenever I confront challenges, I do not readily give up; instead, I view them as opportunities that propel me to higher levels.

I also impart this wisdom to my students: when faced with difficulties or problems, I encourage them not to retreat or avoid them. Challenges are not obstacles to evade but rather opportunities to embrace. As a Christian, I place my faith in God and pray for the strength to confront and conquer any challenges that come my way. Moreover, I've come to realize that I'm not alone in facing life's challenges; countless others share similar struggles, some even facing greater adversity. This realization has lessened my fear of encountering problems. I've grown to understand the purpose behind challenges and difficulties. I challenge the world to throw its most daunting difficulties my way. No matter the size of the problem, I am determined to face it head-on and overcome it.

What role did your leadership play in its success?

As a schoolteacher, I am responsible for teaching and nurturing the minds of the learners. Furthermore, I must not only interact with my students but also with parents, fellow teachers, KECD officials, and even partners from CSOs and NGOs. This responsibility has allowed me to improve my networking skills.

In addition to teaching, I am also actively involved in environmental issues. Every year at our school, both students and teachers visit nearby villages to collect rubbish. We undertake this initiative once a year to maintain the cleanliness and preservation of our society. Moreover, we aim to raise awareness among our community members about the importance of environmental conservation. I have witnessed the positive impact that starting from such a small action can have on our communities and their environment.



တၢ်သမံထံ

ကျိကျဲဒ်လဲၣ်တကလုာ် လၢနသ့အီၤဖဲန့ၣ်ရဲၣ်ဒၣ် တၢ်ထံၣ်တဒ်သးလီၤ သးအဖီခိၣ် မ့တမ့ၢ် တၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂ့ၢ်အိၣ်ထီၣ် ဖဲန့ၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖီအကျိမ့တမ့ၢ်န့ၣ် ပုၤတၢ်အပူၤ၊ ဖဲန့ၣ်ကျဲးစးကၤယၢ်န့ၣ်တၢ်မၤလီၤအဂ့ၢ် ဒီးအသ့အသ့ အိၣ်ဝဲအဖၤမ့ၢ်န့ၣ်လဲၣ်?

မ့ၢ်လီၤယဘၣ်ဘျီရဲၣ်ဒၣ် တၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂ့ၢ် ဒီးတၢ်ထံၣ်တဒ်သးလီၤသး တဖၣ် လၢယပုၤမၤတၢ်ဖီအကျိ မ့တမ့ၢ် ယပုၤတၢ်အပူၤ လၢအဟံၣ်ဃုာ် ဒီးက့ၢ်ဖီမိၢ်ပာ်သ့ၣ်တဖၣ်၊ ယဘၣ်သ့ဝဲဒၣ်ကျိကျဲတခါ လၢအမ့ၢ် တၢ်ဒိက န့ၣ် တၢ်တုၤလီၤတီၤလီၤန့ၣ်လီၤ။ ကျိကျဲတခါအံၤပာ်ဃုာ် ဒီးတၢ်ဒိကန့ၣ် တၢ်ထံၣ်ကိးကပၤဒဲး၊ ဆိကမိၣ်တၢ်လီၤတၢ်လီၤဆဲး ဒီး ဘၣ်မၤတၢ်ဆၢတံၢ် လၢကဘျီတၢ်ဂ့ၢ်ကီ သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။

တၢ်ပာ်လုာ်ပာ်ပုၤဖဲလဲၣ်တခါ လၢဟံးစုန့ၣ်ကျဲန့ၣ်လၢနတၢ်ကဲခိၣ်ကဲန့ၣ်တ ဘျီအံၤလဲၣ်န့ၣ်။ နမၤလီၤတၢ်အီၤဒ်လဲၣ် လၢနတၢ်ပာ်လုာ်ပာ်ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဘၣ်လီၤဖိးမံလီၤသးဒီးနတၢ်မၤတဖၣ်န့ၣ်လဲၣ်။

ပုၤလၢယဟံၣ်ဃုာ်ပုၤအကျိတကၤ လၢအမ့ၢ် MotherTeresa စံးဝဲ ဒၣ်“ပဝဲကိးဂၤဒဲး ပမၤတၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ် တသ့ဘၣ်။ ဘၣ်ဆၣ်သန့က့ ပမၤ တၢ်ဆဲးဆဲးဖိ ကဲထီၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်သ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ။ အဝဲတဲစ့ၢ်ကိးဝဲလၢ “တ ဘၣ်အိၣ်ခိး၊ ခိၣ်န့ၣ်တဂ့ၢ်၊ မၤတၢ်ထဲတကၤဇီၤ၊ တကၤဘၣ်တကၤ၊ အိၣ်ဒီးတၢ် သ့ၣ်တီသးလီၤ ဒီးတၢ်မၤဆဲးဆဲးဒၣ်လဲၣ် ဘၣ်မၤန့ၣ်အယီၤလဲၣ်န့ၣ် တၢ်ဆဲး ဆဲးဖိအံၤဒုးကဲထီၣ် တၢ်ကတိၤတတီၤတလီၤ သ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ။ တၢ်ကတိၤ သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဟ့ၣ်ဆူၣ်ထီၣ်ယသးဂံၢ်ဘါ လၢယဟံၣ်ဃုာ်ပုၤ တၢ်မၤလၢ ယမၤအီၤကိးမံဒဲးန့ၣ်လီၤ။

နဆဲးမၤလီၤတၢ်ဒီးဒိၣ်ထီၣ်ခိၣ်န့ၣ်တကၤအသးဒ်လဲၣ်။ တၢ်အိၣ်ယၢၤလီၤဆီ အိၣ်တမံမံၤ၊ ပုၤလၢကဟံးစုန့ၣ်ကျဲန့ၣ် အိၣ်တကၤမ့တမ့ၢ် တၢ်လဲၤခီဖျိ အိၣ်တခါခါ လၢကဒုးဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်န့ၣ် အိၣ်တမံမံၤဇါ။”

ခီဖျိလၢယသိၣ်လိဘၣ်တၢ် အနံၣ်တဖၣ်အနံၣ် ဝံၤအလီၢ်ခိၣ်၊ ယထံၣ်လီၤ က့ၤယသး လၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ ဟံးမူဒါဖးဒိၣ် လၢပုၤနီၢ်တကၤ မ့တမ့ၢ် ထံကီၢ်တဘျီ အတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ ခီဖျိလၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ် ကူၣ်သ့အယီၤ ပတၢ်အိၣ်မူဆူၣ်ညါ ကဝီၤထီၣ်သ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ။ တၢ်ထံၣ်သ့ၣ် ညါလီၤက့ၤသးအံၤ ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါယၢ် ယကဘၣ်ဂ့ၢ်ကျဲးစး အါထီၣ်လၢ တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ အတၢ်ဖိးတၢ်မၤ အပူၤန့ၣ်လီၤ။

တၢ်အံၤအမဲၣ်ညါ၊ ဒ်ယမ့ၢ်ခိၣ်န့ၣ်တကၤ၊ ယတၢ်မ့ၢ်လၢက့ၢ်စိ အိၣ်ဝဲခဲထံၣ် လၢယကဒုးဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ် ယနီၢ်ကစၢ်အသး ဒီးယတၢ်ကရၢကရီၣ်ကိး န့ၣ်လီၤ။ ဒ်သးတၢ်အံၤကလၢပုၤအဂီၢ်၊ ယဒီးသန့ထီၣ်ယသး လၢပုၤဟံးစု န့ၣ်ကျဲယၢ် လီၤလီၤဆီဆီတဖၣ် ယအိၣ်ဒီးယသကိး လၢအဆိၣ်ထွဲယၢ်တ ဖၣ် လၢဟံးစုန့ၣ်ကျဲယၢ် ဒီးဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤယၢ် ထီၣ်တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ။

ဒ်ခိၣ်န့ၣ်တကၤအသးနတၢ်ထံၣ်စိ ဒီးနဖီတၢ်မ့ၢ်မနုၤတဖၣ်လဲၣ် ဒီးကညီ သးစၢ်တဖၣ် ကမၤတၢ်မၤ လၢအနီၢ်ကစၢ်တၢ်သးစဲ အဖီခိၣ်အဂီၢ် နအဲၣ်ဒီး ဟ့ၣ်ကူၣ်ဒ်လဲၣ်?

ယသးဆူၣ်သးဂဲၤလၢဖိသ့ၣ် ဒီးသးစၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ခါဆူၣ်ညါတၢ်အိၣ်မူက ဂ့ၤဒိၣ်ထီၣ်အဂီၢ် ဒီးယအဲၣ်ဒီး ဒုးအိၣ်ထီၣ်ခိၣ်န့ၣ်သးစၢ်တဖၣ် ခီဖျိတၢ်ကူၣ် ဘၣ်ကူၣ်သ့ လၢအိၣ်ဒီးအကံၢ်အစီန့ၣ်လီၤ။ အလီၢ်ခဲကတၢ်၊ ယဖီတၢ်မ့ၢ် ဝဲ တၢ်တဲန့ၢ်ခဲးတၢ် လၢပုၤထူလံၤဖိတဖၣ် ကူၣ်သ့ခွဲးယၢ် ဒီးတၢ်ကဘၣ်ပာ် ပနီၣ်ပဝဲ KECD ကူၣ်သ့သန့န့ၣ်လီၤ။

တၢ်ကစီၣ်ဒ်လဲၣ်တကလုာ် လၢနအဲၣ်ဒီးဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤလၢကဒုးသ့ၣ် ဆူၣ်သးဂဲၤ ဒီးဒုးလဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ် ကညီသးစၢ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢအဲၣ်ဒီးဒုးအိၣ် ထီၣ်တၢ်ဆီတလဲလၢအဂ့ၢ် ဒ်ခါဆူၣ်ညါခိၣ်န့ၣ်အသးန့ၣ်လဲၣ်?

ဒ်သီးပကကဲထီၣ်ဘၣ်ပုၤ လၢအလီၤကွၢ်လိတကၤ လၢပဖိပလံၤ လၢခဲ တစီၢ်အဂီၢ်၊ ပကဘၣ်ဂ့ၢ်ကျဲးစးမၤတၢ် အဂ့ၢ်ကတၢ် ဒီးတဘၣ်အိၣ်ပတုာ် နီၣ်တဘျီလၢကဆဲးမၤလီၤတၢ်အဂီၢ်ဘၣ်။ ဒ်ပမ့ၢ်ပုၤသးစၢ်အသး၊ ပနီၢ်ကစၢ် ဒၣ်ဝဲ ပမ့ၢ်ဝဲတၢ်ဆီတလဲ အက့ၢ်အဂီၢ်တခါ၊ လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤ တဘၣ်ခိး တုၤလီၤ လၢနဆိကမိၣ်လီၤသး လၢနကဲထီၣ်ခိၣ်န့ၣ်မး၊ နကစးထီၣ်မၤတၢ် ဆီတလဲကသ့တဂ့ၢ်။



What strategies do you employ to handle disagreements or conflicts within your team or community, while maintaining a positive and productive environment?

Sure, to handle conflicts and disagreements within the team or community, which often involve students' parents, I employ a strategy that primarily revolves around effective listening. This approach entails attentively listening to all perspectives, thinking critically, and then making informed decisions to resolve the issue.

What values guide your leadership approach? How do you ensure that your actions align with these values?

One of my admired persons, Mother Teresa, once said, 'Not all of us can do great things, but we can do small things in a great way.' She also said, 'Do not wait for leaders; do it alone, person to person. Be faithful to small things because it is in them that your strength lies.' These quotes inspire me to appreciate every single thing that I do.

How do you continue to learn and grow as a leader? Are there any specific resources, mentors, or experiences that have contributed to your ongoing development?

After many years of teaching, I have come to realize that education plays a vital role for individuals and is also crucial for a nation's development. Through education, we can create a brighter future. This realization encourages me to put more effort into the field of education. Additionally, as a leader, I establish goals in two key areas: self-development and organizational development. To achieve these goals, I rely on specific mentors and supportive friends who consistently guide and assist me.

What are your hopes and goals as a young leader, and how can Karen youth work toward their own aspirations?

I am eager to create a brighter future for children and youth and to nurture many active leaders through quality education. Ultimately, my goal is to advocate for Indigenous education rights and for the recognition of our KECD education system.

What message of inspiration and empowerment would you like to share directly with Karen youth who are eager to make a positive impact as future leaders?

To be role models for future generations, we must always strive to do our best and never stop learning. As youth, we are the agents of change, so let us not wait until we consider ourselves leaders to start making a difference.



Teacher Education

တၢ်အံၤ တၢ်မ့ၢ်တၢ်ကဲဘျး ထဲလၢကိၣ်ဖိအဂီၢ်ဘၣ်. ကဲဘျးစ့ၢ်ကိးလၢဟံၣ်ဖိ ဃီဖိ ဒီးပုၤတၢ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကဲထီၣ်ဒိဂ့ၤတၢ်ဘၣ် - ဖဲထၢၣ် အတၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤလၢကိၣ်ဖိခိၣ်တဖၣ် ဖျါဝဲလၢအတၢ်ဖိတၢ်မၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. ခိၣ်ဖးလၢအဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲတဖၣ် ဟ့ၣ် မၤဘျးမၤတီၢ်ဒီးဘျးလီၤဃာ်ဝဲလၢ ကိၣ်ဖိအတၢ်အိၣ်မုၢ်ဆိးပၤ တၢ်ဒိၣ်ထီၣ် လဲၤထီၣ်ဆူညါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲထၢၣ် အတၢ်စံၣ်စါတဲစါ ကဲထီၣ်တၢ်ကွၢ်လိလၢ သရၣ်သရၣ်မုၢ်အဂၤတဖၣ် ဒီးပုၤမၤလိတၢ်တဖၣ်အဂီၢ် လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒိတဖျါၣ်ညါန့ၣ်လီၤ. ဒုးသ့ၣ် နီၣ် ထီၣ်ပုၤလၢ အတၢ်သ့ၣ်ဆူညါသးဂဲၤ ဒီးအတၢ်ဟ့ၣ်လီၤသးတဖၣ် ဆီတလဲ ဒီးပျီၣ်လဲကိၣ်သးသမူလၢ ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်တၢ် ကီၢ်ကိခဲတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ် လီၤ.

Teacher who gives 80% of his income to the poor

Peter Tabichi from Kenya - who has improved education, promoted peace and addressed food insecurity - has been named the world's best teacher for 2019.

In 2019, Peter Tabichi's dedication caught the world's attention as he was awarded the Global Teacher Prize. The prize was a testament to his unwavering commitment to education and his students. The recognition brought both opportunities and resources, but Peter remained true to his mission of uplifting his community through education.

Peter Tabichi Born into a family of educators, Peter's journey into teaching was destined from an early age. Growing up, he witnessed the transformative power of education in his community and was inspired to make a difference.

"Teaching is in my blood. My father was a teacher. My uncles and cousins were also teachers. Caring for people is in my heart."

Peter is a science teacher and Franciscan Brother who believes passionately in the ability of his students at Keriko Mixed Day Secondary School in Pwani Village, situated in a remote, semi-arid part of the Rift Valley.

95% of them are from poor families, almost a third are orphans or have only one parent, and many go without food at home. Drug abuse, teenage pregnancies, dropping out early from school, young marriages and suicide are common.

Just to reach the school, students must walk over four miles along roads that become impassable in the rainy season. The children come from a host of diverse cultures and religions and learn in classrooms with little equipment. The school has only one computer, poor internet, and a student-teacher ratio of 58 to one. But that doesn't stop Peter from trying or teaching new things.

He said: "To be a great teacher you have to be creative and embrace technology. You really have to embrace those modern ways of teaching. You have to do more and talk less."

Peter Tabichi understood the struggles of his students firsthand, many of whom came from impoverished backgrounds and had to walk long distances to reach the school. Despite these obstacles, Peter saw potential in each of his students and was determined to make a difference.

Peter's teaching methods were innovative and inspiring. He knew that in order to truly reach his students, he had to go beyond textbooks and traditional classroom teaching. He started organizing science clubs and conducted practical experiments using whatever limited resources were available. He turned the school's courtyard into a garden to teach his students about sustainable agriculture, emphasizing the importance of environmental conservation.

The teachings of Teacher Peter Tabichi were not just limited to academics; he instilled values of compassion, empathy, and resilience in his students. He taught them that education was the key to breaking the cycle of poverty and that they had the power to shape their own futures. He often said, "The best way to teach is to lead by example." His actions resonated with his words as he devoted countless hours to his students' well-being, both inside and outside the classroom.

Teaching Methods of Peter Tabichi:

Student-Centered Learning: Peter believed in tailoring his teaching to the needs and interests of his students. He encouraged active participation, questions, and discussions, fostering a sense of ownership in their education.

Real-World Applications: He used practical examples and hands-on experiments to make complex concepts relatable and understandable. This approach not only improved academic performance but also ignited a genuine interest in learning.

Holistic Education: Peter understood that education was not just about academics. He focused on character development, instilling values of compassion, tolerance, and community service.

Innovation: He was resourceful in adapting to the limited resources available to him. He used creativity to turn everyday materials into teaching aids, showing that passion and determination could overcome obstacles.

Empowerment: Peter empowered his students to believe in themselves and their abilities. He emphasized the importance of dreams and encouraged his students to set high goals for themselves.

Community Engagement: He actively involved the community in his teaching efforts. By turning the school's courtyard into a garden, he taught sustainable agricultural practices, benefiting not only the students but also their families and the community.

Leading by Example: Peter's commitment to his students was evident in his actions. He demonstrated the values he preached by selflessly sharing his prize money and investing in the well-being of his students.

The story of Teacher Peter Tabichi continues to inspire educators and learners around the world, reminding us all that a passionate and dedicated teacher can spark change and transform lives, regardless of the challenges they face.

<https://theirworld.org/news/kenyan-teacher-who-gives-income-to-poor-wins-global-teacher-prize/>

မိုးရာသီ ရောက်ရင် စိတ်ပူရတဲ့ ကလေးတွေအဖြစ်များဆုံးရောဂါများ

မိုးရာသီလို စိုစွတ်တဲ့ ရာသီဥတုမှာ ရောဂါပိုး ပေါက်ပွားမှု ပိုများတဲ့၊ ဒါမှ မဟုတ် ကူးစက်ပြန့်ပွားနိုင်ခြေ ပိုများတဲ့ အနေအထားတွေ ဖြစ်ဖို့လွယ်ပါတယ်။ ဒီရာသီမှာ အဖြစ်များတဲ့ရောဂါတွေက -

(၁) သွေးလွန်တုပ်ကွေး

လူတိုင်း သိထားပြီးသား ရန်သူတော်ကြီးပါ။ ကလေးတွေအတွက် အဖြစ်များလွန်းလို့ သိပ်ကို စိုးရိမ်ကြရတဲ့ ရောဂါပါ။ ဒီရောဂါပိုးကို သယ်ဆောင် ကူးစက်ပေးနိုင်တဲ့ ခြင်တေ့က နေရာတိုင်းမှာ ရှိနေနိုင်လို့ပါ။ မိုးရာသီဆို အိမ်နီးပတ်ဝန်းကျင်မှာ ခြင်တေ့ ပေါက်ဖွားဖို့ အနေအထား ဖန်တီးပေးသလို ဖြစ်နေပါတယ်။

ခြင်ကျားက တစ်ဆင့် ကူးစက်တတ်တဲ့ ဒီရောဂါဟာ ကျောင်းမှာ၊ အိမ်မှာ အချိန်မရွေး ကိုယ့်ကလေးဆီ ရောက်ရှိလာနိုင်ပါတယ်။ ဒီရာသီမှာ ကလေးကို အကျီလက်ရှည်၊ ဘောင်းဘီလက်ရှည် ဝတ်ထားပေးပါ။ ခြင်ပြေးလိမ်းဆေး လိမ်းပေးထားပါ။ မှောင်ပြီးချောင်ကျတဲ့နေရာမှာ မဆော့ကစားပါစေနဲ့၊ အိမ်ပတ်ဝန်းကျင် ရေရှိတဲ့ နေရာတွေကို ဖုံးအုပ်ပါ။ ရေဝပ်နိုင်တဲ့ နေရာတွေ ကို ရှင်းလင်းပါ။

(၂) အအေးမိ၊ တုပ်ကွေး

ဒီရာသီဆို နာတရွတ်ရွတ်၊ ချောင်းလေးတဟွတ်ဟွတ်နဲ့ ကလေးတွေမှာ ဖြစ်တတ်ပါတယ်။ တခြားသူ ဆီကနေလည်း အသက်ရှူလမ်းကြောင်းက တစ်ဆင့် ကူးစက်ခံရလွယ်တယ်လေ။ ဖျားလာပြန်တော့ စိတ်ပူရပြန်ရော။ အအေးမိဝေဒနာ ဖြစ်ပြီးတဲ့အခါမှာလည်း ကိုယ်ခံအားနည်းသွားတာကြောင့် တခြား ရောဂါတွေ ဖြစ်မှာကိုလည်း စိုးရိမ်ရပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် ကလေးတွေရဲ့ ကိုယ်ခံအားစနစ် ကျန်းမာနေဖို့ အရေးကြီးတာပါ။

ကလေးကို အာဟာရစုံလင်အောင် ကျွေးပါ။ ကြေးထူရင် တောင် အာဟာရဓာတ်တွေရရှိအောင် ကြိဖန်စီမံကျွေးပါ။ အိပ်ချိန်သတ်မှတ်ပြီး အိပ်စေပါ။ ကိုယ်လက်လှုပ်ရှားကစားတာကိုမတား ဆီးပါနဲ့။ လူကြီးတွေ နေမကောင်းရင် ကလေးအနား သိပ်မကပ်ပါနဲ့၊ နာချေ၊ ချောင်းဆိုးတဲ့ အခါ ပါးစပ်နဲ့ နှာခေါင်းကို ဖုံးအုပ်ကာကွယ်ပါ။ လက်သေချာဆေးကြောပါ။ တုပ်ကွေးကာကွယ်ဆေး ထိုးထားတာလည်း ကောင်းပါတယ်။

(၃) တိုက်ဖျိုက်

တိုက်ဖျိုက်အဖျားက မိုးရာသီမှာ အတော်လေး အဖြစ်များတဲ့ ရောဂါတွေထဲ ပါဝင်ပါတယ်။ မသန့်ရှင်းတဲ့ ရေ နဲ့ အစားအသောက်တွေကနေ တိုက်ဖျိုက်ဖြစ်စေတဲ့ ဘက်တီးရီးယားကို ကူးစက်ပြန့်ပွားစေနိုင်ပါတယ်။

ဒါ့ကြောင့် မိုးရာသီမှာ စားသမျှ သောက်သမျှတွေအတွက် သန့်ရှင်းမှုနဲ့ လတ်ဆတ်မှုကို အထူးဂရုစိုက် သင့်ပါတယ်။ တိုက်ဖျိုက်အဖျားဟာ ပြင်းထန်တာကြောင့် ကလေး ဖျားနာတာနဲ့ ဆရာဝန်ပြုပြီး အမြန်ဆုံး ကုသမှု ခံယူသင့်ပါတယ်။

(၄) ဝမ်းပျက်ဝမ်းလျှော

ဝမ်းပျက်ဝမ်းလျှော ဖြစ်စေတဲ့ ဘက်တီးရီးယားဟာလည်း ရေနဲ့ အစားအသောက်ကနေ ပါလာတတ်တာဖြစ်လို့ အစား သောက်ပြင်ဆင်တဲ့၊ ကိုင်တွယ်တဲ့နေရာမှာသန့်ရှင်းမှုကို အဓိကဂရုစိုက်ရပါမယ်။ ပြင်းထန်ရင် ပြင်းထန်သလောက် အသက်အန္တရာယ်ထိစိုးရိမ်ရတတ်လို့မပေါ့ဆစေချင်ပါဘူး။

ဖြစ်နိုင်ရင် အပြင်စာတွေမစားစေတာအကောင်းဆုံးပါ။ အိမ်မှာ ပူပူနွေးနွေးချက်ကျွေးပါ။ လက်ကိုသေချာ



»» ကိုတင်အိပ် ဆူပ်အိပ်ချ

မိုးရာသီဝင်ချိန်တွင် ဖြစ်ပွားတတ်သည့် ရောဂါများကို ဘယ်လိုကာကွယ်ကြမလဲ

(၁) သောက်သုံးရေကို သန့်ရှင်းအောင် ဂရုစိုက်ပါ။

မိုးရာသီမှာ ရေအရင်းအမြစ်တွေက ညစ်ညမ်းလွယ်ပြီး မသန့်ရှင်းသော ရေကတဆင့် အသည်းရောင်အသားဝါ ရောဂါ၊ အထက်လှန်အောက်လှော့ရောဂါ၊ ဝမ်းပျက်ဝမ်းလျှော့ရောဂါတို့ ဖြစ်ပွားနိုင်ပါတယ်။ ရေကနေတဆင့် ရောဂါတွေ မကူးစေဖို့ ရေကို ကျိုချက်သောက်တာ၊ သောက်ရေသန့်သောက်တာ၊ ရေသန့်ဆေးပြားထည့်ပြီး သန့်စင်တာတွေ လုပ်နိုင်ပါတယ်။

(၂) လက်သုတ်ပုဝါကိုမိမိတစ်ဦးတည်း အသုံးပြုပါ။

ဘက်တီးရီးယားပိုးရောဂါများမှ ကင်းဝေးရန် လက်သုတ်ပုဝါကို သီးသန့်အသုံးပြုပါ။ တတ်နိုင်လျှင် တစ်ခါသုံး တစ်ရှူးကို သုံးပြီး စနစ်တကျ စွန့်ပစ်ပါ။

(၃) လက်ကိုင်ပုဝါဆောင်ပါ။

နှာစေးချောင်းဆိုးရင် လက်ကိုင်ပုဝါနဲ့ နှာခေါင်း၊ ပါးစပ်တို့ကို အုပ်ပေးပါ။ ဒီလိုလုပ်တာက မိမိကနေ သူများကို ရောဂါမကူးအောင် ကာကွယ်ပြီးသား ဖြစ်စေပါတယ်။

(၄) ခြင်မကိုက်အောင်နေပါ

ငှက်ဖျားရောဂါပိုး သယ်ဆောင်လာသောခြင်သည် ညနေဘက်တွင် ကိုက်လေ့ရှိပါတယ်။ သွေးလွန်တုပ် ကြွေးဖြစ်စေတဲ့ ခြင်ကတွေ့နေအလင်းရောင် ကောင်း ကောင်းရချိန်မှာ ကိုက်တတ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ခြင်ကိုက်မခံရအောင်ဘယ်အချိန်မှာအိပ်အိပ်ခြင် ထောင် ထောင်ပါ။ ခြင်အောင်းနိုင်တဲ့ နေရာတွေကို ရှင်းပါ။ ခြင်နိုင်ဆေး လိမ်းထားပါ။

(၅) ရောဂါဖြစ်ပါက စောစီးစွာကုသမှုခံယူပါ

မိုးရာသီမှာ ဖျားနာတာ၊ ကိုယ်လက်ကိုက်တာ၊ နှာစေးချောင်း ဆိုးတာတွေအတွက် ဆေးဆိုင်ကနေ အလွယ် တကူရနိုင်တဲ့ ဆေးတွေနဲ့မသက်သာပါက နောက်ဆက်တွဲကျန်းမာရေးပြဿနာများ မဖြစ်အောင် ဆရာ ဝန်နှင့် ပြသပါ။

(၆) ကျန်းမာရေးနဲ့ ညီညွတ်အောင် ရွေးချယ်စားသုံးပါ

သန့်ရှင်းလတ်ဆတ်စွာ ပြင်ဆင်ထားတဲ့ အစားအစာတွေက ကျန်းမာရေးအတွက် စိတ်ချရပါတယ်။ မိုးတွင်းမှာ အပြင်စား၊ လမ်းဘေးစာတွေထက် အိမ်မှာပဲလတ်လတ်ဆတ်ဆတ် ချက်ပြုတ် စားသောက်တာက ကျန်းမာရေး အတွက် ပိုသင့်တော်ပါတယ်။



(၇) လူထူထပ်တဲ့ နေရာတွေကို ရှောင်ပါ

လူထူထပ်တဲ့နေရာတွေက မိုင်းရပ်စ်ပိုးကူးစက်ခံရမှု ပိုမိုလွယ်ကူတဲ့အတွက် ပွဲလမ်းသဘင်တွေကို တတ်နိုင်သမျှ ရှောင်ပါ။ မဖြစ်မနေသွားရမယ်ဆို နှာခေါင်းစည်းတက်သွားပါ။

(၈) လက်သန့်ဆေးရည် အသုံးပြုပါ

ရေနဲ့ဆပ်ပြာကို သုံးပြီး မကြာခဏလက်ဆေးပါ။ ဒါမှမဟုတ် ရေမလို လက်သန့်ဆေးရည်ကို သုံးပါ။

သင့်ကလေးငယ်တွေအတွက်အောက်ပါတို့ကိုလိုက်နာပါ။

လက်သည်းညှပ်ပါ

လက်သည်းရှည်တွေက အညစ်အကြေးနဲ့ ရောဂါပိုးတွေခိုအောင်းရာနေရာ ဖြစ်တဲ့အတွက် ကလေးငယ်များကို လက် သည်းပုံမှန် ညှပ်ပေးပါ။

မိုးရွာနေချိန်မှာ ကလေးငယ်တွေကို အိမ်တွင်းမှာသာ ထားပါ

မိုးရေထဲမှာ ဘက်တီးရီးယားနဲ့ မိုင်းရပ်စ်ပိုးများ ပါဝင်တတ်ပါတယ်။ အထူးသဖြင့် မိုးဦးလေဦးတွင် ရွာသောမိုး မစို မိစေရန် ကလေးငယ်ကို ဂရုစိုက်ပေးပါ။

တစ်ကိုယ်ရေ သန့်ရှင်းရေး ပြုလုပ်ပေးပါ

ကလေးငယ်တွေက လက်ဆေးရတာကို မကြိုက်ကြပါဘူး။ မိဘတွေအနေနဲ့ လက်ဆေးခြင်းကို သေချာပြသပေးပြီး လက် ဆေးတတ်တဲ့ အကျင့်ပါအောင် ပျိုး ထောင်ပေးပါ။

မိုင်းရပ်စ်ပိုးကြောင့် ဖြစ်တဲ့ရောဂါတွေကအရွယ်ရောက် ပြီးသူတွေအတွက် ကြီးမားတဲ့ ပြဿနာပေးမယ့် ကလေးငယ်တွေအတွက် ကြီးမားတဲ့ ကျန်းမာရေးပြဿနာ ဖြစ်စေနိုင်တာကြောင့် အထူးဂရုစိုက်စောင့်ရှောက်ရန် လိုအပ်ပါတယ်။





သရုပ်စီမံကိန်း
ကိုသရုပ်, မှီကြိုကီရီရှည်

ယဖျိုထိုက်ကိုသရုပ်ခိလှိုင် ဖဲ(၂၀၁၇)နှစ်ဝံအလီခံ ယသိပ်လိမာစာတော်လားဃိန်ကွပ် တီချာ်သးကိုသရုပ်နီနီလီ. ခိဖျိုလားဒုသဝီတော်လိာ်အဃိ ယဟံကုသိပ်လိကွာတော် ဖဲမးငဲင်လျှာ်တီဖျာ်ကို အိပ်ဝဲလျှာ်နီနီဒ်ကိုခိန်တဂါအသိးနီနီလီ. ယသးအိပ်မာစာတော် လာယပုတဝါအပူဒီးလီခိဒ်တော် လာတော်ကွပ်ဘဉ်ကွပ်သုတကပါနီနီလီ.လားဖိသုတ်တဖဉ် အတော်ကွပ်ဘဉ်ကွပ်သုကဒိပ်ထီခိအဂီိ ယသးအိပ် မာစာကွပ်ဘဉ်တော်နီနီလီ.တော်ကွပ်ဘဉ်ကွပ်သုမာ် တော်အရဒိပ်သပုာ်ကတော် လားဖိဒ်ဖိသုတ်ဒီး ပပုကညီကလုာ် အဂီိနီနီလီ.ခိဖျိုလားကီိပယီပဒိပ်တဖုဟံးနီနီဆူာ်တော်စိတော်ကမီ. ဒီးဆိပ်တော်ပုလားကျဲအါဘိ နာ်သကုပမာ်အိပ် ဒီးတော်ကွပ်ဘဉ်ကွပ်သု, တော်ထံင်လားအထီ, တော်ဆိကမိပ်လားအယိာ်နီနီ ပကကွာ်ဆာ်မာ်ဒီးထီခိသကြီ. ပဖဲဘဉ်ခိပ်လားပုကလုာ် သုဝဲနီနီလီ.ပမာ်တသုာ်ထီခိ ပတော်ကွပ်ဘဉ်ကွပ်သု လားပကစာ်ဟိာ်ကဝီပုကလုာ် ပပုကလုာ် ဒီးသုာ်ဘိာ်သးစာ်တဖဉ်ကအိပ်လီထူးလားပုလီခိနီနီလီ. လားတော်နီနီအဃိပကကွာ်ကျဲးစားသုာ်ထီခိ ပတော်ကွပ်ဘဉ်ကွပ်သု လားပနီကစာ်ဒ်ပဝဲဃုာ်ဒီးပခိပ်ပနီတဖဉ် အတော်ဟ့ာ်ကွပ်ဟ့ာ်ဖးဒီးတော်ကရကရိတဖဉ် အတော်ဆိပ်ထွဲမာစာ်လားအသးနာ်ဒ်ဝဲစုာ်စုာ်နီနီလီ. ခိဖျိုလားထီရှာ်ကီိသဲးတော်ဂါတော်ကျဲ.တအိပ်အဃိပဆာ်ထာ် ဟူးဂါလားပနီကစာ်မာ်တော်ကဲဘျူးကဲဖိဒ်ဖိဒ်လီ. အဂါတကပါပဒီးနီနီဘဉ်တော်ခွဲးတော်ယာ်လားပကရကရိ ဘဉ်ကွာ်ပပုကတဝါလားတော်ကွပ်ဘဉ်ကွပ်သုနီနီလီ. တော်ကီတော်ခဲမာ်အိပ်ထီခိ လားပဝဲကဒဲကဒဲအကျဲသနီကွပဘျီရဲကွာ်ဝဲ ခိဖျိုလားပတော်ကရကရိ, ပဒုသဝီအဂီိတဆူာ်ဒီးဘဉ် အဃိလားပတော်မာသကီးအပူ တော်ဂါဆဲးဘါစာ်အိပ်ဝဲ အကလုာ်ကလုာ် ဘဉ်ဆဉ်ပဂုာ်ကျဲးစားမာသကီးတသုဖဲအသုဃုာ် ဒီးပခိပ်ပနီ, ကွဲကမဲးတံာ်, ကွဲဖိမိာ်ပာ် ဒီး ဒုသဝီဖဲတဖဉ် လားဖိသုတ်တော်ကွပ်ဘဉ်ကွပ်သုကဒိပ်ထီခိအဂီိနီနီလီ.



သရုပ်စီမံကိန်း
ကိုခိပ်, မှီကြိုကီရီရှည်

ယမံမာ်စီမံကိန်း ဒီး ယဟံင်ဖိဃိဖိခဲလားအိပ်ဝဲ (၁၂)ဂါနီနီလီ. ယသိပ်လိတော်လား ဝီဂါဝဲလုကွဲပုထီခိ(၂၆)နီနီလံ ဒီးအခဲအံယဟံးနီနီမုဒါ ဒီးအမာ်ကွဲခိနီနီလီ. ပကွဲအံမာ်တီချာ်သးကိုအဃိ သရုပ်သရုပ်မုာ်အိပ်ဝဲခဲလား ၁၃ဂါ ဒီး ပမာသကီးတော်မုာ်ဒိပ်မးဒီးဂါဒိပ်မးနီနီလီ. ပကွဲကမဲးတံာ်စုာ်ကီးအိပ်ဝဲ နွဲဂါ ဒီး ပအိပ်ဝဲဒ်လားကညီကွပ်သုဆဲးလားဝဲကျဲ. တော်တီခိပ်ရိပ်မဲ အဖိလားနီနီလီ. ဖဲပအိပ်ဟိာ်ကဝီပုကလုာ် ပုအိပ်ဒီးဝဲတနီလားအတသုာ်ညါဒီးကညီတော်ကွပ်ဘဉ်ကွပ်သုအကျဲသနီဘဉ်. တနီအကျဲသးစာ်ဆဲးဒီးဒ် ပယီပဒိပ်ကိုအိပ်စုာ်ကီးနီနီလီ. (KTWG ဒီး MTT)ဟံဟ့ာ်ပုတော်သုာ်ညါနီပာ်ဘဉ်ထွဲဒီး ကွဲဖိမိာ်ပာ်,သရုပ်,သရုပ်မုာ်တဖဉ်အဘာ်စာ်တော်အိပ်သးတော်ဖဲသကီးမာသကီးအကျဲသုာ်တဖဉ် ဒီး ပထံင်ဘဉ်လား တော်လုာ်ပိာ်မာထွဲအီအဃိ ကဲထီခိ တော်ဂါဆူာ်ဖးဒိပ်လား ပဝဲကိုသရုပ်, သရုပ်မုာ်,ကွဲဖိမိာ်ပာ် ဒီး ကွဲဖိသုာ်တဖဉ်အဂီိလီ. ပဟိာ်ကဝီအပူပဘဉ်ပျဲဘဉ်ဖး ပယီသးခဲလီကျဲဖးဒိပ် ဒီးမုထံင်ပုကကွဲပု(ပီးတး)အဃိပဘဉ်အိပ်ပလီသးထီဘိနီနီလီ. ထီခိကွဲတခိခိဘဉ်ကနီတော်အိပ်သးတခိခိ ဘဉ်ဆဉ်ပဖိာ်လိာ်စုဒီးဟိာ်ကဝီမုဒါခိပ်လားအအိပ်ဘူးဒီးပု ဒီးဟံးနီပုတော်ဘဉ်တော်ဘာသုာ်တဖဉ်အဃိပထီခိဘဉ်ကွဲဂါဂါနီနီလီ. ဒ်နီနီအသိး လားယတော်သိပ်လိအပူ တော်အိပ်သး မုာ်ဃံးကီခဲ ဘဉ်ဆဉ် ဖဲယထံင်ဘဉ်ကွာ်တော်သံးတော်ကံာ် ဖဲပဖိပလံ ကဲထီခိဘဉ် ထံကီိအစုဒ်စုတီ ဒီး ခိပ်နီလားတော်ဖးဖိသုာ်တဖဉ်အခါ မုာ်တော်ဂါတော်ဘါလားယဂီိနီနီဒီး ကဲထီခိတော်သးမဲလားယဂီိဒိပ်မးလီ. ၂၀၂၂-၂၀၂၃ တော်မာလီနီနီ ပယီသးဆူာ်ထီခိတော်အိပ်ဖဲခွဲာ်သုာ်ထီခိပယီသးကလား (စခဲနဲ) ဒီး မဲပု (စခဲနဲ)ဟံထီခိဆီလီအသးဖဲဝီဂါဝဲလုသဝီမုာ်နီနီတကပါခဲစိလီကျဲ လီဘဉ်လားပကွဲအဃိ ပဘဉ်ပတုာ်ကွဲတော်သိပ်လိလားဆာကတီိဖျာ်ကီိအပူအိပ်ဝဲလီ. အဂါတမံပနီဟူလားကဘီယုဟံတော်လီ မုာ်ပိာ်ဘဉ်ဟးဂါကွဲတော်သုာ်ထီခိတနီအဃိ ကွဲဖိမိာ်ပာ်တနီသးတဆူာ်လားဒီးမာပတုာ်ကွဲကိုအိပ်စုာ်ကီးလီ. ဘဉ်ဆဉ်လီကဝီမုဒါခိပ်သုာ်တဖဉ်ဟ့ာ်ကွပ်ဝဲလားပကကနီတော်အိပ်သးတခိခိ, ထီခိကွဲတခိခိဒီးထီခိတယးကွဲသုဝဲအဃိပကွဲအံလဲတရဲအသးတုခဲအံနီနီလီ.



သရုပ်စီမံအိပ်စု
ကိုသရုပ်, ဖဉ်အာ်ကီရီရှည်

ယစးထီခိ သိပ်လိတော်ဖဲ ၂၀၁၃နီနီတုလီလီ လား ခဲအံနီနီလီ. ဒ်ယကဲ ထီခိဘဉ် ကိုသရုပ်တဂါအသိး ယသးအိပ် ဟ့ာ်ခိဟ့ာ်နီတော်လားအအိပ်ဒီးယာ် ဆူဖိသုာ်လား ခံတစီအမဲာ်ကကဝီထီခိကွာ်လား တော်ကွပ်ဘဉ်ကွပ်သု ဒီးကသုာ်ညါနီပာ်အါထီခိတော်, ကအိပ်ဒီးအတော်ထံင်စိ လားအပူကလုာ်အဂီိ, အိပ်ဒီးတော်ပညိာ်လား အထီသုာ်တဖဉ်နီနီလီ. ယသိပ်လိလံာ်မိာ်ပာ် မုာ်ဝဲကညီလံာ်နီနီလီ. တော်သိပ်လိလံာ်ကညီနီ မုာ်ဒ်သီးကွဲဖိ ကသုာ်ညါကွာ်အလံာ်အလံာ်, အတော်ကတီကျိာ်,တော်ဆဲးတော်လား ဒီးလုာ်လုာ်ထူးသနီသုာ်တဖဉ်နီနီလီ.ဆာကတီိခဲအံလားတော်သိပ်လိအပူ ယပလားဘဉ် လားတဘျီဘျီမုာ်ဝဲ ဒီးတဘျီဘျီတမုာ်ဝဲဘဉ်နီနီလီ. တော်ဒုးသုထီခိဘဉ်ထီခိ, ဒုးကွပ်သုထီခိပဖိပလံ, ပပုကွဲဖိလားတော်ကွပ်ဘဉ်ကွပ်သု တမုာ်တော်လားအညီဘဉ်. ပုသးပုာ်စဲဝဲ ကီထံဒုအိဘဉ်ထံဆု-ကီမုာ်နီ အိပ်ဘဉ်မုာ်မဲနီနီလီ. တော်ကီတော်ခဲ, တော်ကွာ်ဆာ်မဲာ်လားတော်သိပ်လိအပူအိပ် ဘဉ်ဆဉ်ယသးတဟးဂါနီတဘျီ ဒီးတတုာ်ဃုာ်သးနီတဘျီဘဉ်.တသုဖဲအသု, တဘဉ်ဖဲအဘဉ် ယကကွဲကျဲးစား သပုာ်ပုနီနီလီ.တော်ကတီဒီးအိပ်ဝဲ တော်ကွပ်ဘဉ်ကွပ်သု အဂီိခိပ်ထဲးမုာ်ခိပ်ဘဉ်ဆဉ်-မုာ်ကအိပ်ဝဲတနီ ယဆာမုာ်လားဒီးထီခိဘဉ်အသုအသုလားအဆာတဖဉ်နီနီလီ.



တော်ကွဲကွဲ,ကျိကွဲသုာ်ပုာ် လီကဲဒ် တော်မာဟးဂါကွဲထံကျိဒီးတော်လားအအိပ်လားကလံကျိတဖဉ်နီနီလီ. ဒီးတော်အံတမုာ်ထဲလားအမာစုာ်လီမုာ်ခိပ်စုထီဘဉ်, မုမုာ်တခိမာအါထီခိစုာ်ကီးတော်ကီတော်ခုာ် လားအတဘဉ်လံာ်ဖဲဒုနီနီလီ.

NAW ROE LAY
HEAD TEACHER
MERGI-TAVOY DISTRICT

My name is Naw Roe Lay, and I serve as the principle at Hpaw Taw Mu Htaw Primary School, which is located in K'Ser Doh Township, Mergui-Tavoy District. Initially, I faced challenges in maintaining a nurturing environment for my students, struggling to find the right balance between discipline and encouragement when I first started teaching.

Fortunately, a summer vacation training program provided me with a great opportunity to learn effective classroom management techniques and communication strategies. I am now able to create a more engaging learning environment for my students, resulting in improved academic performance. I look forward to receiving more capacity-building training to help students learn better in the future.

SAW KER
HEAD TEACHER,
MUTRAW DISTRICT

I am Saw Ker, and I serve as the principle of Waw Way Lay School, located in Mu Traw District, Bu Tho Township. I am dedicated to our mission, especially considering the challenges we've faced since the military coup.

After the military coup, we have not been able to study in peace. We must remain vigilant at all times because the military conducts bombings and air strikes near our village. The academic year 2022-2023 was particularly challenging for us, as the Burmese military established food transport and set up camp in the east of our village, firing mortars that hit our school. This forced us to temporarily close our school. We also heard that the SAC conducted airstrikes at many other schools. Consequently, I convened a meeting to seek advice from the community and local authorities on whether we should suspend or continue our classes. The leaders encouraged us to persevere in our pursuit of education and to take responsibility for our safety. Our security guide informed us to seek refuge in a safe location when the situation deteriorates. Thanks to the commitment of our community members, the leadership, and the support of educational organizations, our school has managed to function smoothly despite these difficult circumstances.

သရော်မုန်ခိုင်ပို့ယံ
မိုးကြိုးကိတ်ရပ်

ပမ္မာ်ကွိုကွါ ပကညီကိုတဖၣ် ခဲအံၤမုၢ်တၢ်သးခုအဒိၣ်ကတၢ် လၢမုၢ်ဘၣ်အိၣ်ကို လၢတၢ်သးလီၤသးကျဲဘၣ်ဆၣ် သန့ၣ်ကတၢ်တဆိကတီၢ်ဘၣ်ကိုနီၣ်တဘျီဘၣ်. လဲၤတရံးအသးကိးနံၣ်ဒဲးလီၤ. ဖဲ(ခိဝံး-၁၉) တၢ်ဆါကထီၣ်သးကတီၢ်ဒၣ်လဲၣ် ပက့ၢ်လဲၤတရံးဝဲအသးလီၤ. ပမ္မာ်ဘၣ်မၤလိတၢ် လၢသ့ၣ်ခိၣ်ထံးဝဲခိၣ်ထံးဘၣ်ဆၣ် ပက့ၢ်အိၣ်ဒဲးဝဲဒီးတဆိကတီၢ်တၢ်ဘၣ်နီၣ်တဘျီဘၣ်. ယထံၣ်ဘၣ်လၢ ပပုၤကလုာ်ကညီကို ပအိၣ်ဒီး ပပုၤမၤသကိးတၢ်တဖၣ် လၢအအိၣ်ဝဲဒၣ်ဒီး တၢ်မၤသကိးတၢ်လၢတၢ်အဲၣ်တၢ်ဃူတၢ်ဖိး တၢ်ဟ့ၣ်လီၤသးလၢဆါလၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ယထံၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိးလၢ ပပုၤကလုာ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် မုၢ်မဆါတနံၤအံၤအိၣ်ဒီးသးလၢ အဲၣ်တၢ်မၤလိမၤဒီးတၢ်အပၤ မုၢ်တၢ်သးခုလီၤ. ခါဆူညါန့ၣ် ယန့ၣ်သပုၤကတၢ်လၢ ပကညီဖိကမ့ၢ်ပုၤဖျိးစိအါထီၣ်လၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တုၤဒၣ်လဲၣ်ပထီၣ်ပဖဲဘၣ်ခိၣ် ဒီးပုၤဂုၤပုၤဂုၤသ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ပကဘၣ်က့ၢ်ကျဲးစးအါထီၣ်သပုၤပုၤလၢ ပကညီအတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့မုၢ်အိၣ် ပုၤကမၤန့ၢ်ပုၤတန့ၢ်အသိး တၢ်ဆိၣ်အံၤဆိၣ်သနံးပုၤတသ့စ့ၢ်ကိးလၢဘၣ်. ပသုတအိၣ်ဒီးတၢ်သးဆံး လၢတၢ်မၤလိမၤဒီးတဂ့ၢ်အဂီၢ် ပကဟ့ၣ်ဆူၣ်ထီၣ်ပဖိပလံၤတဖၣ်အသး ဒီးပကညီကိုသရော်သရော်မုၢ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိးတက့ၢ်. ပတၢ်လၢဒိး ပတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့လၢအိၣ်ဒီးပုၤသ့ၣ်တဖၣ် ပကဟ့ၣ်ခိဟ့ၣ်နီၤမၤစၢၤကွၢ် ပဖိပလံၤတဖၣ်နီၤအဂီၢ်န့ၣ်မုၢ်ပကဘၣ်ပံၤပသးစ့ၢ်ကိးလီၤ. ယနီၣ်ကစၢ်ဒၣ်ယယပံၤလီၤယသးလၢ ယမ့ၢ်တသံမ့ၢ်တဟါမၤ ဖဲတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢအိၣ်ဒီးယၤန့ၣ် ယကဟ့ၣ်ဆါကွၢ် အဂ့ၢ်ကတၢ်န့ၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်အိၣ်လၢတၢ်ဘၣ်ယိၣ်လီၤပျဲၤဘၣ်ဆၣ် ပကမၤန့ၢ်တဖျိကွံာ်တၢ်ကီတၢ်ခဲတဖၣ်ဒီးဃူဃူဆူတၢ်မၤန့ၢ်ဖိတၢ်တက့ၢ်.



ကော်သူလှဒီးကူသုပိညါ

တၢ်မုၢ်လၢလၢကညီဖိ

ဟံၣ်လၢတပူၤဖျဲး

၁. ဟီၣ်ခိၣ်ဖျါကော်လၢကယၤ
ကော်သူလှဒီးမုၢ်ကော်ပံလၢ
ဒ်ကူသုကအိၣ်ဒီးပုၤ
ပသုၣ်ထီၣ်ပကိၣ်ပံလၢ
ပကိၣ်ပံလၢအိၣ်ခိးပုၤ
ဒ်ကတူၢ်လိာ်နဒီးယၤ

၂. လၢပထံကော်ပံလၢပူၤ
ထံကော်အဂၤလူၤတချး
လၢပကော် ကော်ပံလၢပူၤ
ကွဲဖိဒီးကနဲဖိယူၤ
ယဆၢလၢသုကဟဲတုၤ
ကော်သူလှဒီးမုၢ်ပံလၢပူၤ

၃. ပကိၣ်ပံလၢကအိၣ်ဖျါ
လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဖျါမဲာ်ညါ
မုၢ်ဒုၣ်နၤယၤပမူဒါ
မုၢ်နမၤနဲဒုၣ်စ့ၢ်ခါ
ကွဲမုၢ်နၤလၢခါဆူညါ
ဟဲဒီးမၤသကိးအါအါ

၄. ဒ်ပမုၢ်ပုၤကညီဖိ
ပကဘၣ်ကျဲးစးထီၣ်တီ
ကူသုပိညါတၢ်မၤလိ
သိၣ်လိမၤယုၤဒီးနဲဒ်လိ
ပမုၢ်မၤဒ်အံၤထီၣ်တီ
ပကကဲထီၣ်ပုၤဖျဲးစိ

၅. ကူသုပိညါလုၢ်ပုၤအါ
နသုၣ်ညါနဲဒုၣ်စ့ၢ်ခါ
ပပုၤကလုၢ်ကအိၣ်ဖျါ
ကူသုဘၣ်ဟဲဆိလၢညါ
ကော်သူလှဒီးဖုဟ့ၣ်သါ
ဖျါလၢကူသုကညီကျါ

လၢ
ဖိသီသီ
ဘုအါဒါတီထီကိ

၁. မိၢ်အိၣ်ဖျါယၤထံထၣ်စ့
ပၢ်အိၣ်ဖျါယၤထံထၣ်စ့
ယမုၢ်ကညီမုၢ်တၢ်တီ
အဲၣ်ကလုၢ်လၢယသးကော်

၂. တုၤမုၢ်ယဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပုၤ
တၢ်အဲၣ်ကလုၢ်အါထီၣ်ဝဲ
ဃုယဲကျဲလၢယကဟဲ
သိၣ်လိဘၣ်ယဲကူသုကျဲ

၃. ကညီဖိသုၣ်ကူသုဂီၢ်
ထွဲထီၣ်ခိၣ်ဆူကညီကော်
ဒ်ယတၢ်တီၣ်ပံအသိး
ဟဲတုၤဘၣ်ယဲဂုၤသမိး

၄. ထံၣ်ဘၣ်ကညီကော်ပံလၢ
ဃုာ်ဒီးဖိလၢသ့ၣ်တဖၣ်
တူၢ်လိာ်ယၤမဲာ်မုၢ်နၤဆၢ
ဃုာ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢ

၅. ယစးထီၣ်ယဲယတၢ်မၤ
ပုၤမးဒီးတၢ်မုၢ်လၢအါ
ခံကထိတဆံ စးထီၣ်ယဲ
ထံၣ်ဘၣ်ယဲဒုၣ်တၢ်ကီခဲ

၆. ဘၣ်ဆၣ်တတုၢ်စၢ်ယသး
မၤသပုၢ်ပုၤဟ့ၣ်လီၤသး
တုၤလၢဆၢကတီၢ်ခဲအံၤ
သ့ၣ်မံသးမုၢ်ထီၣ်ယဲလံ

၇. ထံၣ်ယဲဖိလံကူသုကျဲ
ပတီၢ်ထီထီၣ်ခိၣ်ထီၣ်ဝဲ
ကူသုဖိလၢအိၣ်ဒီးယၤ
ဟ့ၣ်လီၤယဲဒုၣ်သပုၢ်ပုၤ

လၢ
နီၢ်ရှဲရဲၣ်ဝါ

၁. အိၣ်ဘၣ်ဟံၣ်လၢတပူၤဖျဲး
ကဲပုၤကုၢ်ကဲတနဲးနဲး
ဟံၣ်တပူၤဖျဲးယဘၣ်အိၣ်
ဖိကဲကုၢ်ပံကဲပဒိၣ်

၂. ယမိၢ်ယပံအံၣ်လိာ်သး
အိၣ်ဟံၣ်တမုၢ်ဘၣ်သးဟး
မိၢ်ပံတသ့ၣ်ညါအဖိ
ဖိလီၤဖးလၢမိၢ်ပံပံ

၃. ယမိၢ်ယပါတၢ်ကူၣ်ဂုၤ
ကူၣ်သံအဖိဘျဲတသ့
ယမိၢ်ယပါတၢ်ကူၣ်ဆါ
ကူၣ်အၢအဖိကိးမုၢ်ဟါ

၄. ယပံဒီးထီၣ်ထွဲၣ်ဖါကျဲ
တသ့ၣ်ညါလၢအဖိလံၤ
ဆါလီၤအိၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်
အဖိလံၤဘၣ်ဃုာ်တမ့

၅. ယဟံၣ်ပူၤဖုဒါချါၣ်ချဲ
မိၢ်တအိၣ်လၢယီၢ်လီၤဒဲ
ကျဲတဃုဒီးသ့တဃု
ပံတအိၣ်လၢကဒိၣ်ဃု

၆. မိၢ်ပံလၢသ့တၢ်ခၢ်ဝံၣ်
ကဲထီၣ်က့ၤဒုၣ်ဒါအသ့ၣ်
မိၢ်ပံလၢသ့တၢ်ခၢ်အါ
ကဲထီၣ်က့ၤဒုၣ်ဒါပုၤဆါ

၇. နမုၢ်နၤပုၤလၢအဂၤ
ဒိပုၢ်ဝဲခွါလီၤဒုၣ်ဒါ
ကဲထီၣ်က့ၤလီၤမုၢ်လီၤဖး
ဖိထီၣ်နဲးဒီးဆဲးလိာ်သး

၈. မိၢ်ပံဒုးတၢ်န့ၢ်ဒီးစ့
ဖိဒုးတၢ်အသ့ၣ်အသ့
မိၢ်ပံသံကဲကုၢ်စိၤပၤ
ဖိလံၤသံကဲမၤထူရၤ

၉. ပုၤခးအဖိလၢကဘီ
မိၢ်ပံနံၤလီၤအဲးလီၤအိ
ပုၤခးအဖိလံၤမုၢ်သံ
မိၢ်ပံသးခုနံၤကမ့

၁၀. ကိးက့ၤအဖိလၢတမုၢ်
ကိးလီၤအသးကိးသးဝး
တဲအဖိကဲပုၤမးဖိ
တဲလီၤအသးခွါဂဲၤဒိ

၁၁. တၢ်လီၤစိၤလၢတဒိက့
ပုၤလၢကၢ်ဃၤကွၢ်ဟ့ၣ်က့
တဒိက့လီၤပုၢ်လီၤပုၢ်
ဟံၣ်ဖးဒိၣ်ကဲဟံၣ်ဟးဂီၤ

၁၂. အိၣ်ဘၣ်ဟံၣ်လၢတပူၤဖျဲး
သးဘၣ်ကိးအူကိးနံၤဒဲး
ဟံၣ်တပူၤဖျဲးအိၣ်ဘၣ်လံ
ကဲပုၤကုၢ်ကဲတုၤလၢသံ

လၢ
ဖုလၢပျါၤ

FORWARDING MESSAGE TO READER

The Karen Teacher Working Group wants to share certain skills, ideas, and information through this newsletter that we hope will be useful for the development of our Karen education system. We need your feedback, opinions, and news to help us achieve this goal.

Please send us letters, stories, lesson plans, games, poems, experiences, or anything else you believe would be useful to share in this newsletter. When you write to us, please include your name, date, and the place where you live. We look forward to hearing from you!

တၢ်ပရၢဆူပှၤဖးလံာ်ဖိတဖၣ်

ကညီကိသရၢ်မၤသကိးတၢ်ကရူၢ်အဲၣ်ဒီးဟ့ၣ်ဒီးဟ့ၣ်နီၤ ဘၣ်ဃးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်, တၢ်ဆိကမိၣ်တၢ်ထံၣ်, တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ် ဒီးဖျိလံာ်တၢ်ကစီၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ. ပမုၢ်လၢကမ့ၢ်တၢ်ကဲဘျး လၢပကညီကူၣ်သ့ဝဲကျိၤအဂီၢ်လီၤ. ပလိၣ်ဘၣ်သ့တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖး, တၢ်ထံၣ် ဒီး သ့တၢ်ကစီၣ်ဒ်သိးကကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢၤလၢပကတုၤဆူပတၢ်ပညိၣ်ဖိတၢ်အဂီၢ်လီၤ.

ဝံသးစူၤဆူပှၤတၢ်ကွဲး, တၢ်တဲပူ, တၢ်ကတံာ်ကတီၤတၢ်သိၣ်လိ, တၢ်လိာ်ကွဲး, လုၢ်ဖိထီၣ်ဖိ, တၢ်လဲၤဒီးဖျိတဖၣ် ဒီးတၢ်အဂုၤအဂၤ လၢနဆိမိၣ်ကကဲဘျးလၢ လံာ်တၢ်ကစီၣ်တဘျီအံၤအဂီၢ်တက့ၢ်. ဖဲနဆူပှၤတၢ်ကွဲးတဖၣ်အခါ ဝံသးစူၤဆူပှၤဒီးနမံၤ, မုၢ်နံၤဒီးနလီၢ်အိၣ်လိာ်ဆိးတက့ၢ်. ပမုၢ်လၢဒီးဆၢ နၢ်ဟူတၢ်ကစီၣ်လၢနအိၣ်လီၤ.

တၢ်ကွဲးအတၢ်န့ၣ်ကျဲးဒီးအနီၣ်ထီၣ်

ပအဲၣ်ဒီးလၢနကဆူပှၤတၢ်ကွဲးဆူ ပယူပပိၤလံာ်တၢ်ကစီၣ်အအိၣ် ဒ်သိးကမၤစၢၤဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါ, ဒုးလဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်သကိးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့လၢ ထံလိာ်ကီၢ်ပူၤဒီး ဒဲကဝီၤပူၤခဲလၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကွဲးလၢနကွဲးအီၤသ့တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ-

- ၁. ကညီကိဒီးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့
- ၂. ထံဂုၤကီၢ်ဂၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ကစီၣ်
- ၃. တၢ်ကစီၣ်လီၤဆိသနၢ်
- ၄. ကိသရၢ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့သနၢ်
- ၅. လုၢ်ဖိထီၣ်ဒီးတၢ်နံၤတၢ်အ့ၤသနၢ်
- ၆. ကိသရၢ်တၢ်ကွဲးသနၢ်
- ၇. ကညီထူၣ်စဲၤဒွဲးသနၢ်
- ၈. တၢ်သမံထံသနၢ်

ကညီကိသရၢ်လံာ်တၢ်ကစီၣ်အံၤဘၣ်တၢ်ထုးထီၣ်အီၤတနံၣ်ခံဘျီ ဖဲ လါအီးကထိဘၣ် ဒီး လါအ့ၤဖြၢၣ် ကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အပိဝံသးစူၤဆူပှၤဖိန့ၣ်ပှၤတၢ်ကွဲးတၢ်ကစီၣ်သ့ၣ်တဖၣ် တၢ်တပတီၢ်န့ၣ်ဖဲ လါအီၤကူး ဒီး လါဖဲးပတုၤဘၣ်, ခံပတီၢ်တပတီၢ်ဖဲ လါဖ့ၣ်တြုၤအါရံၤ ဒီး လါမးရှး အပူၤန့ၣ်သ့ဝဲလီၤ.

ပဏ္ဍိတပုဂ္ဂိုလ်ကညီကွဲသရဉ်လံာ်တၢ်ကစီၣ်အံၤ ဘၣ်တၢ်ထုးထီၣ်ရၤလီၤအီၤလၢ
ကညီကွဲသရဉ်မၤသကိးတၢ်ကရူၢ်န့ၣ်လီၤ

PHRU PWGO KAREN TEACHER NEWSLETTER IS PRODUCED BY
KAREN TEACHER WORKING GROUP

Karen Teacher newsletter



CONTACT INFORMATION:

P.O. Box 39,
Mae Sariang,
Mae Hong Song

Email : ktwghq@gmail.com
Website : www.ktwg.org
Facebook : facebook.com/ktwghome

တၢ်ကွဲးတဖၣ်န့ၣ်ဆူၢ်ဒီးဖျါကွဲသရဉ်လဲၤတရံးတၢ်တဖၣ် (မ့)
messenger @ [Naw Hpaw Shee WahT-Lemuel](https://www.facebook.com/NawHpawSheeWahT-Lemuel)